

Załącznik do Uchwały Nr .../2025 Zarządu
Stowarzyszenia
Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska”
z dnia 15.01.2025 r.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska”

Lokalna Strategia Rozwoju

Pszczyzna, maj 2023

aktualizacja na dzień 15.01.2025 r.

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Spis treści

Rozdział I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego	3
Rozdział II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR.....	7
Rozdział III. Partycypacyjny charakter LSR.....	12
Rozdział IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR	23
Rozdział V. Spójność, komplementarność i synergia.....	39
Rozdział VI. Cele i wskaźniki	50
Rozdział VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.....	60
Rozdział VIII. Plan działania.....	68
Rozdział IX. Plan finansowy LSR.....	69
Rozdział X. Monitoring i ewaluacja	70
Wykaz wykorzystanej literatury	74
Załączniki do LSR.....	74

Rozdział I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego

1. Nazwa LGD i forma prawna

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (Strategia RLKS, zwana też Lokalną Strategią Rozwoju – LSR) została opracowana przez Lokalną Grupę Działania „Ziemia Pszczyńska”. Strategią objęte zostały gminy znajdujące się w województwie śląskim.

Stowarzyszenie LGD „Ziemia Pszczyńska” funkcjonuje jako stowarzyszenie i jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, mającym na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Organizacja działa na podstawie przepisów: ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 2261), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 943 z późn. zm.), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 2422 z późn. zm.), rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. U. L 231 z 30.6.2021) oraz statutu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” i innych dokumentów wewnętrznych.

2. Opis procesu tworzenia partnerstwa

Stowarzyszenie LGD „Ziemia Pszczyńska” łączy w swojej działalności podmioty gospodarcze, samorządy, organizacje oraz osoby fizyczne we wspólnym działaniu na rzecz rozwoju lokalnego. Od 2008 roku członkami LGD jest 6 gmin powiatu pszczyńskiego: Kobiór, Pszczyzna, Goczałkowice – Zdrój, Miedźna, Pawłowice i Suszec. 1 stycznia 2015 roku w struktury LGD weszła gmina Bojszowy z powiatu bieruńsko – lędzińskiego. Natomiast w marcu 2015 roku do grona gmin członkowskich dołączyły gminy Wiry i Orzesze z powiatu mikołowskiego, a od kwietnia 2015 do LGD dołączyła gmina Bieruń, także z powiatu bieruńsko – lędzińskiego. Proces rozszerzenia obszaru objętego LSR zakończył się w kwietniu 2015 przystąpieniem do LGD gminy Ornontowice z powiatu mikołowskiego. Gminy przyjęte w 2015 roku zostały wraz z pozostałymi gminami objęte Lokalną Strategią Rozwoju Kierowaną przez Społeczność (zwanej dalej LSR) na okres programowania 2014 – 2020. W 2020 roku obszar LGD zamieszkiwało 149 601 mieszkańców.

W poprzedniej Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, przygotowanej na potrzeby okresu programowania Unii Europejskiej przypadającego na lata 2014

– 2020, LGD „Ziemia Pszczyńska” przyjęła 4 cele ogólne:

- Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców i podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy.
- Podniesienie atrakcyjności turystyczno–rekreacyjnej obszaru.
- Podniesienie skuteczności w rozwiązywaniu problemów społecznych i rozwój społeczeństwa obywatelskiego silnego kapitałem zaufania.
- Ochrona, wzbogacanie i wykorzystanie lokalnego dziedzictwa przyrodniczo – kulturowego oraz wspieranie działań ożywiających przestrzennie.

W poprzednim okresie programowania 2014-2020 Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” zrealizowała z powodzeniem trzy projekty współpracy, a czwarty jest aktualnie realizowany. Warto podkreślić, że dwa były od początku wpisane w LSR.

Pierwszy z nich „BeeFriends” miał międzynarodowy charakter i zakładał współpracę czterech Lokalnych Grup Działania: LGD „Ziemia Pszczyńska”, LGD „Żywiecki Raj” oraz chorwackich LAG 5 i LAG Moslavina. Tematem przewodnim projektu była promocja działań związanych z pszczelarstwem oraz bioróżnorodnością. Projekt zakładał organizację 3 wizyt studyjnych (1 w Polsce oraz 2 na Chorwacji), zakup sprzętów do sprzedaży miodów i produktów pszczelarskich – „miodomatów”, a także wydanie materiałów promocyjno-informacyjnych. Całkowity budżet projektu wyniósł 287 160 zł (polski wkład, w tym 144 132 z „Ziemi Pszczyńskiej”) i 35 000 euro (wkład chorwacki).

Drugi z projektów to „Stacja Regeneracja” realizowany z LGD „Żywiecki Raj” i LGD „Ziemia Bielska”. Projekt zakładał powstanie obiektów małej architektury na obszarze partnerskich LGD w dwóch wariantach: 1) stacja naprawy rowerów + zestaw gier plenerowych; 2) stacja naprawy rowerów + ławka solarna. Jego celem było stworzenie wspólnego produktu turystycznego i pobudzenie aktywności sportowej mieszkańców, a także popularyzacja turystyki rowerowej. Projekt realizowano w okresie wrzesień 2019 - październik 2020 i całkowity jego budżet wyniósł 1 199 249 zł (udział LGD „Ziemia Pszczyńska” 460 031 zł).

Trzeci projekt współpracy to „EduPark”. Zrealizowany został z LGD „Ziemia Bielska”. Data rozpoczęcia to sierpień 2021 roku, a data zakończenia to wrzesień 2022 roku. W ramach projektu na obszarze partnerskich LGD powstało 10 sensorycznych placów zabaw (9 w „Ziemi Bielskiej” i 1 w „Ziemi Pszczyńskiej”) oraz kino letnie (w „Ziemi Pszczyńskiej”). Zostały także opracowane materiały edukacyjne dla dzieci (gra karciana, zeszyty ćwiczeń), zaplanowano również działania aktywizujące dla mieszkańców. Realizacja przyczyniła się do zwiększenia zainteresowania atrakcjami turystyczno-rekreacyjnymi obszarów LGD, a także popularyzacji aktywności sportowo-rekreacyjnych. Całkowity budżet projektu wyniósł 1 888 355 zł, z czego udział finansowy „Ziemi Pszczyńskiej” to 964 263 zł.

Od marca 2023 roku realizowany jest kolejny międzynarodowy projekt współpracy CHILD, skoncentrowany na szeroko rozumianym dobru dziecka. Projekt ten jest realizowany w partnerstwie z GAL Campidano z Włoch oraz LAG EMO ry z Finlandii.

Stowarzyszenie posiada również doświadczenie w realizacji innych projektów. LGD „Ziemia Pszczyńska” stara się o pozyskiwanie środków z zewnątrz i w analizowanym okresie LGD zrealizowało jedno działanie poza RLKS. Od 1 grudnia 2017 do 31 maja 2018 roku realizowany był projekt polegający na odbyciu wizyt studyjnych grupy polsko-czeskiej w Bielsku-Białej i Rychnowie. W tym czasie odbył się także rajd rowerowy, w trakcie którego grupa polska wyruszyła z Pszczyzny, a czeska z Trzanowic, zaś docelowym miejscem spotkania były Ochaby Wielkie. Działanie było współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego INTERREG V-A Republika Czeska - Polska 2014 – 2020 i z budżetu państwa za pośrednictwem Euroregionu Beskidy. Całkowity koszt wyniósł 10 985,82 euro.

LGD dysponuje również wypróbowanymi kanałami komunikacji, a zadowolenie z tych form wskazali mieszkańcy w czasie ankiety ewaluacyjnej. Wskazano w badaniu, że sieć internetowa to najlepszy kanał komunikacyjny. Najwięcej osób biorących udział w ankiecie wskazało, iż to strona internetowa LGD była źródłem informacji o naborze wniosków i jednocześnie najmniej badanych stwierdziło, iż strona internetowa nie odegrała w tym temacie roli (odpowiednio 38 i 7 osób spośród 46). Ważne okazały się również informacje o LGD na stronie gmin (22 wskazania) i profil LGD na Facebooku (24). Istotną rolę odegrało uczestnictwo w spotkaniach informacyjno – konsultacyjnych (21), a także „marketing szeptany” – informacje o działalności LGD od rodziny i/lub znajomych uzyskało 29 ankietowanych. Sporo wskazań dotyczy też wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów (20), publikacji w prasie na temat działalności LGD (18), oraz odwiedzanie stoisk LGD w trakcie imprez lokalnych i festynów (15 wskazań). Najslabiej w ankiecie wypadły informacje zamieszczane na tablicach informacyjnych, billboardach czy plakatach (12 wskazań).

Różnorodność realizowanych działań LGD wskazuje, że Stowarzyszenie realizuje szeroko zakrojony plan rozwoju obszaru, który oparty jest na wykorzystaniu lokalnych zasobów połączonych ze współpracą z różnymi podmiotami. To wszystko składa się na ogromne doświadczenie w stosowaniu instrumentów rozwoju terytorialnego. Według opinii społeczności lokalnej przedstawionej w czasie spotkania ewaluacyjnego wynika jasno, że osiągnięte do

tej pory efekty pracy dają nadzieję na poprawę warunków życia na terenie LSR, a dotychczasowe działania będą kontynuowane w ramach realizacji kolejnej Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność. Przedstawione w dalszej części tego dokumentu cele strategiczne sformułowane zostały przy aktywnym udziale wszystkich zainteresowanych przedstawicieli lokalnej społeczności, którzy wskazywali na potrzebę długofalowych działań wpływających na rozwój obszaru.

3. Ogólny opis struktury LGD

Członkami Stowarzyszenia mogą być osoby fizyczne i prawne. Członkiem zwyczajnym LGD może być każda pełnoletnia osoba fizyczna lub osoba prawna, która złoży pisemną deklarację zawierającą rekomendację dwóch członków Stowarzyszenia. Przyjęcia nowych członków dokonuje Zarząd uchwałą. Członkiem wspierającym Stowarzyszenia może zostać osoba fizyczna i prawna deklarująca pomoc finansową, rzeczową lub merytoryczną w realizacji celów Stowarzyszenia. Członkiem honorowym może być osoba fizyczna i prawna, która wniosła wybitny wkład w działalność i rozwój Stowarzyszenia.

Członkami Stowarzyszenia są podmioty sektora społecznego, gospodarczego i publicznego. Skład LGD jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności, bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu i z uwzględnieniem mieszkańców oraz przedstawicieli wszystkich wskazanych sektorów. W skład Stowarzyszenia na dzień 1.06.2023 r. wchodzi 121 osób. Najwięcej osób reprezentuje sektor społeczny, bo aż 85 osoby co stanowi 70,25 % wszystkich członków LGD. Sektor gospodarczy i publiczny są reprezentowane przez kolejno 19 i 17 osób co stanowi 15,70 % i 14,05 % wszystkich członków.

Władze Stowarzyszenia stanowią następujące organy:

1. Walne Zebranie Członków
2. Zarząd
3. Rada
4. Komisja Rewizyjna

Nie można łączyć członkostwa we władzach Stowarzyszenia w punktach 2 – 4.

Najwyższą władzą Stowarzyszenia jest Walne Zgromadzenie Członków, które zwołuje Zarząd LGD. Może je zwołać z inicjatywy własnej, ale również na wniosek Komisji Rewizyjnej albo na wniosek co najmniej 1/3 ogólnej liczby członków. Podejmowane decyzje Walnego Zebrania w postaci uchwał zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy wszystkich członków uprawnionych do głosowania. Są dwa wyjątki od tej reguły:

- W razie braku quorum otwarcie Walnego Zebrania następuje w drugim terminie, a jego ważność nie jest zdeterminowana ilością obecnych członków Stowarzyszenia.
- Każdemu członkowi zwyczajnemu Stowarzyszenia obecnemu na Walnym Zebraniu Członków, przysługuje jeden głos. Uchwały Walnego Zebrania Członków zapadają przy obecności:
 - w pierwszym terminie – co najmniej połowy liczby wszystkich członków uprawnionych do głosowania,
 - w drugim terminie, wyznaczonym w tym samym dniu 15 minut później od momentu ustalonego pierwszego terminu, podejmowane uchwały mają moc obowiązującą bez względu na ilość członków.

Do kompetencji Walnego Zebrania należy między innymi uchwalanie kierunków i programu działania Stowarzyszenia, wybór i odwoływanie członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady, uchwalanie Statutu i jego zmian, a także uchwalenie Lokalnej Strategii Rozwoju.

Zarząd kieruje całokształtem działalności Stowarzyszenia zgodnie z uchwałami Walnego Zebrania, reprezentuje je na zewnątrz i ponosi odpowiedzialność za swoją pracę przed Walnym Zebraniem. Zarząd składa się z siedmiu osób wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków. Do kompetencji Zarządu należy m.in. przyjmowanie nowych członków Stowarzyszenia, reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz oraz koordynacja realizacji LSR.

Komisja Rewizyjna składa się z trzech osób wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków. Do kompetencji Komisji należy m.in. kontrola bieżącej pracy Stowarzyszenia, występowanie z wnioskiem o zwołanie Walnego Zebrania Członków, a także dokonywanie wyboru podmiotu mającego zbadać sprawozdanie finansowe Stowarzyszenia zgodnie z przepisami o rachunkowości.

Rada składa się z piętnastu członków wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków. W jej skład wchodzi przedstawiciele grup interesu publicznego, gospodarczego i społecznego z zastrzeżeniem, że na etapie podejmowania decyzji żadna z grup interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji. Do kompetencji Rady należy m.in. uchwalanie i zmiana procedur związanych z wyborem operacji i grantobiorców do dofinansowania wraz z lokalnymi kryteriami wyboru, ocena i wybór operacji i grantobiorców do dofinansowania w ramach LSR i ustalanie kwot wsparcia w tym zakresie, w tym także wydawanie opinii dotyczących zmiany umowy przez beneficjentów. Członkowie Rady przy wyborze operacji mają obowiązek zachować bezstronność z zachowaniem przesłanek ujętych w deklaracji „poufności i bezstronności” wypełnianej każdorazowo podczas oceny operacji.

Tak przygotowany proces decyzyjny jest gwarantem transparentności i bezstronności organów decyzyjnych Lokalnej Grupy Działania. To właśnie ta jawność działania wpływa na podniesienie efektywności proponowanych przez Stowarzyszenie działań. Funkcjonowanie LGD opisane jest w podstawowych dokumentach organizacyjnych dostępnych dla wszystkich zainteresowanych na stronie internetowej Stowarzyszenia oraz w Biurze. Poniższa tabela przedstawia najważniejsze informacje na ten temat.

Tabela 1. Dokumenty wewnętrzne regulujące funkcjonowanie Stowarzyszenia

Tytuł dokumentu	Sposób uchwalenia/ aktualizacji	Główne zapisy
Statut Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska”	Uchwalenie statutu Stowarzyszenia lub jego zmiana dokonywana jest przez Walne Zebranie Członków	<ul style="list-style-type: none"> • Określenie celów i sposobów ich realizacji, • Uregulowanie kwestii członkostwa w LGD, • Opis praw i obowiązków członków LGD, • Określenie sposobu wyboru władz stowarzyszenia oraz określenie ich kompetencji, • Opis majątku i gospodarki finansowej.
Regulamin Rady	Dokument uchwalany lub zmieniany przez Walne Zgromadzenie Członków.	<ul style="list-style-type: none"> • Opis kompetencji Rady, • Członkowie Organu Decyzyjnego, • Proces wydawania opinii o projekcie, • Procedura przygotowywania i zwoływania Rady • Procedura posiedzeń Rady, • Opis głosowania
Regulamin Zarządu	Dokument uchwalany lub zmieniany przez Walne Zebranie Członków	<ul style="list-style-type: none"> • Opis składu Zarządu, • Zadania Zarządu, • Opis procesu podejmowania decyzji, • Podział obowiązków między członkami Zarządu, • Kompetencje Zarządu.
Regulamin Pracy Komisji Rewizyjnej	Dokument uchwalany lub zmieniany przez Komisję Rewizyjną	<ul style="list-style-type: none"> • Procedura wyboru Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego Komisji, • Kompetencje Komisji Rewizyjnej, • Opis prowadzonej dokumentacji.
Regulamin pracy Biura	Dokument uchwalany lub zmieniany przez Zarząd	<ul style="list-style-type: none"> • Regulacja pracy Biura, • Procedura naboru pracowników, • Opisy stanowisk,

		<ul style="list-style-type: none"> • Opis procesu udzielania doradztwa, • Zasady mierzenia jakości udzielonego doradztwa,
--	--	---

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

1. Opis obszaru i spójność przestrzenna

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” działa na terenie 11 gmin położonych na obszarze 3 powiatów. Są to powiat pszczyński, bieruńsko – lędziński i mikołowski. Łącznie gminy LGD zajmują obszar 658 km², co stanowi 5,3% powierzchni województwa śląskiego. Teren działania w postaci gmin jest obszarem spójnym przestrzennie, co stwierdzono po ułożeniu gmin, które leżą w bezpośrednim lub przynajmniej dalszym sąsiedztwie, tworząc razem zwarty obszar. Ciekawym elementem układu obszaru LGD jest miasto Pszczyzna, którego liczba mieszkańców jest większa niż 20 tysięcy przez co nie wchodzi w skład Stowarzyszenia, a leży niemalże w samym centrum Lokalnej Grupy Działania. Szczegóły lokalizacji poszczególnych gmin przedstawia poniższa mapa.

Rysunek 1 Obszar działania LGD

Źródło: Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska”

Teren LGD umiejscowiony jest w subregionie centralnym województwa śląskiego. Na północy w bliskim sąsiedztwie znajdują się Tychy, a także dalej na północ największe miasta województwa takie jak Katowice, Gliwice czy Bytom. Na zachodzie znajduje się miasto Rybnik, a na południu turystyczne miasto Bielsko – Biała. Taka lokalizacja zapewnia mieszkańcom dostęp do większych miast, w których mogą znaleźć zatrudnienie, mają możliwość edukacji bądź mają dostęp do szerszego wachlarza usług.

Na obszarze Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” w roku 2020 mieszkało 149 114 osób, co w zestawieniu z rokiem 2015 oznacza wzrost liczby ludności o 3 918 osób. W roku 2015 urodziło się więcej dzieci niż w 2020, a liczba dzieci między 5 a 14 rokiem życia rosła. Wynika to z faktu, że młodzi rodzice uciekają z małymi dziećmi z terenów miast na obszary wiejskie, gdzie są w stanie zagwarantować dzieciom lepsze warunki do rozwoju. Więcej natury, cisza, spokój, a także mniejsze zanieczyszczenia i wolniejsze tempo życia to elementy, które przyciągają młodych rodziców. Liczba ludności między 15 a 34 rokiem życia systematycznie malała. Wynika to z faktu, że młodzi ludzie wyjeżdżają do większych miast, gdzie mają możliwość uczyć się w lepszych szkołach, a także studiować oraz cieszyć się życiem i szeroko rozwiniętą infrastrukturą dla młodych. Następnie zostają w dużych miastach poszukując pracy, a dopiero gdy znajdą stabilne zatrudnienie oraz urodzą się ich dzieci przenoszą się na obszary wiejskie. Potwierdzają to dane z banku Danych Lokalnych, które wskazują, że liczba osób między 35 a 49 rokiem życia na obszarze LGD rośnie. Rośnie również liczba osób w wieku od 50 lat wwyż. Spokój, cisza oraz lokalne piękno obszaru sprawiają, że ludzie starsi chętnie zostają i żyją na wsi.

Warto w tym miejscu zauważyć, że w ramach opracowanych celów i przedsięwzięć obszar Miasta Orzesze jest wyłączony z realizacji działań finansowanych z EFS+ oraz PS WPR. Niemniej, Miasto Orzesze jest ujęte w opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, dzięki czemu obszar działania LGD zachowuje spójność, a Miasto może zostać objęte wsparciem dedykowanym ze środków EFRR w ramach FE SL 2021-2027, dla projektów wynikających z LSR, ale nie będących częścią instrumentu RLKS jako takiego. Stąd Lokalna Strategia Rozwoju Kierowanego przez Społeczność na lata 2023-2027 będzie dedykowana mieszkańcom z pomniejszeniem liczby mieszkańców miasta Orzesze i wynosić będzie 127 532 osób. Wszelkie dane statystyczne z Banku Danych Lokalnych ujęte w niniejszym dokumencie, przyjęto wg stanu na dzień 31 grudnia 2020 r.

Tabela 2. Liczba ludności i powierzchnia gmin członkowskich

Nazwa gminy/rok	Powierzchnia [km ²]		Liczba mieszkańców	
	2015	2020	2015	2020
Bieruń	40	40	19 597	19 124
Bojszowy	35	35	7 616	8 154
Goczałkowice – Zdrój	47	47	6 674	6 621
Kobiór	48	48	4 918	5 070
Miedźna	50	50	16 175	16 151
Ornontowice	15	15	5 938	6 186
<i>Orzesze</i>	<i>84</i>	<i>84</i>	<i>20 346</i>	<i>21 582</i>
Pawłowice	76	76	18 123	17 769
Pszczyzna (obszar wiejski)	153	153	25 938	27 263
Suszec	75	75	12 034	12 499
Wyry	35	35	7 837	8 695
Razem	658	658	145 196	149 114

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie działania Stowarzyszenia „Ziemia Pszczyńska” funkcjonuje wiele jednostek, które można zakwalifikować do sektorów społecznego, publicznego i gospodarczego. Definiując grupę interesu jako grupę jednostek połączonych więzami wspólnych interesów lub korzyści należy wskazać, że na etapie opracowywania dokumentu strategicznego, na obszarze działania LGD występuje jako grupa interesu sektor publiczny, którego naczelnym zadaniem jest wykonywanie zadań ustawowych w obrębie granic administracyjnych w jakich działają poszczególne samorządy. Ta grupa interesu jest reprezentowana przez więcej niż jedną osobę wśród członków LGD. W ramach sektora społecznego, należy wskazać Koła Gospodyń Wiejskich, Kluby Sportowe oraz Ochotnicze Straże Pożarne jako grupy interesu, które kulturowo wpisują się w pejzaż społeczny obszarów wiejskich, a ich liczba przewyższa liczbę innych rodzajów organizacji społecznych. Dodatkowo, organizacje te są reprezentowane przez więcej niż jedną osobę wśród członków LGD. Nie zdiagnozowano na etapie tworzenia dokumentu strategicznego grup interesu sektora gospodarczego. Procedury przyjęte przez LGD oraz regulamin pracy organu decyzyjnego gwarantują, że żadna z wymienionych grup interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji. Inklusywna formuła funkcjonowania LGD daje także podstawę do uznania, że grupy w sposób komplementarny będą angażowały się w pracę LGD i wdrażanie LSR (szczegóły przyjętych rozwiązań znajdują się w rozdziale III i VII niniejszego dokumentu oraz Planie Komunikacyjnym LGD).

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” charakteryzuje się nie tylko spójnością przestrzenną ale także spójnością społeczną, gospodarczą i środowiskową. Razem taka spójność tworzy bardzo dobre warunki do wdrażania LSR. LSR jest przygotowana w odpowiedzi na oddolne potrzeby mieszkańców, którzy wyrazili swoje zdanie w czasie licznych spotkań konsultacyjnych mających miejsce w okresie ewaluacyjnym poprzedniej Strategii a także organizowanych na potrzeby tworzenia niniejszej LSR. Szczegóły dotyczące procesu konsultacyjnego opisane są w rozdziale III.

2. Wielofunduszowość

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność opracowana przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” jest strategią wielofundusową. Oznacza to, że jest ona współfinansowana przez różne Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne (EFSI). W ramach realizacji wdrażane będą operacje wspierane przez:

- a) Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)
- b) Europejski Fundusz Społeczny PLUS (EFS+)

Wszystkie działania i projekty realizowane będą zgodnie z zasadami horyzontalnymi określonymi w art. 9 rozporządzenia 2021/1060 w tym będą zgodne z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami; Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej; Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych oraz z zasadą zrównoważonego rozwoju.

3. Spójność środowiskowa, turystyczna i kulturowa

Potencjał turystyczny to niewątpliwie wielki atut Ziemi Pszczyńskiej i wszelkie działania związane z rozwojem turystyki są na jej obszarze bardzo potrzebne. W kontekście atrakcyjności należy odnotować, że obszar LGD w znaczny sposób odbiega od stereotypu Górnego Śląska. Przemysł wydobywczy jest wprawdzie silnie obecny, ale jednocześnie tereny zachowały wiejski charakter. Pozytywem są wyjątkowe walory przyrodnicze, duża bioróżnorodność, urozmaicenie krajobrazów, zróżnicowana rzeźba terenu, unikatowa fauna i flora, a także nagromadzenie rozmaitych form ochrony przyrody. Na obszarze gminy Bieruń znajduje się obszar Natura 2000 oraz zespół przyrodniczo-krajobrazowy Góra Chełmeczki, na obszarze gminy Bojszowy zlokalizowany jest rezerwat przyrody Żubrowisko, obszar Natura 2000 oraz użytek ekologiczny, na obszarze gminy Goczałkowice-Zdrój i gminy Miedźna znaleźć możemy obszar Natura 2000, z kolei na obszarze gminy Ornontowice znajdują się obszary chronionego krajobrazu takie jak Obszar Chronionego Krajobrazu Potoku z Bujakowa łącznie z dopływami, Potoku Ornontowickiego łącznie z dopływami czy Obszar Chronionego Krajobrazu Potoku od Potoku Solarni łącznie z dopływami. Na obszarze gminy Orzesze znajduje się Park Krajobrazowy cysterskie kompozycje krajobrazowe Rud Wielkich, w gminie Pszczyzna znajduje się Rezerwat Przyrody Żubrowisko i Babczyzna Dolina oraz obszar Natura

2000, a w gminie Suszec znajduje się Park Krajobrazowy Cysterskie kompozycje krajobrazowe Rud Wielkich oraz rezerwat przyrody Babczyna Dolina. Na obszarze gminy Kobiór, Pawłowice i Wyry nie występują żadne obszary chronionego krajobrazu. Obszary Chronionego Krajobrazu występują na obszarze siedmiu gmin co stanowi 70% wszystkich gmin objętych wsparciem w ramach RLKS. Warto zauważyć, że uwzględniając miasto Orzesze, na obszarze którego również występują Obszary Chronionego Krajobrazu, a które jest członkiem Stowarzyszenia, wówczas odsetek wynosi 72,72%.

Atrakcją są też zabytkowe parki i kompozycje krajobrazowe Książąt Pszczyńskich. Do ważnych z punktu widzenia atrakcyjności turystycznej miejsc zaliczyć trzeba natomiast: Sanktuarium św. Walentego, uzdrowisko w Goczałkowicach-Zdroju, zabytki sakralne (m. in. kościół św. Mikołaja w Łące, kościół św. Jana Chrzciciela w Grzawie), pałace, zameczki, dwory (dwór Szczepańskich w Woszczycach, pałac w Rudoltowicach). Do istotnych aspektów zaliczyć trzeba też produkty lokalne, w tym m.in. kopę ornontowicką czy „Całuski bieruńskie”. Do ciekawych walorów środowiskowych Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” należy zaliczyć stawy rybne, rzekę Pszczynkę, wyspę Ptasia na Zbiorniku Goczałkowickim, Górę Chełmeczki, ośrodek hodowli żubrów czy pomniki przyrody (wiązy i graby).

Na obszarze LGD „Ziemia Pszczyńska” bardzo uwidacznia się spójność kulturowa obszaru wyrażana w śląskich tradycjach, zwyczajach, gwarze i kulinariach. Wspólna historia, więzi historyczne, wspólne dziedzictwo kulturowe czy folklor to cechy bardzo silnie łączące mieszkańców obszaru. W przypadku dziedzictwa kulturowego można mówić o zachowaniu cech tradycyjnej, podmiejskiej, bogatej wsi śląskiej i to zarówno w aspekcie materialnym (obiekty mieszkalne i gospodarcze), jak i niematerialnym (tradycje, zachowania i wartości). Lokalne dziedzictwo kulturowe stanowi podstawowe tworzywo, jakie jest wykorzystywane przez podmioty kultury i organizacje społeczne, czego przejawem są między innymi wydarzenia opierające się na tradycji lokalnej. Przy analizie spójności kulturowej należy również wymienić szereg działań kulturowych odbywających się na terenie Stowarzyszenia. Przykładami takich działań są między innymi Festiwal Lokalnych Produktów Ziemi Pszczyńskiej, Święto ziół czy Święto miodu.

W kontekście dziedzictwa kulturowego LGD „Ziemia Pszczyńska” zrealizowała w ramach poprzedniej LSR dwa rodzaje projektów, z czego jeden z nich poświęcony był dziedzictwu materialnemu, a drugi niematerialnemu. W przypadku pierwszego wymienić można wyposażenie Izb Pamięci, kół gospodyń wiejskich w stroje czy sprzęt kuchenny, ale także zakup strojów ludowych dla dzieci i dorosłych. W drugim przypadku sfinansowano wydanie różnorodnych publikacji na temat dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego ziemi pszczyńskiej. Działania z tego zakresu służyły niewątpliwie promocji obszaru, ale także wpływały na wzrost zaangażowania samych mieszkańców - coraz większa ich ilość uczestniczyła w tego typu wydarzeniach.

Gminy wchodzące w skład LGD są zespolone kulturowo-tym samym tworzą historyczną Ziemię Pszczyńską. W 1426 roku powstało Księstwo Pszczyńskie obejmujące cały obszar LGD. Wśród istotnych elementów historycznych obszaru Stowarzyszenia należy wymienić szlak architektury drewnianej. Są to następujące kościoły drewniane: św. Klemensa w Miedznej, św. Barbary w Górze, kościół św. Jana Chrzciciela w Grzawie, Kościół św. Mikołaja w Łące, Kościół św. Marcina w Ćwiklicach, parafia św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Pielgrzymowicach oraz kościół św. Walentego w Bieruniu. Innymi wartymi uwagi zabytkami regionu są: pałac Hegenscheidtów, muzea regionalne w Goczałkowicach-Zdroju, Suszcu i Jankowicach czy schron z okresu II Wojny Światowej w Wyrach.

Na terenie Stowarzyszenia znajdują się liczne tereny zielone, które stanowią miejsce uprawiania turystyki i rekreacji przez mieszkańców oraz osoby z zewnątrz czyniąc ten obszar interesującym do wypoczynku. Kolejnym czynnikiem zwiększającym atrakcyjność turystyczną regionu są elementy budowli sakralnych i historycznych licznie występujące na terenie działania LGD. Stanowi to razem ogromny potencjał obszaru dla rozwoju turystyki.

4. Spójność gospodarcza

Gospodarka obszaru LGD charakteryzuje się mikro i małymi przedsiębiorstwami. Istotnym wskaźnikiem dostarczającym danych do analizy zagadnienia przedsiębiorczości mieszkańców gmin jest kwestia liczby podmiotów

gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym. Na przestrzeni pięciu lat liczba podmiotów gospodarczych na obszarze LGD wzrosła o ponad 2 300 podmiotów (przy wyłączeniu miasta Orzesze liczba ta wzrosła o ponad 2 060 podmiotów) na 10 tysięcy ludności w wieku produkcyjnym. Największy wzrost zanotowała gmina Wyry (282,7 podmiotów). Szczegóły przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym		
Nazwa gminy/rok	2015	2020
Bieruń	1 068,60	1 321,80
Bojszowy	1 212,90	1 407,00
Goczałkowice-Zdrój	2 001,90	2 183,00
Kobiór	1 781,30	1 966,50
Miedzna	982,60	1 189,80
Ornontowice	1 304,30	1 445,80
Orzesze ¹	1 332,80	1 580,80
Pawłowice	1 107,00	1 259,50
Pszczyna (obszar wiejski)	1 519,40	1 786,00
Suszec	1 175,40	1 373,70
Wyry	1 552,20	1 834,90
Suma	15 038,40	17 348,90

Zródło: Bank Danych Lokalnych

Obszar, na którym działa LGD „Ziemia Pszczyńska” charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem gospodarczym. Obiektywne dane potwierdzają to zróżnicowanie. Według Banku Danych Lokalnych, w 2020 roku największa liczba podmiotów działała w sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (3 364 podmioty; bez miasta Orzesze 2 851 podmiotów), F – Budownictwo (2 346 podmiotów; bez miasta Orzesze 2 088 podmiotów), C – Przetwórstwo przemysłowe (1 464 podmioty; bez miasta Orzesze 1 251 podmiotów), M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (1 204 podmioty; bez miasta Orzesze 1 007 podmiotów), S i T – Pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (1 014 podmiotów; bez miasta Orzesze 857 podmiotów).

Spore zróżnicowanie podmiotów gospodarczych występujących na terenie LGD „Ziemia Pszczyńska” stanowi duży potencjał dla rozwoju regionu. Różnorodność działalności prowadzi do naturalnego zaspokajania ludzkich potrzeb w obrębie swojej wspólnoty. Płyną z tego różne korzyści. Po pierwsze zacieśniają się więzi między mieszkańcami. Po drugie napędza to lokalne biznesy, które generując zyski odprowadzają większe podatki do budżetu gminy, przez co nakłady finansowe m.in. na rozwój infrastruktury sportowej czy kulturalnej stale rosną. By fundusze pozostawały w gminie, a inwestycje były możliwe potrzebne jest dofinansowanie małych lokalnych przedsiębiorstw, aby mogły one utrzymać poziom rentowności. Dlatego już w poprzednim okresie programowania LGD podjęła szereg działań mających na celu wsparcie lokalnych przedsiębiorców. Z kolei duża liczba małych gospodarstw rolnych ukierunkowana jest na zaspokajanie własnych potrzeb żywnościowych bądź na małą lokalną sprzedaż przy wykorzystaniu krótkich łańcuchów dostaw.

Zgodnie z zapisami zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” obszar LGD nie zawiera w swoim obszarze żadnego ważnego ośrodka wzrostu. Leży na północ od Bielska – Białej, która jest

¹ Miasto Orzesze jest ujęte w opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, dzięki czemu obszar działania LGD zachowuje spójność, a Miasto może zostać objęte wsparciem dedykowanym ze środków EFRR w ramach FE SL 2021-2027, dla projektów wynikających z LSR, ale nie będących częścią instrumentu RLKS jako takiego.

ważnym ośrodkiem wzrostu oraz na południe od Gliwic i Katowic, które są kolejno ważnym i najważniejszym ośrodkiem wzrostu. Takie umiejscowienie stanowi o spójności obszaru pod kątem ośrodków wzrostu oraz wpływu okolicznych ośrodków.

LGD leży w subregionie centralnym Województwa Śląskiego. Subregiony zorganizowane są wokół aglomeracji miejskiej o znaczeniu krajowym, która jest zasilana przez swoje bezpośrednie otoczenie funkcjonalne oraz wspomagana przez lokalne ośrodki rozwoju. Do kluczowych funkcji wzmacnianych w aglomeracjach zaliczyć należy usługi publiczne i infrastrukturę wyższego rzędu, w tym w obszarach gospodarki, technologii i innowacji, kultury, edukacji i nauki, zdrowia, turystyki. Sposobem wyróżniania subregionów jest ocena kryteriów społeczno – gospodarczych pod kątem rozwoju i wyzwań każdej z gmin.

5. Oferta spędzania czasu wolnego

Oferta spędzania czasu wolnego zarówno dla młodzieży jak i seniorów opiera się w znacznej mierze na walorach krajobrazowych Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska”. Bogata oferta przyrodnicza i historyczna umożliwia spędzanie czasu wolnego na łonie natury, z dala od obowiązków czy kłopotów dnia codziennego.

Inną możliwością spędzania wolnego czasu skierowaną przeważnie do młodych jest infrastruktura sportowa. Dane dotyczące obiektów sportowych na terenie Lokalnej Grupy Działania jak i całego województwa śląskiego według danych z Banku Danych Lokalnych to dane z 2018 roku. Według tych danych na omawianym obszarze znajduje się 70 boisk do piłki nożnej, piłki ręcznej, siatkówki, koszykówki i boisk wielozadaniowych. Stanowi to 6,74% boisk znajdujących się na terenie województwa śląskiego. Najwięcej boisk znajduje się na terenie gminy Pawłowice - 12 boisk, natomiast najmniej na terenie gminy Kobiór i Goczałkowice-Zdrój - po jednym boisku. Na terenie LGD znajdują się również korty tenisowe. Są to 3 takie obiekty, co stanowi 1,42% wszystkich kortów tenisowych województwa. Dwa korty znajdują się w gminie Suszec, a jeden kort w gminie Bieruń. Znaleźć możemy również na omawianym obszarze skateparki, w tym w Suszcu i Bieruniu. Lepiej plasuje się liczba siłowni zewnętrznych, których znaleźć możemy 40. Omawiane siłownie zewnętrzne stanowią 7,07% wszystkich zewnętrznych siłowni znajdujących się na terenie województwa śląskiego. Atutem jest również sieć ścieżek rowerowych i ośrodki umożliwiające uprawianie sportów wodnych.

Zgodnie z danymi z systemu EKRS Ministerstwa Sprawiedliwości² na terenie Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Pszczyńska” znajduje się łącznie 44 Ochotnicze Straże Pożarne, 3 Koła Gospodyń Wiejskich zarejestrowane w ARIMR oraz 48 Klubów Sportowych (w tym 7 stowarzyszeń sportowych). Ponadto na obszarze LGD znajdują się stowarzyszenia działające na rzecz osób niepełnosprawnych, ochrony zdrowia, gospodarki ekologicznej, trzeźwości, kultury, sztuki, rekonstrukcji wydarzeń historycznych, stowarzyszenia artystyczne. Ponadto na wskazanym obszarze znajdują się kółka rolnicze, orkiestra dęta, ośrodek terapii dla dzieci, grupa ratownicza, Uniwersytet III wieku, i koło emerytów i rencistów.

Rozdział III. Partycypacyjny charakter LSR

Partycypacja to sposób na aktywne branie udziału w wydarzeniach, które nas dotyczą, możliwość zabierania głosu, uczestniczenia ludzi w działaniach i podejmowaniu decyzji. W literaturze wyróżnia się kilka stopni działań partycypacyjnych³ od najniższego, podstawowego stopnia, jakim jest informowanie, poprzez konsultowanie, aż po współdecydowanie i współdziałanie, które jest najwyższą formą partycypacji, gdyż zapewnia możliwie największy udział społeczności w życiu publicznym, czy działaniach. Aby partycypacja mogła się odbywać, a podejmowane działania charakteryzowały się wysokim stopniem natężenia partycypacji, niezbędne jest dbanie o tzw. otoczenie partycypacji, czyli kulturę zaufania, odpowiedzialność. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” od początku istnienia podejmuje działania na rzecz budowania właściwego kontekstu do działań partnerstwa wewnątrz LGD oraz na jego obszarze LGD. Działania partycypacyjne, które na przestrzeni lat stosowało LGD były zróżnicowane i dostosowane z jednej strony do zamierzonych celów komunikacyjnych, z drugiej do

² [System EKRS \(ms.gov.pl\)](https://systemekrs.ms.gov.pl)

³ <https://partycypacjaobywatelska.pl/strefa-wiedzy/abc-partycypacji/co-to-jest-partycypacja-obywatelska-2/>

odbiorców tych działań. Partnerstwo wewnątrz LGD dotyczy członków organizacji, którzy wspólnie stanowią najwyższą władzę w LGD, a także są lokalnymi ambasadorami LGD w miejscowościach, w których żyją. Działania partycypacyjne w kierunku budowania partnerstwa wychodzą także poza samą organizację i dotyczą różnych aktorów, grup interesu znajdujących się na obszarze działania LGD. Stowarzyszenie od samego początku swojego istnienia dba o to, żeby partycypacja wewnątrz i na zewnątrz organizacji odbywała się zarówno na poziomie informowania, konsultacji jak i współdecydowania i współdziałania.

1. Doświadczenie LGD w stosowaniu metod partycypacyjnych

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” już w okresie wdrażania LSR 2007-2013, a także 2014-2020 w znaczącym stopniu wykorzystywało metody partycypacyjne w tworzeniu dokumentu strategicznego. LSR 2014-2020 opracowana została przy udziale lokalnej społeczności, a LGD zadbała o możliwość udziału przedstawicieli społeczności na każdym etapie, jak również mieszkańców obszaru poprzez liczne spotkania konsultacyjne, ankiety zamieszczane na stronie internetowej oraz informacje o procesie budowania LSR publikowane w formie online oraz klasycznymi kanałami komunikacji. Na stronie LGD zamieszczano informacje o wynikach spotkań z prośbą o dodatkowe uwagi. W Biurze LGD udzielane były informacje osobom i podmiotom zainteresowanym wsparciem w nowym okresie. Wśród stosowanych wówczas metod na wszystkich etapach opracowania LSR wymienić należy: spotkania/warsztaty konsultacyjne, wywiady indywidualne, badania ankietowe, a także utworzenie zespołu roboczego. Zebrane w ten sposób dane zostały opracowane w ramach analizy SWOT, co dało fundament do napisania strategii w pełni odzwierciedlającej potrzeby i poglądy mieszkańców obszaru LGD.

Dotychczasowe doświadczenia partycypacyjne z okresu wdrażania LSR 2014-2020 Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” zostały podsumowane w ewaluacji realizowanej LSR na lata 2014-2020. Mieszkańcy oraz przedstawiciele biura, Rady i Zarządu LGD biorący udział w prowadzonych wówczas badaniach podsumowujących działania LGD, oceniali między innymi działania komunikacyjne, partycypacyjne i działania ukierunkowane na budowanie kapitału społecznego, który stanowi fundament budowania bliższych relacji i sprzyja angażowaniu się w sprawy lokalne. Analiza przeprowadzona na rzecz ewaluacji ex-post Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” wskazuje, że aktywizacja społeczności do działań prorozwojowych oraz rozwój współpracy na obszarze LGD, międzyregionalnej i międzynarodowej była prowadzona przez Biuro LGD skutecznie. Dodatkowo, analiza zawarta w ewaluacji wskazuje, że wszystkie zakładane wskaźniki planu komunikacyjnego zostały osiągnięte, a nawet przekroczone. Wyniki prowadzonych wówczas badań podkreślają wysoką jakość i znaczenie wszystkich działań komunikacyjnych (w tym świadczonego doradztwa) dla wdrażania LSR oraz podnoszenia jakości życia społeczności lokalnych.

Stowarzyszenie LGD „Ziemia Pszczyńska” w okresie programowania 2014-2020 korzystało z pełnej możliwej gamy sposobów realizacji przedsięwzięć. Zaplanowano konkursy, liczne projekty grantowe, a także projekty własne i współpracy. To przełożyło się na zaangażowanie wielu podmiotów ze wszystkich sektorów partnerstwa LGD.

Dobra komunikacja jest niezbędna do sprawnej realizacji LSR. Plan komunikacji LGD ze społecznością lokalną na lata 2014-2020 opracowano na podstawie uwag i propozycji jakie były zgłaszane w trakcie wówczas prowadzonych konsultacji społecznych i badań ankietowych. Uznano wówczas, iż podstawowym celem komunikacji będzie bieżące informowanie mieszkańców o stanie realizacji LSR oraz informowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach i kryteriach udzielania wsparcia. Plan miał za zadanie zlikwidować niedostatki komunikacyjne oraz zagwarantować dwustronność przekazu. Zaplanowano także odpowiednie wskaźniki dla zaprojektowanych działań komunikacyjnych takich jak wysyłanie e-maili, zamieszczanie artykułów na stronach internetowych (LGD, jedenastu gmin i trzech powiatów), organizację spotkań informacyjnych, przygotowanie i rozdystrybuowanie gadżetów promocyjnych, doradztwo w biurze LGD, organizację spotkań szkoleniowych i doradczych, przeprowadzenie badań ankietowych oraz udział w wydarzeniach promocyjno-kulturowych na obszarze LGD. Warty odnotowania jest cykliczny newsletter przesyłany przynajmniej raz na kwartał, a jego uzupełnieniem jest biuletyn w formie papierowej (wydawany dwa razy w roku). Przedstawiciele LGD starają się docierać do każdej z gmin, w czym pomagają koordynatorzy gminni. Na plus trzeba zaliczyć aktywność LGD w aspekcie uczestnictwa w dodatkowych zadaniach czy wydarzeniach poza planem komunikacyjnym.

Jedną z najbardziej efektywnych form komunikacji z lokalną społecznością jest na pewno doradztwo. W minionym okresie programowania udzielono doradztwa ponad 300 podmiotom i osobom, które były zainteresowane współpracą i wsparciem ze strony LGD. Działania tego rodzaju w istotny sposób wpływają na jakość składanych wniosków. Doradztwo świadczone jest cały czas, nie tylko w trakcie naborów. Warto podkreślić, że liczne porady są przekazywane także grantobiorcom, co może mieć wpływ na powodzenie tego rodzaju przedsięwzięć.

Siła partnerstwa na obszarze Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” jest zauważalna. Wytworzone od prawie 15 lat więzi, animacja i wspólne przedsięwzięcia owocują codzienną współpracą pomiędzy partnerami z różnych sektorów. Ważnym partnerem podejmowanych działań partycypacyjnych przez LGD są organizacje pozarządowe. Część NGO działających na terenie LGD jest aktywnych. Brały one udział w przygotowywaniu poprzedniej strategii, a także korzystały z infrastrukturalnych przedsięwzięć w okresie programowania 2014-2020. Siłę partnerstwa dostrzec można również w realizacji wielu partnerskich projektów w formułach JST-NGO, NGO-JST, NGO-Przedsiębiorca, Przedsiębiorca-NGO. Wiele z takich partnerskich projektów uzyskało wsparcie za pośrednictwem Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska”. Dzięki partnerstwu wytworzonemu przy udziale LGD strony poznały się, dowiedziały o swoim istnieniu, nawiązały wymierną współpracę. Z kolei bogate doświadczenie członków LGD w realizowaniu projektów partnerskich wskazują m.in. projekty opisane w tabeli.

Tabela 4. Partnerskie projekty na obszarze działania LGD

Tytuł projektu partnerskiego LGD	Opis projektu
„Know how- na podstawie wymiany międzyregionalnych doświadczeń”	Od 1 grudnia 2017 do 31 maja 2018 roku realizowany był projekt polegający na odbyciu wizyt studyjnych grupy polsko – czeskiej w Bielsko Białej i Rychnowie. W tym czasie odbył się także rajd rowerowy, w trakcie którego grupa polska wyruszyła z Pszczyny, a czeska z Trzanowic, zaś docelowym miejscem spotkania były Ochaby Wielkie. Rajd prowadzony był szlakiem, gdzie planowane jest w przyszłości wybudowanie wież widokowych i tras rowerowych. Innym rezultatem działań było opracowanie mapy obszaru partnerskich LGD. Działanie było współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego INTERREG V-A Republika Czeska – Polska 2014 – 2020 i z budżetu państwa za pośrednictwem Euroregionu Beskidy. Całkowity koszt wyniósł 10 985,82 euro.
Bee friends/Przyjaciele pszczół	Międzynarodowy projekt współpracy czterech LGD - LGD "Ziemia Pszczyńska", LGD "Żywiecki Raj", LAG 5 i LAG Moslavina (Chorwacja). Tematem przewodnim projektu była promocja oraz wymiana doświadczeń w ramach działań związanych z pszczelarstwem oraz bioróżnorodnością. W ramach projektu mieszkańcy obszaru związani z pszczelarstwem wzięli udział w 3 wizytach studyjnych (1 w Polsce oraz 2 na Chorwacji), w ramach projektu zakupiono również sprzęt do sprzedaży miodów i produktów pszczelarskich - "miodomatów". Miodomaty są zlokalizowane w Pszczynie i Goczałkowicach-Zdroju, dzięki czemu mieszkańcy mogą nabyć produkty od lokalnych dostawców miodu.

Stacja Regeneracja	Projekt "Stacja Regeneracja" (StaR) jest projektem zrealizowanym w partnerstwie pomiędzy trzema LGD: "Żywiecki Raj", "Ziemia Bielska" oraz "Ziemia Pszczyńska". W ramach projektu na obszarze LGD Ziemia Pszczyńska w 11 lokalizacjach (w każdej gminie) powstały obiekty małej architektury: stacja naprawy rowerów + zestaw gier plenerowych lub stacja naprawy rowerów + ławka solarna. Efektem projektu są również Interaktywne mapy przedstawiające atrakcje zlokalizowane na obszarze LGD realizujących projekt. Projekt miał na celu zwiększenie rozpoznawalności obszarów partnerskich LGD, poziomu aktywizacji mieszkańców obszarów partnerskich, a także działań rekreacyjno-sportowych wśród mieszkańców obszarów i turystów.
EduPark	Projekt współpracy zrealizowany przez dwie LGD z województwa śląskiego - LGD "Ziemia Pszczyńska" oraz LGD "Ziemia Bielska". Na obszarze LGD Ziemia Pszczyńska powstało nowe miejsce rekreacji dla mieszkańców obszaru - kino plenerowe oraz sensoryczny plac zabaw w Suszcu. W ramach projektu wydano również zeszyty ćwiczeń dla dzieci, drewniane eko memory, grę czarny Piotruś oraz zorganizowano warsztaty z animacji filmowej dla dzieci.
„Upowszechnianie podejścia LEADER w woj. śląskim na przykładzie działalności śląskich LGD. Film informacyjno – szkoleniowy”	Projekt realizowany został w partnerstwie ze Śląskim Związkiem Gmin i Powiatów (Lider), Stowarzyszeniem LGD Ziemia Bielska i LGD „Ziemia Pszczyńska”, finansowany był ze środków Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Projekt dotyczył przygotowania animacji promującej działania LEADERa oraz Lokalnych Grup Działania w woj. śląskim. LGD „Ziemia Pszczyńska” było odpowiedzialne za wsparcie merytoryczne przy tworzeniu scenariusza (m.in. zgromadzenie danych, usystematyzowanie i dostarczenie wykonawcy materiałów dotyczących podejścia LEADER w woj. śląskim, w tym wybranych przykładów projektów zrealizowanych przez te LGD) a także zebranie materiałów graficznych od wszystkich LGD z terenu woj. Śląskiego - do wykorzystania w pracach nad filmem.

Źródło: *Opracowanie własne*

Idea partycypacji znalazła zastosowanie nie tylko na etapie tworzenia poprzedniej LSR, ale była urzeczywistniana także przez cały okres jej wdrażania. W Rozdziale I przedstawiono najważniejsze informacje na temat sposobu wewnętrznej organizacji LGD oraz stosowanych procedur i przebiegu procesów decyzyjnych, które zostały zaprojektowane w celu realizacji zasady partnerstwa i inkluzji.

Podsumowując wątek bogatego doświadczenia Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” w stosowaniu narzędzi partycypacyjnych można stwierdzić, że jest ono efektem poprawnych i inkluzyjnych wewnętrznych procedur, konsekwentnie realizowanej zasady oddolności w trakcie przygotowania i wdrażania dokumentów strategicznych oraz skutecznej komunikacji Stowarzyszenia z przedstawicielami lokalnej społeczności.

2. Opis partycypacyjnych metod tworzenia LSR

Działania partycypacyjne zmierzające do przygotowania dokumentu strategicznego Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” realizowane były na każdym etapie jego tworzenia. W celu zapewnienia oddolnego charakteru dokumentu opracowano system włączenia przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego oraz mieszkańców każdej z gmin wchodzących w skład LGD. Podmiotem odpowiedzialnym za opracowanie LSR i koordynację wszystkich prac był specjalnie powołany Zespół Inicjatywny, który został wyłoniony spośród lokalnych liderów wchodzących w skład LGD zapewniając reprezentację wszystkich sektorów. Zespół został powołany w dniu 26.04.2022 r. przez Zarządu Stowarzyszenia. Zespół podejmował decyzje kluczowe dla wyznaczenia kierunku opracowania LSR na zasadzie konsensusu biorąc pod uwagę pomysły, uwagi i komentarze zgłaszane przez mieszkańców obszaru poprzez różne środki komunikacji opisane poniżej. Należy

podkreślić, że w pracę Zespołu Inicjatywnego włączali się zainteresowani mieszkańcy obszaru LGD. Materiały opracowywane przez Zespół były opiniowane a następnie upubliczniane i poddawane konsultacjom internetowym poprzez stronę internetową Stowarzyszenia.

W czasie tworzenia strategii uwzględniono zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, w tym dotyczące poszanowania praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej; zasad równości kobiet i mężczyzn; zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami; zgodność działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyn poważnych szkód”. Dołożono również starań, aby w konsultacjach udział wzięły także osoby reprezentujące różne potencjalne grupy społeczne w niekorzystnym położeniu, w tym kobiety, osoby starsze, młodzi ludzie do 25 r.ż. W związku z tym, plan włączenia społeczności lokalnej w tworzenie LSR realizowano w ten sposób, aby wykorzystać zróżnicowane środki komunikacji, a także zróżnicowane kanały dotarcia z informacjami na temat podejmowanych działań (elektroniczne oraz tradycyjne) tak, aby osoby o zróżnicowanych cechach demograficznych i psychospołecznych mogły wziąć udział w procesie tworzenia LSR. Istotne, że w przeważającej części były to środki umożliwiające komunikację dwustronną. Oznacza to, że komunikaty formułowane były nie tylko przez członków Zespołu bezpośrednio pracującego nad LSR, ale także przez zainteresowane organizacje i mieszkańców. Wspomniane zasady stanowiły także fundament do opracowania celów, przedsięwzięć oraz kryteriów oceny, a ich realizacja w ramach wdrażania LSR ma zapewnić, aby realizowane operacje były niedyskryminujące i inkluzywne.

Sposób przygotowania strategii można podzielić na pięć etapów prac. W każdym z nich podejmowano kroki zmierzające do jak najszerszego udziału społeczności lokalnej w tworzeniu LSR. W związku z tym przewidziano zastosowanie zróżnicowanych metod partycypacji społecznej.

Tabela 5. Kluczowe etapy przygotowywania LSR - partycypacja społeczna

Etap	Zakres prac	Wykorzystane metody
Etap I.	Zdefiniowanie potrzeb i potencjału obszaru LSR;	1,2,3,4,5,6,7, 9,10,11
Etap II.	Wybór i określenie hierarchii celów LSR;	1,2,3,4,5,6,7,9,10, 11
Etap III.	Poszukiwanie rozwiązań stanowiących sposoby realizacji strategii;	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11
Etap IV.	Stworzenie systemu monitorowania postępów w realizacji LSR;	4,6,7
Etap V.	Zidentyfikowanie grup docelowych LSR;	1,2,3,4,5,6,7,9,10,11

Źródło: *Opracowanie własne*

W ramach prowadzonych konsultacji zebrano szereg danych, które posłużyły do opracowania poszczególnych rozdziałów LSR zgodnie z powyższą tabelą. Poszczególne metody pozwoliły zebrać następujące dane.

1. Otwarte spotkania warsztatowe strategiczne dla mieszkańców – spotkania odbyły się w czerwcu 2022 roku w każdej z gmin wchodzących w skład obszaru LGD. Łącznie odbyło się jedenaście spotkań. W konsultacjach społecznych podczas spotkań stacjonarnych brały udział różne grupy społeczne, a przede wszystkim przedstawiciele samorządu gminnego: wójtowie, radni, sołtysi, pracownicy urzędu, pracownicy gminnych ośrodków kultury, bibliotek, członkowie organizacji pozarządowych, a w szczególności kół gospodyń wiejskich, ochotniczych straży pożarnych, klubów sportowych, organizacji działających na rzecz rozwoju gminy czy wsi, organizacji artystycznych (orkiestry, zespoły folklorystyczne), przedsiębiorcy

różnych branż. Szeroki przegląd różnych organizacji biorących udział w spotkaniach w każdej z gmin wchodzących w skład obszaru działania LGD zapewnia reprezentatywność dla całej społeczności lokalnej. W ramach spotkań dokonano analizy potrzeb rozwojowych i potencjału obszaru, a także celów strategii, w tym wymiernych celów końcowych dotyczących rezultatów oraz planowanych działań, o których mowa w art. 32 ust. 1 lit. c i d rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.;

2. Badania ankietowe wśród mieszkańców LGD – zostały przeprowadzone w okresie listopad 2022– styczeń 2023, dwoma metodami: mailowo, a także poprzez zamieszczenie formularza ankiety na stronie internetowej LGD. Łącznie zebrano 62 ankiety. Badania w szczególności posłużyły do określenia potrzeb i problemów społeczności lokalnej, poszukiwania rozwiązań formalno-instytucjonalnych oraz określenia wskaźników;
3. Badania ankietowe wśród młodzieży obszaru LGD – zostały przeprowadzone w okresie wrzesień 2022– styczeń 2023. Link do ankiety został zamieszczony na stronie internetowej Stowarzyszenia, oraz na portalu facebook. Łącznie zebrano 439 ankiet. Zebrane dzięki ankiecie dane pozwoliły uzyskać szersze spektrum oczekiwań i sposobów rozwiązań najważniejszych problemów tej szczególnej grupy.
4. Praca nad zebraniem materiałem za pośrednictwem strony internetowej LGD oraz portalu społecznościowego – w całym okresie przygotowywania poszczególnych elementów strategii, na stronie Stowarzyszenia i portalu społecznościowym umieszczane były artykuły, ogłoszenia i powstające elementy LSR. Materiał był dostępny, a mieszkańcy obszaru mogli zapoznać się z nim i mogli wyrazić swoją opinię na temat konsultowanego materiału. Warto zauważyć, że oprócz kanałów elektronicznych Stowarzyszenia, materiały pojawiały się także na stronach internetowych podmiotów, których przedstawiciele brali udział w warsztatach strategicznych. Pozyskane w ten sposób opinie mieszkańców obszaru LGD zostały uwzględnione w przygotowaniu ostatecznego kształtu następujących części LSR: zdefiniowanie potrzeb i potencjału obszaru LSR, cele ogólne, przedsięwzięcia, wybór grup w niekorzystnej sytuacji, system monitoringu postępów realizacji LSR, określenie kryteriów wyboru operacji;
5. Formularz fiszki projektowej – w okresie październik 2022– styczeń 2023 na stronie Stowarzyszenia oraz portalu Facebook zamieszczona została fiszka projektowa, dzięki której potencjalni wnioskodawcy wskazywali jakiego rodzaju projekty chcieliby realizować w ramach nowej LSR. Osoby były proszone także o określenie swojego zainteresowania zagadnieniami związanymi z innowacjami, cyfryzacją, środowiskiem i klimatem, partnerstwem w realizacji LSR, czy działaniami na rzecz przeciwdziałaniu negatywnym zmianom demograficznym. W fiszce znalazło się również pytanie dotyczące potencjalnych osób w niekorzystnej sytuacji, włączonych w realizację zgłaszanego projektu. Fiszki zostały także zebrane podczas organizowanych przez LGD wydarzeń i spotkań, w tym Forum przedsiębiorców w maju 2022 oraz podczas warsztatów strategicznych w czerwcu 2022. Łącznie zebrano 49 fiszek, które dały możliwość dokładniejszego oszacowania efektów będących rezultatem wdrażania LSR i zaplanowania budżetu i wskaźników do strategii;
6. Punkt konsultacyjny – przez cały okres przygotowywania LSR w biurze Stowarzyszenia prowadzony był dyżur konsultacyjny. W punkcie mieszkańcy obszaru działania LGD mogli zapoznawać się z bieżącymi efektami prac nad strategią, konsultować je, zgłaszać swoje uwagi i opinie. W ramach prowadzonego punktu, możliwy był nie tylko kontakt bezpośredni, ale także poprzez środki komunikacji telefonicznej i elektronicznej;
7. Spotkania Zespołu Inicjatywnego – prace Zespołu polegały na dyskusji i konsultacji opracowanych na podstawie zebranych materiałów (badania, materiały ze spotkań, dane zastane z GUS, etc.) części tworzonej LSR. W celu zapewnienia udziału członków Zespołu w kolejnych spotkaniach, zapewniono możliwość zdalnego w nich udziału. Łącznie odbyło się 10 spotkań. Spotkania liderów społeczności lokalnych w ramach prac Zespołu pozwoliły na efektywną pracę nad bogatym materiałem zebrany w ramach konsultacji i prowadzonej diagnozy obszaru. Dodatkowo, głos Zespołu Inicjatywnego był rozstrzygający w sytuacjach niejednoznacznych, wymagających interpretacji i wiedzy lokalnej na temat funkcjonowania instytucji, oceny stanu infrastruktury, czy specyfiki lokalnych zasobów. Każdorazowo Zespół kierował się w podejmowaniu decyzji po pierwsze dostępnymi materiałami wyrażającymi opinię społeczności lokalnej, po drugie możliwościami programowymi oraz po trzecie, swoją wiedzą wynikającą z doświadczenia i znajomości

obszaru. Pomysły i propozycje zgłaszane w czasie konsultacji były analizowane i poszukiwano możliwości ich uwzględnienia w strategii. Z tego względu Zespół spotykał się parokrotnie podczas prowadzonych konsultacji i omawiał ich wyniki.

8. Wyjazd studyjny – miał na celu zapoznanie z dobrymi praktykami realizowanymi w ramach środków z UE, w tym PROW, co pozwoliło przenieść ciekawe pomysły i rozwiązania na obszar Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska”. W kontekście tworzenia założeń nowej strategii, zapoznanie się z dobrymi praktykami oraz rozwiązaniami już wdrażanymi na innych terenach było bardzo inspirujące. W ramach wyjazdu uczestnicy zapoznali się z teoretycznymi i praktycznymi warunkami realizacji projektów z zakresu innowacji społecznych, Smart Villages, krótkich łańcuchów dostaw, zagród edukacyjnych i agroturystyki. Ważnym aspektem wszystkich oglądanych dobrych praktyk było partnerskie podejście w ich realizacji dlatego uczestnicy mogli na żywo przekonać się co do zasadności takiej formy działań. Uczestnicy wyjazdu wzięli także udział w badaniu ankietowym dotyczącym produktów lokalnych oraz pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych. Zebrano łącznie 17 ankiet.
9. Fora Przedsiębiorców – spotkania miały na celu zaangażowanie sektora gospodarczego oraz instytucji otoczenia biznesu w proces przygotowania strategii. Podczas spotkań – 30 maja 2022 r. oraz 10 i 12 stycznia 2023 r. zebrano od uczestników fiszki projektowe. W ramach badania pytano m.in. o zainteresowanie ankietowanych pozyskiwaniem środków, a także o obszary tematyczne, w tym proekologiczne, innowacyjne czy cyfrowe. Fora były także okazją do konsultacji wstępnych założeń przyszłej strategii LGD.
10. Badanie ankietowe seniorów – w związku z tym, iż na podstawie wniosków płynących z konsultacji i badań ankietowych, grupie tej LGD pragnie dedykować niektóre działania. Przeprowadzono także badanie ankietowe wśród seniorów, które odbyło się w formie tradycyjnej – podczas spotkania Forum Seniorów w dn. 6 lutego 2023 r. (zebrano wówczas 15 ankiet). Dodatkowo ankietę dostępną była także w formie elektronicznej (badanie trwało do 17 maja 2023 r.). Tym kanałem wpłynęła tylko 1 dodatkowa ankietę. Łącznie zatem zebrano 16 odpowiedzi od mieszkańców obszaru pow. 60 r.ż. Dodatkowo LGD wzięło udział w lokalnej Konferencji Ekonomia Społeczna i Solidarna (9.03.2023 r.), w ramach której omówione zostały zakresy i możliwości wsparcia seniorów w ramach nowej perspektywy UE. Przedstawiono również wypracowane założenia nowej strategii LGD.
11. Spotkania z przedstawicielami placówek oświatowych, połączone z badaniem ankietowym - w dniach 21 i 28 października 2022 r. w Pszczynie i w Bieruniu odbyły się spotkania dotyczące stworzenia zakresu preferencji działań edukacyjnych, które będą możliwe do realizacji w ramach kolejnej Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR). Spotkania kierowane były do władz lokalnych oraz dyrektorów szkół/przedszkoli działających na obszarze objętym LSR. 11 stycznia 2023 r. odbyło się kolejne spotkanie w tym zakresie z udziałem ekspertów zewnętrznych. Podsumowaniem całości było przeprowadzenie w okresie 1-15 marca 2023 r. badania ankietowego wśród nauczycieli, rodziców, dzieci i młodzieży z terenu działania LGD. Łącznie w badaniu ankietowych uzyskano: 150 ankiet od nauczycieli i dyrekcji szkół, 348 ankiet od rodziców i opiekunów oraz 178 ankiet od dzieci i młodzieży.

O wszystkich działaniach związanych z powstawaniem strategii Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” mieszkańcy mogli dowiedzieć się ze źródeł elektronicznych – strona internetowa LGD, profil facebook LGD, strony internetowe gmin partnerskich, informacje mailowe – oraz tradycyjnych – ogłoszenia na tablicach zarówno gminnych, jak i sołeckich a także w szkołach oraz biuletynie informacyjnym LGD.

Proces tworzenia LSR był ukierunkowany na zagadnienia dotyczące kryteriów przekrojowych podejścia LEADER, w szczególności innowacyjność, cyfryzację, środowisko i klimat, zmiany demograficzne oraz partnerstwo w realizacji LSR. Tabela wskazuje najważniejsze wyniki konsultacji w tych obszarach wraz ze wskazaniem rozdziałów w LSR, w których można znaleźć ich pogłębioną analizę.

Tabela 6. Kryteria przekrojowe w LSR

Kryteria przekrojowe	Wyniki przeprowadzonych konsultacji	Rozdział LSR
	Analiza oferty kierowanej do osób poniżej 25 r.ż	2,4,

Zmiany demograficzne	Analizy oferty kierowanej do osób powyżej 60 r.ż.	2,4,
	Uzgodnienie działań na rzecz horyzontalnych zasad określonych w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, w tym dotyczących poszanowania praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej; zasad równości kobiet i mężczyzn; zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami; zgodność działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czynić poważnych szkód”.	3, 7
	Określenie grup osób w niekorzystnej sytuacji	4
	Wskazanie przedsięwzięć, które nakierowane będą na zwiększenie aktywności społecznej ludzi do 25 r.ż. oraz osób w wieku senioralnym, a także osób w niekorzystnej sytuacji	6
	Wskazanie kryteriów wsparcia dla osób do 25 r.ż. oraz w wieku senioralnym a także w osób w niekorzystnej sytuacji	7
Innowacyjność	Inwentaryzacja lokalnych zasobów, które mogą zostać wykorzystane do tworzenia innowacyjnych rozwiązań	1, 2, 4
	Uszczegółowienie definicji innowacyjności dla poszczególnych przedsięwzięć	7
	Określenie przedsięwzięć w których realizowane będą innowacje	6, 7
	Określenie metod wdrażania innowacji	6, 7
	Wskazanie kryteriów wsparcia dla rozwoju innowacyjności	7
	Wskazanie działań mających na celu animowanie do wdrażania innowacji	3
Cyfryzacja	Diagnoza wykluczenia cyfrowego	4
	Zaplanowanie działań komunikacyjnych	3
	Stworzenie procedur monitoringu i ewaluacji	10
Środowisko i klimat	Identyfikacja kluczowych zasobów przyrodniczych obszaru LGD	2, 4
	Identyfikacja zagrożeń dla środowiska naturalnego	4
	Diagnoza zasobów rolniczych	4
	Diagnoza potencjału do rozwoju rolnictwa społecznego w zakresie zagród edukacyjnych.	4
	Zaplanowanie działań w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu, w tym z zakresu zagród edukacyjnych	6
Partnerstwo w realizacji LSR	Diagnoza dotychczasowych doświadczeń działań w partnerstwie podmiotów z obszaru LGD, w tym członków LGD	1, 3
	Określenie form wsparcia dla budowania partnerstwa członków LGD (wewnętrzne) oraz wśród interesariuszy (zewnętrzne)	3, 6, 7

Źródło: Opracowanie własne

Działania partycypacyjne podejmowane w trakcie tworzenia dokumentu strategicznego przyniosły wiele ważnych informacji, które na bieżąco były poddawane analizie, weryfikacji i konsultacji w ramach prac Zespołu Inicjatywnego. W wyniku szerokich działań konsultacyjnych opracowano listę najważniejszych zagadnień, które w dalszej kolejności stały się podstawą do przygotowania matrycy logicznej kierunków działań Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” na lata 2023-2027. Wśród najważniejszych wyników przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji wymienić należy następujące zagadnienia:

1. wykorzystanie potencjału kulturowego i przyrodniczego w celu zrównoważonego rozwoju obszaru działania LGD;
2. wzrost atrakcyjności obszaru dla jego mieszkańców w zakresie dostępu i podwyższenia jakości usług w zakresie kultury, sportu i rekreacji, a także w usług społecznych i zdrowotnych oraz wzmocnienie bezpieczeństwa mieszkańców;
3. rozwój przedsiębiorczości na obszarze działania LGD z wykorzystaniem lokalnych zasobów, w tym rozpoznawalnej marki lokalnej;
4. integracja społeczna mieszkańców i włączenie grup społecznych w niekorzystnej sytuacji oraz aktywizacja międzypokoleniowa osób i organizacji działających na rzecz dobra wspólnego;
5. kreowanie lokalnej marki w oparciu o bogate zasoby obszaru LGD z uwzględnieniem wsparcia dla rolników w zakresie rolnictwa społecznego;
6. wspieranie inicjatyw edukacyjnych i inwestycyjnych dotyczących przekształceń zielonej i błękitnej gospodarki, a także tworzenia nowoczesnego społeczeństwa cyfrowego;
7. rozwój usług społecznych związanych z przemianami demograficznymi – rozwój srebrnej gospodarki – oraz przemianami społecznymi (indywidualizacja życia społecznego, konsumeryzm, kultura sukcesu) – wsparcie psychologiczne dla mieszkańców obszaru;
8. wzmocnienie kapitału cywilizacyjnego rozumianego jako inwestowanie w edukację i naukę, otwieranie dróg awansu dla młodych ludzi, a także promowanie dóbr wysokiej kultury oraz odrodzenie zainteresowania sprawami publicznymi wraz z wzmocnianiem rezyliancji (odporności społecznej na wyzwania współczesnego świata).
9. Wspieranie działań infrastrukturalnych z zakresu poprawy dostępności do małej infrastruktury publicznej, w tym w zakresie mającym na celu przeciwdziałanie negatywnym zmianom klimatycznym.

3. Opis partycypacyjnych metod realizacji LSR

Stowarzyszenie LGD „Ziemia Pszczyńska” nie poprzestaje na działaniach partycypacyjnych na etapie przygotowania strategii i w swoich działaniach wdrożeniowych będzie dążyć do aktywizacji mieszkańców i umożliwienia im pełnego udziału w rozwijaniu obszaru działania LGD. Jak zostało to przedstawione powyżej, działania partycypacyjne podejmowane przez LGD oraz przewidziane do realizacji w ramach wdrażania LSR można podzielić na cztery stopnie partycypacji: informowanie, konsultacje, współdziałanie oraz współdecydowanie. Osiągnięcie celów partycypacji zostało oparte o wymienione cztery stopnie zaangażowania społecznego, a działania do ich osiągnięcia zaplanowano tak, aby zachować maksymalnie inkluzywny charakter Stowarzyszenia i procesu wdrażania LSR uwzględniając specyfikę zdefiniowanych na podstawie diagnozy obszaru celów strategicznych oraz grup w niekorzystnej sytuacji, które wymagają wyjątkowego wsparcia ze strony LGD.

Poniższa tabela pokazuje zestawienie najważniejszych celów partycypacji i podjętych bądź planowanych działań, które realizowane będą przez LGD na rzecz zachowania oddolnego charakteru funkcjonowania LGD i wdrażania LSR. Cele zostały opracowane na podstawie dotychczasowych doświadczeń LGD we wdrażaniu Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS) oraz potrzeb zgłaszanych podczas działań konsultacyjnych na etapie przygotowania niniejszego dokumentu. Należy podkreślić, że podczas opracowywania dokumentu strategicznego, wszystkie grupy/organizacje/instytucje, które wzięły udział w organizowanych spotkaniach wyraziły chęć dalszej, bliskiej współpracy przy wdrażaniu LSR. Wśród nich wymienić należy przedstawicieli sektora publicznego: wóldarze gmin, przewodniczący rad gmin, radni, sołtysi, pracownicy urzędu, pracownicy gminnych ośrodków kultury, bibliotek; przedstawicieli sektora społecznego: członkowie organizacji pozarządowych, a w szczególności kół gospodyń wiejskich, ochotniczych straży pożarnych, klubów sportowych, organizacji działających na rzecz rozwoju gminy czy wsi, organizacji artystycznych (orkiestry, zespoły taneczne); przedstawiciele sektora gospodarczego, w tym przedsiębiorcy różnych branż, m.in. rolnicy, przetwórcy, osoby związane z usługami lokalnymi, usługami społecznymi, przedsiębiorcy zainteresowani inwestycjami w błękitną i zieloną gospodarkę. Warty podkreślenia jest fakt, iż otwartość na zgłaszane potrzeby mieszkańców będzie podlegała weryfikacji przez Zarząd, a o wynikach tej weryfikacji wnioskodawca zostanie poinformowany.

Tabela 7. Plan partycypacji

Cel partycypacji	Zakres	Działanie	Rozdział LSR/ dokument
Wzmocnienie partnerskiej współpracy członków we wdrażaniu LSR	Konsultowanie propozycji zmian w LSR	Zamieszczanie na stronie LGD proponowanych zmian w LSR do konsultacji	Plan komunikacji
		Realizacja corocznych warsztatów refleksyjnych	Plan komunikacji
	Umożliwienie zgłaszania pomysłów/inicjatyw dotyczących realizacji LSR i funkcjonowania LGD	Wysyłanie newslettera z informacją o możliwości zgłaszania pomysłów/inicjatyw	Plan komunikacji
		Zamieszczenie na stronie LGD fiszki/formularza do zgłaszania pomysłów/inicjatyw	Plan komunikacji
		Realizacja corocznych warsztatów refleksyjnych	Plan komunikacji
	Wprowadzenie mechanizmu informowania o wyniku weryfikacji pomysłu/inicjatywy zgłoszonej przez członka LGD z uzasadnieniem tego wyniku	Organizacja spotkań w celu weryfikacji i przygotowania uzasadnienia wyniku weryfikacji pomysłu/inicjatywy. Przekazanie wyniku weryfikacji wraz z uzasadnieniem do wnioskodawcy	LSR, Rozdział III
		Realizacja corocznych warsztatów refleksyjnych	Plan komunikacji
	Zachęcanie do aktywności członków LGD w obrębie partnerstwa z wykorzystaniem zróżnicowanych działań	Wysyłanie newslettera z informacją na temat bieżących działań LGD i efektów wdrażania LSR	Plan komunikacji
		Realizacja corocznych warsztatów refleksyjnych	Plan komunikacji
		Możliwość zwoływania walnego zebrania członków na wniosek wąskiej grupy członków LGD – 1/3 liczby członków	Statut
		Wymóg kolegialnego sposobu podejmowania decyzji w organach LGD	Regulamin Rady
		Włączenie reprezentantów grup interesów sektora społecznego, gospodarczego i publicznego do organu decyzyjnego Stowarzyszenia	Regulamin Rady
Rozwinięcie współpracy pomiędzy mieszkańcami i podmiotami z obszaru	Aktywizacja i motywowanie interesariuszy oraz mieszkańców, w szczególności osób młodych, seniorów i	Wskazanie w LSR celów i przedsięwzięć mających zachęcać i wspierać aktywność osób młodych, seniorów oraz wybranych grup w niekorzystnej sytuacji	LSR rozdz. VI
		Premiowanie wyboru projektów uwzględniających działania podejmowane przez osoby w niekorzystnej sytuacji	Kryteria wyboru operacji

pozostałych grup w niekorzystnej sytuacji do zwiększenia zaangażowania we wdrażanie LSR	Realizacja zróżnicowanych – adekwatnych i efektywnych - form komunikacji skierowanych do różnych grup społecznych, w tym osób młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji z uwzględnieniem ich specyfiki w zakresie <ul style="list-style-type: none"> a. możliwości udziału w działaniach lub możliwości korzystania z efektów tych działań. b. szerokiego informowania o działalności LGD i efektach wdrażania LSR 	Plan komunikacji
	Wzmacniania partnerstwa międzysektorowego poprzez realizację warsztatów refleksyjnych	Plan komunikacji
	Umożliwienie zróżnicowanych metod wdrażania przedsięwzięć LSR w celu zróżnicowania grup odbiorców	LSR rozdz. VI
Zachęcanie do składania wniosków na realizację projektów wykraczających poza fundusze przewidziane w ramach LSR i/lub w partnerstwie z lokalnymi i/lub ponadlokalnymi partnerami (krajowymi spoza obszaru objętego LSR i zagranicznymi)	Premiowanie wyboru projektów realizowanych w partnerstwie	Kryteria wyboru operacji
	Realizacja działań w ramach budowania partnerstw lokalnych i ponadlokalnych (krajowych i zagranicznych)	Plan komunikacji
	Udział w organizacjach sieciowych LGD na poziomie wojewódzkim/krajowym/międzynarodowym w celu poszukiwania partnerów do realizacji projektów partnerskich	Statut
	Wysyłanie newslettera do organizacji zainteresowanych działaniami w partnerstwie	Plan komunikacji
	Prowadzenie doradztwa w przedmiotowym zakresie	Plan komunikacji
Konsultowanie propozycji zmian w LSR	Zamieszczanie na stronie LGD proponowanych zmian w LSR do konsultacji	LSR rozdział III
	Realizacja corocznych warsztatów refleksyjnych	Plan komunikacji
Umożliwienie zgłaszania pomysłów/inicjatyw dotyczących realizacji LSR i funkcjonowania LGD przez mieszkańców obszaru LGD	Wysyłanie newslettera z informacją o możliwości zgłaszania pomysłów/inicjatyw.	Plan komunikacji
	Zamieszczenie na stronie LGD fiszki/formularza do zgłaszania pomysłów/inicjatyw	Plan Komunikacji
	Realizacja corocznych warsztatów refleksyjnych	Plan komunikacji

	Wprowadzenie mechanizmu informowania o wyniku weryfikacji pomysłu/inicjatywy zgłoszonej przez mieszkańców obszaru LGD z uzasadnieniem tego wyniku	Organizacja spotkań w celu weryfikacji i przygotowania uzasadnienia wyniku weryfikacji pomysłu/inicjatywy. Przekazanie wyniku weryfikacji wraz z uzasadnieniem do wnioskodawcy.	LSR rozdział III
		Realizacja corocznych warsztatów refleksyjnych	Plan komunikacji
	Animowanie społeczności do wdrażania i generowania innowacji	Wprowadzenie definicji innowacyjności, która będzie stosowana w celu określenia oczekiwanego wpływu na rozwój obszar LSR	Kryteria wyboru operacji LSR rozdz. VII
		Premiowanie wyboru projektów innowacyjnych	Kryteria wyboru operacji
		Prowadzenie doradztwa w przedmiotowym zakresie	Plan komunikacji
Budowanie silnej marki LGD	Monitorowanie i ewaluacja efektów działań partycypacyjnych i skuteczności komunikacji	Bieżące monitorowanie i cykliczna ewaluacja efektów działań LGD, w tym stosowanych metod partycypacyjnych i skuteczności komunikacji	Procedura monitoringu i ewaluacji / LSR rozdz. X
		Zastosowanie metod włączających członków LGD w proces ewaluacji	
	Zastosowanie metod włączających społeczność lokalną oraz podmioty działające na obszarze działania LGD z uwzględnieniem grup w niekorzystnej sytuacji oraz osób młodych i seniorów.	Plan komunikacji	
	Wzmacnianie wiarygodności i zaufania wśród członków LGD oraz interesariuszy	Wprowadzenie zapisów zapewniających transparentność i uczciwość funkcjonowania LGD i wyboru operacji	Regulamin Rady
		Realizacja celów partycypacyjnych nr 1 i 2	LSR rozdz. III
		Realizacja zróżnicowanych – adekwatnych i efektywnych - form komunikacji skierowanych do różnych grup społecznych, w tym osób młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji z uwzględnieniem ich specyfiki w zakresie <ul style="list-style-type: none"> a. możliwości udziału w działaniach lub możliwości korzystania z efektów tych działań. b. szerokiego informowania o działalności LGD i efektach wdrażania LSR 	Plan komunikacji

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR

Wypracowanie obszarów problemowych niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju jest możliwe dzięki analizie potrzeb i potencjału rozwojowego obszaru działania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska”. To właśnie wnioski z przedstawionych danych stanowią bazę do opracowania wdrażanych celów. Przy doborze

danych wykorzystano różne źródła dzięki czemu zwiększa się prawdopodobieństwo rzetelnej odpowiedzi na realne potrzeby mieszkańców obszaru Stowarzyszenia. Wykorzystane dane zastane pochodzą ze statystyk publicznych np. Banku Danych Lokalnych, natomiast pozostałe informacje pozyskane zostały w toku prowadzenia badań własnych LGD kierowanych do przedstawicieli sektora społecznego, gospodarczego i publicznego. Ponadto dane zbierane były w czasie licznych konsultacji dla w/w sektorów i mieszkańców i to właśnie dane z tych spotkań w znacznej mierze posłużyły do stworzenia analizy SWOT i wypracowania wniosków. Dzięki tak szerokiemu zastosowaniu metod partycypacyjnych przedstawione dane rzetelnie odpowiadają na realne potrzeby mieszkańców obszaru Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska”.

1. Omówienie danych zastanych

a) Liczba ludności

Na terenie działania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” mieszkało na koniec 2020 roku 149 114 osób (bez liczby mieszkańców miasta Orzesza – 127 532 osoby), co z rokiem 2015 oznacza wzrost liczby ludności o 3 918 osób (bez uwzględnienia miasta Orzesze liczba ludności na obszarze wzrosła o 2 682 osoby). Szczegółowe dane dotyczące zmian w liczbie ludności obrazuje poniższa tabela.

Tabela 8. Liczba ludności na obszarze działania LGD w latach 2015 i 2020

Gmina	Liczba ludności		
	2015	2020	Różnica
Orzesze (1) ⁴	20 346	21 582	1 236
Ornontowice (2)	5 938	6 186	248
Wyry (2)	7 837	8 695	858
Goczałkowice-Zdrój (2)	6 674	6 621	-53
Kobiór (2)	4 918	5 070	152
Miedźna (2)	16 175	16 151	-24
Pawłowice (2)	18 123	17 769	-354
Pszczyna - obszar wiejski (5)	25 938	27 263	1 325
Suszec (2)	12 034	12 499	465
Bieruń (1)	19 597	19 124	-473
Bojszowy (2)	7 616	8 154	538
Suma	145 196	149 114	3 918

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Istotną kwestią dla opisu obszaru objętego Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność są dochody gmin wchodzących w skład LGD. Wyrazem zdolności dochodowej gmin jest wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie, czyli tzw. wskaźnik G, stanowiący podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat. Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, wskaźnik G dla każdej gminy oblicza się dzieląc kwotę dochodów podatkowych za rok poprzedzający rok bazowy przez liczbę mieszkańców gminy. Wskaźniki w 2020 roku w gminach wchodzących w skład LGD kształtowały się w przedziale 1 565,24 (Miedźna), a 3 068,19 (Goczałkowice-Zdrój). Zwraca uwagę też wzrost wskaźników w latach 2015-2020, szczególnie zauważalny w gminie Goczałkowice-Zdrój (o 1 151,95). Szczegóły obrazuje poniższa tabela (w przypadku Pszczyny dane dotyczą całej gminy miejsko-wiejskiej).

Tabela 9. Dochody gmin wchodzących w skład obszaru działania LGD mierzone wskaźnikiem G w latach 2015-2020

Wskaźnik G dla gmin wchodzących w skład LGD

⁴ Miasto Orzesze jest ujęte w opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, dzięki czemu obszar działania LGD zachowuje spójność, a Miasto może zostać objęte wsparciem dedykowanym ze środków EFRR w ramach FE SL 2021-2027, dla projektów wynikających z LSR, ale nie będących częścią instrumentu RLKS jako takiego.

Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bieruń	2120,74	2364,27	2546,43	2507,13	2511,11	2849,35
Bojszowy	1577,41	1506,34	1660,56	1718,85	1814,95	1887,75
Goczałkowice-Zdrój	1916,24	2219,07	2306,18	2420,69	2276,55	3068,19
Kobiór	1361,25	1512,89	1695,27	1678,73	1792,64	2064,29
Miedźna	935,52	898,44	1273,55	1136,85	1453,14	1565,24
Ornontowice	2178,80	2212,38	1443,89	1746,28	2491,59	2222,63
Orzesze ⁵	1450,98	1564,09	1680,19	1653,23	1743,60	1861,96
Pawłowice	2108,43	2089,04	1117,97	2783,69	2961,38	2839,67
Pszczyna	1528,83	1632,04	1651,07	1671,59	1822,66	1949,18
Suszec	1841,66	1814,94	1003,24	2005,60	2394,72	2082,53
Wyry	1500,06	1616,30	1661,58	1704,59	1763,41	1888,82

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych ze stron internetowych Ministerstwa Finansów

b) Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym

Zgodnie z przedstawionymi w poniższej tabeli danymi, liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w ciągu analizowanych pięciu lat wzrosła o odpowiednio o 2 902 i 4 441 osób (bez liczby mieszkańców miasta Orzesze wzrost wyniósł 2 051 i 3 931). Zmalała natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym. Spadek w tym okresie wyniósł 3 425 osób (bez liczby mieszkańców miasta Orzesze spadek wyniósł 3 300 osób).

Tabela 10. Liczba ludności w grupach wiekowych, w latach 2015 i 2020

Gmina	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Orzesze (1) ⁶	3 926	4 777	12 883	12 758	3 537	4 047
Ornontowice (2)	1 194	1 331	3 818	3 800	926	1 055
Wyry (2)	1 678	2 046	4 967	5 220	1 192	1 429
Goczałkowice-Zdrój (2)	1 266	1 303	4 196	3 967	1 212	1 351
Kobiór (2)	932	1 028	3 127	2 978	859	1 064
Miedźna (2)	3 215	3 492	11 337	10 398	1 623	2 261
Pawłowice (2)	3 800	3 830	12 042	11 042	2 281	2 897
Pszczyna - obszar wiejski (5)	5 775	6 375	16 421	16 394	3 742	4 494
Suszec (2)	2 767	2 932	7 742	7 712	1 525	1 855
Bieruń (1)	3 636	3 728	12 951	11 672	3 010	3 724

⁵ Miasto Orzesze jest ujęte w opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, dzięki czemu obszar działania LGD zachowuje spójność, a Miasto może zostać objęte wsparciem dedykowanym ze środków EFRR w ramach FE SL 2021-2027, dla projektów wynikających z LSR, ale nie będących częścią instrumentu RLKS jako takiego.

⁶ Miasto Orzesze jest ujęte w opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, dzięki czemu obszar działania LGD zachowuje spójność, a Miasto może zostać objęte wsparciem dedykowanym ze środków EFRR w ramach FE SL 2021-2027, dla projektów wynikających z LSR, ale nie będących częścią instrumentu RLKS jako takiego.

Bojszowy (2)	1 610	1 859	4 848	4 966	1 158	1 329
Suma	29 799	32 701	94 332	90 907	21 065	25 506

Zródło: Bank Danych Lokalnych

c) Migracje

Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych należy stwierdzić, że liczba zameldowań w ciągu czterech lat wzrosła o 23 osoby (z wyłączeniem miasta Orzesze wzrost wyniósł 68 osób), a liczba wymeldowań zmalała o 106 osób (z wyłączeniem miasta Orzesze spadek wyniósł 116 osób). W obu przypadkach mamy zatem do czynienia z tendencją rosnącą liczby ludności na obszarze działania Stowarzyszenia.

Tabela 11. Liczba zameldowań i wymeldowań na obszarze działania LGD w latach 2016 i 2020

Gmina	Zameldowania ogółem		Wymeldowania ogółem	
	2016	2020	2016	2020
Orzesze (1) ⁷	324	279	172	182
Ornontowice (2)	119	91	88	89
Wyry (2)	190	256	89	85
Goczałkowice-Zdrój (2)	60	60	42	62
Kobiór (2)	48	100	47	42
Miedzna (2)	170	160	194	195
Pawłowice (2)	177	210	293	238
Pszczyna - obszar wiejski (5)	366	304	227	206
Suszec (2)	163	172	155	113
Bieruń (1)	196	156	261	267
Bojszowy (2)	97	145	68	51
Suma	1 910	1 933	1 636	1 530

Zródło: Bank Danych Lokalnych

d) Podmioty gospodarki w rejestrze REGON

Na obszarze działania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” można zaobserwować rosnącą ilość podmiotów gospodarczych. W przeciągu pięciu lat liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON wzrosła o 1 871 (z wyłączeniem miasta Orzesze wzrost wyniósł 1 569). Łączna liczba podmiotów gospodarczych zatrudniających do 49 osób w 2020 roku wyniosła 13 979, z czego zdecydowanie przeważały podmioty zatrudniające do dziewięciu osób. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w ciągu pięciu lat wzrosła w przedziale podmiotów małych zatrudniających do dziewięciu pracowników. Liczba małych podmiotów wzrosła aż o 1 871 podmiotów (z wyłączeniem miasta Orzesze liczba podmiotów wyniosła 11 968). Gorzej wygląda sytuacja z podmiotami zatrudniającymi od 10 do 49 pracowników. Ilość takich podmiotów gospodarczych w okresie wspomnianych pięciu lat spadła o dziewięć (z wyłączeniem miasta Orzesze spadek liczby podmiotów wyniósł 15). Szczegóły wzrostu i spadku liczby podmiotów gospodarczych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON wg wielkości, w latach 2015 i 2020

Gmina	Wielkość podmiotów od 0 do 9		Wielkość podmiotów od 10 do 49	
	2015	2020	2015	2020

⁷ Miasto Orzesze jest ujęte w opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, dzięki czemu obszar działania LGD zachowuje spójność, a Miasto może zostać objęte wsparciem dedykowanym ze środków EFRR w ramach FE SL 2021-2027, dla projektów wynikających z LSR, ale nie będących częścią instrumentu RLKS jako takiego.

Orzesze (1) ⁸	1 641	1 943	62	68
Ornontowice (2)	466	522	24	23
Wyry (2)	741	926	28	33
Goczałkowice-Zdrój (2)	806	858	29	34
Kobiór (2)	532	570	24	15
Miedzna (2)	1 058	1 251	48	43
Pawłowice (2)	1 257	1 375	69	57
Pszczyna - obszar wiejski (5)	2 389	2 848	89	93
Suszec (2)	853	1 021	51	46
Bieruń (1)	1 311	1 501	54	55
Bojszowy (2)	566	676	19	21
Suma	11 620	13 491	497	488

Zródło: Bank Danych Lokalnych

Obszar, na którym działa LGD „Ziemia Pszczyńska” charakteryzuje się nie tylko potencjałem wzrostu podmiotów gospodarczych, ale również ich różnorodnością. Obiektywne dane potwierdzają to zróżnicowanie. Według Banku Danych Lokalnych, w 2020 roku największa liczba podmiotów działała w sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (3 364 podmioty; bez miasta Orzesze 2 851 podmiotów), F – Budownictwo (2 346 podmiotów; bez miasta Orzesze 2 088 podmiotów), C – Przetwórstwo przemysłowe (1 464 podmioty; bez miasta Orzesze 1 251 podmiotów), M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (1 204 podmioty; bez miasta Orzesze 1 007 podmiotów), S i T – Pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (1 014 podmiotów; bez miasta Orzesze 857 podmiotów).

Jednym z kluczowych wniosków powstałym w czasie podejmowanych przez Lokalną Grupę Działania form partycypacyjnych, jest bardzo silna potrzeba wsparcia lokalnych przedsiębiorstw. Mieszkańcy obszaru wskazali na silną potrzebę rozwijania branż z zakresu odpowiadania na globalne problemy degradacji środowiska naturalnego przez działalność człowieka. Uczestnicy spotkań konsultacyjnych zwrócili uwagę, że słabą stroną regionu są zanieczyszczone powietrze i wody. Również na obszarze działania LGD występują negatywne w konsekwencjach skutki zmian klimatycznych takie jak susze czy podtopienia. Zdaniem mieszkańców elementy te stanowią na tyle poważny problem by należało go niwelować za pomocą powstawania specjalnie ukierunkowanych na te obszary innowacyjnych przedsiębiorstw, które wykorzystując nowoczesne technologie i pomysły, w sposób efektywny mogły chronić i poprawić jakość środowiska naturalnego, a co za tym idzie poziom życia lokalnej społeczności.

Uczestnicy działań partycypacyjnych wskazali również na potrzebę wspierania przedsiębiorczości w zakresie usług społecznych, na które składają się między innymi usługi zdrowotne, edukacyjne, kulturalne, sportowe, rekreacyjne czy wypoczynkowe. Głównym założeniem wskazanym przez uczestników działań partycypacyjnych jest podnoszenie jakości życia lokalnej społeczności przez tworzenie różnorodnych usług, które będą w stanie odpowiadać na zmieniające się i rosnące potrzeby społeczności lokalnych zamieszkujących obszary wiejskie.

Kolejnym elementem, który również wybrzmiał w czasie spotkań konsultacyjnych jest potrzeba wspierania przedsiębiorczości w zakresie usług lokalnych, czyli takich z którymi utożsamiają się mieszkańcy obszaru wdrażania LSR. Są to na przykład produkty wytwarzane w sposób niemasyowy i przyjazny dla środowiska przy wykorzystaniu lokalnych surowców. W ramach usług lokalnych wyróżnić można np. rękodzielnictwo, produkty spożywcze czy usługi związane z promocją regionu.

e) Rolnictwo

⁸ Miasto Orzesze jest ujęte w opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, dzięki czemu obszar działania LGD zachowuje spójność, a Miasto może zostać objęte wsparciem dedykowanym ze środków EFRR w ramach FE SL 2021-2027, dla projektów wynikających z LSR, ale nie będących częścią instrumentu RLKS jako takiego.

Na terenie działania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” znajdują się gospodarstwa rolne o różnej powierzchni. Najwięcej jest gospodarstw małych o powierzchni od 1 do 5 ha, które są gospodarstwami rodzinnymi. Najmniej natomiast jest gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha. Szczegółowe dane zawarte są w poniższej tabeli.

Tabela 13. Liczba gospodarstw rolnych wg wielkości

Gmina	Gospodarstwa rolne					
	Ogółem	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
	2020	2020	2020	2020	2020	2020
Orzesze (1) ⁹	238	12	153	42	11	20
Ornontowice (2)	57	0	32	8	0	8
Wyry (2)	96	4	43	23	9	17
Goczałkowice-Zdrój (2)	90	11	54	0	4	0
Kobiór (2)	37	7	25	0	0	0
Miedźna (2)	362	31	232	37	22	40
Pawłowice (2)	492	18	287	96	25	66
Suszec (2)	393	25	224	57	35	52
Bieruń (1)	106	5	49	20	15	17
Bojszowy (2)	162	6	103	35	6	12
Suma	2 033	119	1 202	318	127	232

Zródło: Bank Danych Lokalnych

Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego na analizowanym obszarze w roku 2020 wyniosła 9,55 ha (z wyłączeniem miasta Orzesze średnia wyniosła 9,92 ha). W analogicznym roku średnia dla województwa wyniosła 8,97 ha, co oznacza, że gospodarstwa na obszarze działania LGD charakteryzują się większą średnią niż średnia dla województwa.

Tabela 14. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w gminach z obszaru działania LGD

Nazwa	Gospodarstwa rolne ogółem
	Grunty ogółem
	2020
	[ha]
Śląskie	8,97
Orzesze (1) ¹⁰	6,20
Ornontowice (2)	12,70
Wyry (2)	11,28
Goczałkowice-Zdrój (2)	10,54
Kobiór (2)	4,50
Miedźna (2)	6,83
Pawłowice (2)	10,45
Suszec (2)	9,05
Bieruń (1)	16,31
Bojszowy (2)	7,62

⁹ Miasto Orzesze jest ujęte w opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, dzięki czemu obszar działania LGD zachowuje spójność, a Miasto może zostać objęte wsparciem dedykowanym ze środków EFRR w ramach FE SL 2021-2027, dla projektów wynikających z LSR, ale nie będących częścią instrumentu RLKS jako takiego.

¹⁰ Miasto Orzesze jest ujęte w opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, dzięki czemu obszar działania LGD zachowuje spójność, a Miasto może zostać objęte wsparciem dedykowanym ze środków EFRR w ramach FE SL 2021-2027, dla projektów wynikających z LSR, ale nie będących częścią instrumentu RLKS jako takiego.

Źródło: *Bank Danych Lokalnych*

W strukturze zasiewów największy udział posiadają zboża oraz rzepak i rzepik. Statystyki GUS wskazują również na uprawy ziemniaków oraz warzyw gruntowych. W strukturze pogłowia zwierząt gospodarskich na terenie działania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” zdecydowanie wyróżnia się hodowla drobiu oraz świń. Ponadto na analizowanym obszarze hoduje się krowy. Oprócz powyższych danych warto zwrócić uwagę na rozwijającą się tradycję pszczelarstwa. Na terenie działania pojawiły się miodomaty, które stanowią innowacyjny sposób dystrybucji produktu wśród lokalnej społeczności oraz turystów.

Kolejnym aspektem związanym z rolnictwem jest liczba osób pracujących w rolnictwie. Najwięcej zatrudnionych jest w gminie Pawłowice, natomiast najmniej w gminie Kobiór. Liczba osób zatrudnionych w rolnictwie przekłada się na liczbę gospodarstw rolnych znajdujących się na terenie działania LGD.

Tabela 15. Liczba pracujących w rolnictwie w gminach z obszaru działania LGD

Gmina	Pracujący w rolnictwie
	2020
Orzesze (1) ¹¹	535
Ornontowice (2)	128
Wyry (2)	218
Goczałkowice-Zdrój (2)	307
Kobiór (2)	76
Miedzna (2)	630
Pawłowice (2)	1 287
Suszec (2)	985
Bieruń (1)	262
Bojszowy (2)	341

Źródło: *Bank Danych Lokalnych*

Gospodarstwa rolne pełnią funkcje nie tylko rolniczą - mieszkańcy uczestniczący w spotkaniach konsultacyjnych zwrócili uwagę na potrzebę podejmowania działań z obszaru pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych. Wskazali oni, że dużą wartością dla regionu byłoby tworzenie i rozwój zagród edukacyjnych, których głównym zadaniem jest prowadzenie edukacji regionalnej dla swoich gości, a także często grup wycieczkowych. Mieszkańcy zwrócili również uwagę na rosnącą modę na zdrowe żywienie, które opiera się na produktach ekologicznych, często dostarczanych prosto z obszarów wiejskich do marketów w centrum dużych miast. Wynika z tego, że zagrody edukacyjne promują ekologię i kuchnię domową. Zajmują się przetwórstwem, rolą, rękodzielnictwem, a także wzmocnieniem zwyczajów i obrzędów charakterystycznych dla regionu, a w każdym z tych działań goście zagrody mogą wziąć czynny udział. Forma zagród edukacyjnych, zdaniem mieszkańców, jest ciekawą ofertą spędzania czasu wolnego przez przyjezdnych gości, nie ingerując w sielski i charakterystyczny dla polskiej wsi, charakter regionu.

Rolnictwo na obszarze działania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” charakteryzuje się dużą liczbą małych, rodzinnych gospodarstw rolnych o powierzchni od 1 do 5 ha, które ukierunkowane są na zaspakajanie własnych potrzeb oraz do lokalnej sprzedaży. Proponowane działania zdaniem mieszkańców mogą przyczynić się do wzrostu ich rentowności, a także przyczynić się do polepszenia oferty spędzania czasu wolnego, tak dla mieszkańców obszaru, jak i odwiedzających ten obszar turystów.

¹¹ Miasto Orzesze jest ujęte w opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, dzięki czemu obszar działania LGD zachowuje spójność, a Miasto może zostać objęte wsparciem dedykowanym ze środków EFRR w ramach FE SL 2021-2027, dla projektów wynikających z LSR, ale nie będących częścią instrumentu RLKS jako takiego.

Ze względu na brak dostępu do danych odnoszących się wyłącznie do obszaru wiejskiego gminy Pszczyna, w tabelach nr 13, 14 i 15 nie uwzględniono zagregowanych danych, dotyczących całej gminy miejsko-wiejskiej.

f) Rynek pracy

Na terenie działania Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” w 2020 roku znajdowało się 2 077 osób bezrobotnych (z wyłączeniem miasta Orzesze liczba ta wynosi 1 695 osób). Liczba bezrobotnych w okresie pięciu lat cały czas się zmieniała, zarówno rosnąc jak i malejąc, w konsekwencji czego w ciągu wspomnianych pięciu lat liczba osób bezrobotnych nie uległa zmianie (w sytuacji wyłączenia miasta Orzesze liczba ta wzrosła o 95). Szczegóły spadku i wzrostu liczby osób bezrobotnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Liczba bezrobotnych w latach 2015 i 2020

Gmina	Liczba bezrobotnych	
	2015	2020
Orzesze (1) ¹²	477	382
Ornontowice (2)	99	86
Wyry (2)	149	126
Goczałkowice-Zdrój (2)	116	102
Kobiór (2)	105	79
Miedzna (2)	259	242
Pawłowice (2)	302	176
Pszczyna - obszar wiejski (5)	0	452
Suszec (2)	193	133
Bieruń (1)	271	229
Bojszowy (2)	106	70
Suma	2 077	2 077

Zródło: Bank Danych Lokalnych

Wśród osób bezrobotnych, większość to kobiety, które stanowią około 59,41% (z wyłączeniem miasta Orzesze 48,48%) wszystkich osób bezrobotnych. Zaslugującym na uwagę faktem jest to, że liczba bezrobotnych kobiet w okresie analizowanych pięciu lat wzrosła o 22 osoby, natomiast liczba bezrobotnych mężczyzn zmalała o 22 osoby (przy wyłączeniu miasta Orzesze liczba bezrobotnych kobiet wzrosła o 63, a liczba bezrobotnych mężczyzn wzrosła o 32 osoby). Pokazuje to, że kobiety nadal są w znacznie gorszej sytuacji na rynku pracy od mężczyzn. Kolejnym elementem struktury osób bezrobotnych jest ich podział ze względu na wiek. Na obszarze działania LGD „Ziemia Pszczyńska” najwięcej bezrobotnych jest w wieku do 30 roku życia, których jest 605 osób (z wyłączeniem miasta Orzesze jest to 513 osób). Innym elementem struktury osób bezrobotnych jest liczba osób długotrwale pozostających bez zatrudnienia, których na obszarze działania Stowarzyszenia jest 757, co oznacza spadek o 108 osób względem roku 2015 (przy wyłączeniu miasta Orzesze osób długotrwale bezrobotnych na obszar wdrażania LSR jest 595, co oznacza spadek względem roku 2015 o 62 osoby).

Sezonowość od lat stanowi podstawową cechę tak polskiego, jak i lokalnego rynku pracy i oznacza wzrost bezrobocia w miesiącach rozpoczynających i kończących rok. Miesiące wiosenne i letnie są okresami spadku liczby zarejestrowanych bezrobotnych, co wynika m.in. z rozpoczynania prac sezonowych w budownictwie i rolnictwie, początku sezonu turystycznego, a także wzmożonej aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych m.in. poprzez subsydia płacowe. Z kolei na przełomie roku liczba osób bezrobotnych wzrasta z uwagi na wygasanie umów o pracę. Równocześnie w miesiącach kończących rok liczba bezrobotnych wyłączanych z ewidencji zmniejsza się.

¹² Miasto Orzesze jest ujęte w opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, dzięki czemu obszar działania LGD zachowuje spójność, a Miasto może zostać objęte wsparciem dedykowanym ze środków EFRR w ramach FE SL 2021-2027, dla projektów wynikających z LSR, ale nie będących częścią instrumentu RLKS jako takiego.

Również globalny kryzys spowodowany pandemią COVID-19 ma doniosły wpływ na kariery zawodowe młodych osób przed 25 rokiem życia, co skłoniło Międzynarodową Organizację Pracy (ILO – International Labour Organization) do określenia tej grupy demograficznej, jako „Pokolenie Lockdown”. W swoim najnowszym raporcie organizacja argumentuje, że COVID-19 ma „niszczący i nieproporcjonalny” wpływ na perspektywy zawodowe młodych osób. Pokolenie osób poniżej 25 roku życia jest w obecnej sytuacji narażone na potrójny szok na rynku pracy. Po pierwsze, osobom w tym wieku częściej grozi utrata pracy niż reszcie ludności aktywnej zawodowo. Po drugie, istnieje większe prawdopodobieństwo doznania przez nich zakłóceń w edukacji lub przerwania szkoleń zawodowych. Po trzecie, gorsza koniunktura oznacza, że młodzi napotkają na większe bariery przy wejściu na rynek pracy spowodowane mniejszym popytem ze strony pracodawców. Dodatkowo, młodzi pracownicy znacznie częściej niż inne osoby pracują w najbardziej narażonych segmentach gospodarki. Aż 30 proc. aktywnych zawodowo młodych osób w Polsce pracuje w sektorach bezpośrednio dotkniętych przez restrykcje związane z pandemią. Do tych sektorów zalicza się ważne z punktu widzenia rozwojowego analizowanego obszaru takie branże jak: hotelową, usługi gastronomiczne, handel detaliczny i hurtowy.

W czasie konsultacji społecznych mieszkańcy obszaru działania LGD wskazali na potrzebę rozpoczęcia organizacji projektów „miękkich” zmierzających do kreowania i wspierania marki lokalnej poprzez przekazywanie wiedzy z zakresu promocji, rozwoju, zarządzania i odnajdywania współczesnych, innowacyjnych trendów w tworzeniu i rozwijaniu produktów lokalnych i marki lokalnej. Mieszkańcy zwrócili uwagę, że w ramach pozyskiwania wiedzy i doświadczeń w tym zakresie cenne byłyby projekty, w których podmioty, lokalni producenci i osoby zainteresowane mogłyby oprócz czysto edukacyjnych i kompetencyjnych zajęć i spotkań, skonfrontować swoją wiedzę i doświadczenie z osobami zajmującymi się tą tematyką w praktyce zarówno w kraju jak i za granicą.

g) Problemy społeczne

Pomoc społeczna

Zgodnie z danymi ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości, żadna z gmin znajdujących się na terenie działania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” nie jest zagrożona marginalizacją.

Na terenie działania Stowarzyszenia funkcjonuje szereg instytucji świadczących pomoc dziecku i rodzinie w różnych obszarach. Na terenie działania LGD nie znajduje się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. W związku z faktem, że gminy wchodzące w skład Stowarzyszenia należą do trzech różnych powiatów (a każdy z nich posiada PCPR) zaobserwować można oddziaływanie wspomnianych instytucji na aspekt pomocy społecznej w gminach LGD. Działania Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie ukierunkowane są między innymi na opracowanie i realizowanie powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych, prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, przyznawanie pomocy pieniężnej, pomoc w integracji, czy prowadzenie punktu interwencji kryzysowej. Każdy z trzech PCPR oddziaływający na gminy obszaru Stowarzyszenia prowadzi rehabilitację dla osób z niepełnosprawnością oraz prowadzi Punkt Interwencji Kryzysowej, który oferuje potrzebującym pomoc indywidualną, terapeutyczną oraz prawną. Dodatkowo realizowane w ramach działania PIK są warsztaty profilaktyczne dla szkół, organizacja grup o charakterze psychoedukacyjnym, organizowanie corocznej kampanii na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz organizowanie corocznego tygodnia pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem.

Poza Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie w gminach Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” znajdują się Domy Pomocy Społecznej, które skupiają się na udzielaniu pomocy rodzinom oraz osobom indywidualnym, które, z różnych przyczyn znalazły się w ciężkiej sytuacji, bądź też nie potrafią samodzielnie jej przezwyciężyć zważywszy na różne posiadane ograniczone uprawnienia, umiejętności oraz środki finansowe.

Co więcej, na obszarze działania Stowarzyszenia znajdują się Domy Spokojnej Starości, Dzienny Dom Seniora „Senior+”, Świetlice Wsparcia Dziennego o Charakterze Opiekuńczym „Iskierka” i „Nadzieja”, Gminne Centra Profilaktyki Uzależnień, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Procedura „Niebieskie Karty”, Klub Senior+, Centrum Usług Społecznych, Dom Seniora, Zakład Opiekuńczo-Lecznicy.

Zgodnie z danymi z Banku Danych Lokalnych liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, znajdujących się na obszarze działania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska”, w ciągu minionych pięciu lat zmalała o 1 745 beneficjentów (z wyłączeniem miasta Orzesze spadek wyniósł 1 444 beneficjentów). Największy spadek zanotowała gmina Miedźna. Szczegół spadku liczby beneficjentów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

Gmina	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	
	2015	2020
Orzesze (1) ¹³	724	423
Ornontowice (2)	91	59
Wyry (2)	169	119
Goczałkowice-Zdrój (2)	377	254
Kobiór (2)	166	85
Miedźna (2)	623	215
Pawłowice (2)	211	110
Suszec (2)	439	88
Bieruń (1)	429	238
Bojszowy (2)	220	113
Suma	3 449	1 704

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Uczestnicy spotkań konsultacyjnych, które odbyły się w każdej gminie Stowarzyszenia, wskazali na potrzebę modernizacji i tworzenia infrastruktury publicznej dostosowanej do możliwości ruchowych osób zależnych i niepełnosprawnych. Mieszkańcy obszaru LGD zauważyli również problem braku bądź zbyt małej ilości usług społecznych na obszarze działania Stowarzyszenia. Wskazali oni przede wszystkim na zbyt małą liczbę usług z zakresu medycyny, rehabilitacji, usług opiekuńczych i fizjoterapeutycznych.

Ochrona zdrowia i edukacja

Na obszarze działania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” znajduje się 34 aptek dostępnych dla mieszkańców (z wyłączeniem miasta Orzesza liczba aptek wynosi 29). Pełnione są również dyżury nocne według ustalonego harmonogramu dzięki czemu mieszkańcy obszaru LGD mają dostęp do leków nie tylko w dni powszednie, ale również w święta i inne dni ustawowo wolne od pracy, a także w godzinach nocnych. Na obszarze Stowarzyszenia znajdują się również punkty apteczne, które dodatkowo usprawniają sprzedaż niezbędnych dla mieszkańców leków i innych potrzebnych rzeczy. W ramach ochrony zdrowia, na obszarze każdej gminy działa przynajmniej jeden ośrodek POZ świadczący usługi medyczne dla osób potrzebujących. Na terenie działania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” w 2020 roku działało 40 Szkół Podstawowych. Najwięcej, bo aż 11 w gminie Orzesze, a najmniej (1) w gminie Kobiór (liczba szkół podstawowych przy wyłączeniu miasta Orzesze wynosi 29). Ponadto na terenie LGD znajdują się szkoły średnie w tym technika, licea, a także branżowe szkoły zawodowe.

h) Organizacje społeczne

Zgodnie z danymi z systemu EKRS ministerstwa sprawiedliwości¹⁴ na terenie Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Pszczyńska” znajduje się łącznie 44 Ochotnicze Straże Pożarne, 3 Koła Gospodyń Wiejskich oraz 48 Klubów Sportowych (w tym 7 stowarzyszeń sportowych). Ponadto na obszarze LGD znajdują się stowarzyszenia działające na rzecz osób niepełnosprawnych, ochrony zdrowia, gospodarki ekologicznej, trzeźwości, kultury, sztuki, rekonstrukcji wydarzeń historycznych, stowarzyszenia artystyczne. Ponadto na wskazanym obszarze znajdują się

¹³ Miasto Orzesze jest ujęte w opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, dzięki czemu obszar działania LGD zachowuje spójność, a Miasto może zostać objęte wsparciem dedykowanym ze środków EFRR w ramach FE SL 2021-2027, dla projektów wynikających z LSR, ale nie będących częścią instrumentu RLKS jako takiego.

¹⁴ [System EKRS \(ms.gov.pl\)](https://ms.gov.pl)

kółka rolnicze, orkiestra dęta, ośrodek terapii dla dzieci, grupa ratownicza, uniwersytet III wieku, i koła emerytów i rencistów.

Zdaniem mieszkańców obszaru Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” liczba i różnorodność NGO jest zadawalająca. Uczestnicy spotkań konsultacyjnych zwrócili jednak uwagę na potrzebę tworzenia nowej i doposażania już istniejącej infrastruktury, by organizacje pozarządowe mogły skuteczniej realizować postawione przed sobą cele, a tym samym lepiej oddziaływać na wzrost jakości życia mieszkańców LGD.

i) Działania prospołeczne

W czasie przeprowadzonych konsultacji społecznych, mieszkańcy obszaru działania Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” wskazali na silną potrzebę zwiększenia liczby projektów miękkich. Projekty miękkie to działania, które dotyczą edukacji, integracji społecznej i wsparcia rynku pracy. Zdaniem uczestników konsultacji na obszarze działania Stowarzyszenia jest bardzo mało działań integrujących społeczność lokalną, co doprowadza do konfliktów oraz barier międzypokoleniowych. Zdaniem mieszkańców i przedstawicieli trzech sektorów: gospodarczego, publicznego i społecznego należy podejmować działania z zakresu projektów miękkich zwiększając nie tylko integrację na obszarze, ale również podnosząc umiejętności i kwalifikacje mieszkańców.

Jednym z przytoczonych przez mieszkańców przykładów jest organizacja inicjatyw edukacyjnych. Podniesie to nie tylko poziom życia samych zainteresowanych, ale wpłynie pośrednio na pozostałych mieszkańców obszaru działania Stowarzyszenia.

Kolejnym z przedstawionych przez uczestników spotkań konsultacyjnych oraz badania ankietowego wśród seniorów, tematem projektów miękkich, jest organizacja przedsięwzięć dla seniorów (osób pow. 60 roku życia). Mieszkańcy widzą potrzebę włączenia osób starszych w życie społeczne, zmniejszając tym samym różnice międzypokoleniowe i możliwość wykluczenia osób starszych ze społeczeństwa. Zdaniem mieszkańców potrzebne są warsztaty z nowych technologii, które skrócą dystans społeczny między seniorami, a młodszymi grupami wiekowymi. Ważne będą również działania integrujące wśród samych seniorów.

Istnieje potrzeba realizacji projektów miękkich skierowanych do osób młodych do 25 roku życia. Zdaniem uczestników spotkań konsultacyjnych należy przedsięwziąć działania z zakresu promowania zdrowego trybu życia, rozwijania pasji, korzyści z podejmowania aktywności sportowej, niwelowania rosnącego zjawiska uzależnień behawioralnych czy przeciwdziałania izolacji od świata rzeczywistego. Podczas spotkań oraz cieszącego się bardzo wysokim zainteresowaniem badania ankietowego wśród nauczycieli, rodziców i uczniów wskazano na ogromną potrzebę socjalizacji dzieci i młodzieży, które po okresie pandemicznej izolacji wycofały się z relacji rówieśniczych na rzecz świata wirtualnego. Co konsekwencji powyższego wywarło szereg problemów zdrowotnych, zarówno w odślonie fizycznej jak i psychicznej.

j) Ochrona środowiska

Kolejną kwestią, na którą zwrócili uwagę uczestnicy spotkań konsultacyjnych jest ochrona środowiska. Zdaniem mieszkańców należy przedsięwziąć działania zmierzające do poprawy lokalnej flory, fauny, a także czystości powietrza. Zdaniem mieszkańców należy między innymi wzmocnić ofertę edukacyjną z zakresu ochrony środowiska i praktycznych wskazówek, które wzmocnią świadomość mieszkańców w zakresie ekologii.

Drugim kluczowym aspektem z zakresu ochrony środowiska, jaki poruszyli mieszkańcy jest zielona i błękitna gospodarka. Ich zdaniem należy dostosowywać istniejące na obszarze działania LGD gospodarkę i usługi społeczne do bardziej sprzyjającego oddziaływania na środowisko naturalne poprzez zmniejszenie zanieczyszczeń i tworzenie nowej infrastruktury zielonej i błękitnej.

Mieszkańcy zwrócili także uwagę na fakt konieczności inwestycji w odnawialne źródła energii oraz poprawę wydajności energetycznej tak wśród lokalnych firm, jak i w gospodarstwach domowych, gospodarstwach rolnych oraz w budynkach i infrastrukturze publicznej. Działania wpisujące się w zieloną transformację w tym zakresie są nieodzownym elementem przemian, jakie są konieczne do podjęcia w ramach walki z negatywnymi przemianami klimatycznymi. Mieszkańcy, mając świadomość wyzwań, jakie niesie przed sobą transformacja energetyczna, licznie

wskazywali na konieczność jej wsparcia ze wszelkich dostępnych źródeł finansowania. Z pozyskanych od gmin informacji wynika również potrzeba realizacji działań z zakresu wspierania efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii, przystosowania do zmiany klimatu, ochrony i zachowania przyrody.

2. Analiza SWOT

Matryca logiczna analizy SWOT została przygotowana w oparciu o dane zastane, pozyskane ze statystyk publicznych takich jak Bank Danych Lokalnych, Ministerstwo Finansów i dane wywołane, które zostały pozyskane z wykorzystaniem różnych form partycypacyjnych (szczegółowy opis w rozdziale III). Jedną z metod, która przyniosła najwięcej merytorycznej wiedzy były spotkania konsultacyjne, które odbyły się w każdej gminie wchodzącej w skład Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska”. Do prowadzenia wspomnianych konsultacji został zaproszony zewnętrzny specjalista, którego zadaniem było motywowanie uczestników spotkania do zabierania głosu i wskazywania jakie potrzeby i jaki potencjał ma gmina, którą zamieszkują. Również zadaniem moderatora było konkretyzowanie przedstawianych przez mieszkańców wskazań, w taki sposób, by powstały zrozumiałe i rzetelne wnioski. Na tym etapie dyskutowane kwestie dotyczyły zarówno potrzeb i potencjałów, jak i grup docelowych, w tym w niekorzystnej sytuacji, sposobów realizacji strategii oraz planowanych celów i przedsięwzięć.

Po zakończeniu cyklu spotkań ze społecznością lokalną, Zespół Inicjatywny dokonał selekcji zaprezentowanych potrzeb mieszkańców, na te, które nie mieszczą się w zakresie dostępnych źródeł finansowania. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że Zespół Inicjatywny to grupa przedstawicieli sektora społecznego, gospodarczego i publicznego, w tym przedstawiciele Zarządu, Rady i członków LGD, czuwający nad rzetelnym przygotowaniem Lokalnej Strategii Rozwoju.

Na dalszym etapie prac nad przedmiotowym materiałem, Zespół Inicjatywny dokonał kategoryzacji zgłoszonych kwestii w grupy tematyczne, dzięki czemu możliwe było określenie, jak często dane wskazanie pojawiało się na całym obszarze działania Stowarzyszenia.

Kolejno Zespół Inicjatywny dokonał pogrupowania zgłoszonych kwestii, by móc uporządkować proces hierarchizacji potrzeb i potencjału obszaru. Ważnym czynnikiem była częstotliwość z jaką dane kwestie się powtarzały we wszystkich gminach Stowarzyszenia. Innym ważnym czynnikiem było dokonanie parafrazy zgłaszanych kwestii, by wyciągnąć z nich to, co ich pomysłodawca chciał przekazać. W tym miejscu kluczowe okazało się doświadczenie moderatora, dzięki któremu Zespół był w stanie bez większych problemów dokonać podziału i hierarchizacji zebranego materiału. Umożliwiło to stworzenie jednej listy, która rzetelnie odzwierciedlała najważniejsze potrzeby i najważniejszy potencjał obszaru. Kolejnym krokiem, jaki przedsięwziął Zespół Inicjatywny było wdrożenie procesu agregacyjnego, co w połączeniu z realizacją siedmiu cech przekrojowych programu LEADER pozwoliło na inteligentne planowanie działań zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru LGD, z uwzględnieniem ich potrzeb rozwojowych i potencjału. Ostatnim etapem była analiza jednostkowa zgłaszanych kwestii, które poddane analizie pod kątem komplementarności zostały odrzucone. Zebrane i przeanalizowane w ten sposób dane stanowiły podstawę do przygotowania i realizacji celów oraz przedsięwzięć przedmiotowej LSR na lata 2023-2027.

Poniższa tabela to zestawienie przeanalizowanych mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń obszaru działania LGD „Ziemia Pszczyńska”. Potrzeby rozwojowe to tak naprawdę słabe strony regionu, które niosą za sobą różne zagrożenia, natomiast mocne strony wraz z szansami tworzą potencjał obszaru do podnoszenia jakości życia mieszkańców.

Tabela 18. Tabela SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Lokalizacja: bliskość do innych miast Małopolski i Śląska • Edukacja/ Kultura/ Sport - dobra baza infrastrukturalna oraz ciekawe wydarzenia • Bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo rozwinięta komunikacja miejska i wewnątrz gminna, • Rynek pracy nie jest dynamiczny. Często mieszkańcy pracują w innych gminach

<ul style="list-style-type: none"> • Dobra infrastruktura (społeczna, edukacyjna, transportowa) • Zróżnicowana oferta kulturalna • Lokalizacja (dobry dojazd do Katowic koleją - po modernizacji będzie krótszy czas przejazdu) • Dziedzictwo i tradycje śląskie • Bogate walory turystyczne • Niskie bezrobocie • Różnorodność podmiotów gospodarczych • Bardzo dobra sytuacja gospodarcza (jedne z większych średnich przychodów w kraju) • Dobra sieć szkolna i przedszkolna • Infrastruktura społeczna np. place zabaw • Lokalizacja przy ważnych węzłach komunikacyjnych (drogi A1, S1, "gierkowska") • Aktywne i liczne NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • Zanieczyszczenie powietrza i wód (występowanie smogu, podtopień, susz) • Brak funduszy na renowację zabytków • Brak specjalistów z zakresu medycyny • Mało obszarów rekreacyjnych (zagospodarowanych) • Niska aktywność młodych mieszkańców (luka pokoleniowa) • Dezintegracja społeczna (nowi mieszkańcy) • Brak miejsc spotkań • Malejąca rola rolnictwa • Niedostosowanie przestrzeni dla osób starszych, niepełnosprawnych i zależnych oraz brak opieki wythnieniowej, brak działań dla osób ze szczególnymi potrzebami, • Brak form doszkalających dla każdej grupy wiekowej • Słabe wykorzystanie wyróżników obszaru, w tym bogatego dziedzictwa obszaru • Ograniczona dostępność do usług lokalnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Programy rewitalizacji terenów pogórnich • Rozwój Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej • Kapitał ludzki / młode pokolenia mieszkańców • Rozwój miejsc spędzania czasu wolnego • Rozwój możliwości kształcenia osób młodych i dorosłych • Napływ mieszkańców (sypialnia śląska) • Fundusze UE. Nowy okres finansowania • Budowa S1 - nowe połączenie • Wzmocnienie więzi wśród lokalnej społeczności • Rozwój przedsiębiorczości • Rewitalizacja dziedzictwa regionu • Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolniczych • Wzrost popytu na lokalne produkty 	<ul style="list-style-type: none"> • Syndrom post Covid. Problemy zdrowotne ludności • Przebieg drogi S1 (hałas, podział gminy na dwie części, nowy ruch samochodowy) • Pojawienie się zjawiska wykluczenia społecznego • Degradacja środowiska naturalnego • Wypalenie liderów i ich emigracja • Błędy rewitalizacji terenów pogórnich • Wyludnianie związane m.in. z migracją edukacyjną • Tracąca na atrakcyjności infrastruktura społeczna, kulturalna i sportowa (głównie wśród młodych) • Demografia: starzenie się społeczeństwa • Osłabianie samorządów • Spadek atrakcyjności regionu

Źródło: Opracowanie własne

3. Prezentacja wyników analizy SWOT

Czy mocne strony pozwalają na wykorzystanie zdiagnozowanych szans?

- 1) Mieszkańcy obszaru działania LGD w czasie konsultacji społecznych wskazali, że mocną stroną regionu jest jej położenie blisko większych miast województwa śląskiego i małopolskiego, a także fakt, że na obszarze działania Stowarzyszenia znajduje się Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna (KSSE), co w połączeniu z niskim bezrobociem daje realną szansę na rozwój przedsiębiorczości w gminach członkowskich LGD.

- 2) Analizowany obszar posiada bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne, tradycje śląskie, a także aktywne i liczne organizacje pozarządowe, co daje szansę na przeprowadzenie rewitalizacji wymagających tego elementów dziedzictwa regionu.
- 3) Wśród mocnych stron regionu mieszkańcy zwrócili uwagę na dobrze rozwiniętą sieć szkolną i przedszkolną, która stwarza szansę rozwoju młodego pokolenia.

Czy słabe strony ograniczają możliwość wykorzystania zdiagnozowanych szans?

- 4) Wśród słabych stron regionu wskazano na niską dynamikę rynku pracy, co w połączeniu z inną słabą stroną, jaką jest brak zakładów przemysłowych na obszarze działania LGD, ograniczają szansę rozwojową regionu w postaci rozwoju przedsiębiorczości, wymuszając transfer pracowników do większych miast.
- 5) Jedną ze wskazanych przez mieszkańców obszaru szansą, jest podejmowanie działań szkoleniowo-edukacyjnych dla różnych grup wiekowych. Wśród słabych stron uczestnicy działań partycypacyjnych wskazali, że takich działań nie ma prowadzonych w ogóle. W związku z czym należy zwrócić uwagę na to, że szansa ta jest mocno ograniczona w związku z brakiem prowadzenia do tej pory jakichkolwiek działań szkoleniowo-edukacyjnych.
- 6) Słabą stroną jest również malejąca rola rolnictwa na obszarze działania LGD, która ogranicza możliwość wykorzystania szansy w postaci rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych.
- 7) Mieszkańcy uczestniczący w działaniach partycypacyjnych wskazali słabą stroną regionu w postaci dezintegracji społecznej spowodowanej pojawieniem się ludności napływowej. Wpływa to niekorzystnie na zdiagnozowaną szansę w postaci wzmacniania więzi wśród lokalnej społeczności.
- 8) Wśród słabych stron regionu wskazano brak środków na rewitalizację dziedzictwa kulturowego regionu, co skutecznie ogranicza szansę na renowację zabytków.

Czy mocne strony pozwalają zniwelować zdiagnozowane zagrożenia?

- 9) Wśród mocnych stron regionu wskazane zostały liczne i aktywne NGO, które z pewnością niwelują zagrożenie pojawiania się błędów rewitalizacji terenów pogórnich, których na obszarze działania LGD jest dużo.
- 10) Wskazaniem zagrożeniem występującym na analizowanym obszarze jest transport przemysłowy, który przewozi materiały niebezpieczne, co powoduje strach wśród lokalnej społeczności. To zagrożenie niwelowane jest przez mocną stroną, którą jest dogodna lokalizacja LGD z dobrym i szybkim dostępem do drogi A1, S1 i „gierkówki”.
- 11) Zagrożeniem zdiagnozowanym na obszarze działania Stowarzyszenia jest utrata atrakcyjności infrastruktury społecznej, kulturowej i sportowej, zwłaszcza dla młodych ludzi. Mocną stroną, która ma szansę zniwelować to zagrożenie są liczne i aktywne NGO, które pozyskując pieniądze z różnych źródeł, mogą tworzyć nową i modernizować istniejącą infrastrukturę.

Czy słabe strony potęgują ryzyka ze zdiagnozowanymi zagrożeniami?

- 12) Wśród słabych stron obszaru wskazano brak specjalistów z zakresu między innymi medycyny, co w istotny sposób potęguje zagrożenie w postaci problemów zdrowotnych.
- 13) Słabą stroną regionu jest brak miejsc spędzania wolnego czasu, co potęguje zagrożenie w postaci pojawiania się zjawiska wykluczenia społecznego.
- 14) Niedostosowanie przestrzeni dla osób starszych, niepełnosprawnych i zależnych oraz brak opieki wytchnieniowej i brak działań dla osób ze szczególnymi potrzebami, to słabe strony obszaru działania LGD, które negatywnie wpływają na pozycję samorządów, które powinny wpływać na polepszenie warunków życia dla wszystkich mieszkańców obszaru, zwłaszcza osób szczególnie tego potrzebujących.
- 15) Wśród słabych stron regionu, mieszkańcy wskazali także zanieczyszczenie powietrza i wód, w tym występowanie smogu, podtopień i susz, co potęguje zagrożenie w postaci degradacji środowiska naturalnego.
- 16) Słabą stroną regionu, wskazaną przez mieszkańców, jest także słabe wykorzystanie wyróżników obszaru, w postaci między innymi bogatego dziedzictwa obszaru, co potęguje ryzyko spadku atrakcyjności regionu.

- 17) Jako słabą stroną regionu uczestnicy spotkań konsultacyjnych wskazali także ograniczoną dostępność do usług lokalnych, co skutecznie potęguje wyludnienie obszaru, zwłaszcza przez osoby młode.

4. Wnioski z analizy SWOT

Obszary tematyczne

Działania Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” powinny skupić się w obszarach:

- 1) Silny kapitał społeczny na obszarze LSR,
- 2) Zrównoważony rozwój obszaru LSR odpowiadający na wyzwania XXI wieku,
- 3) Kreowanie i wspieranie marki lokalnej w oparciu o zasoby obszaru LSR.

Zakresy wsparcia

Na podstawie zaprezentowanych obszarów tematycznych można wskazać zakresy wsparcia PS WPR, w ramach których podejmowane będzie wsparcie w ramach wdrażania niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju:

- 1) Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez:
 - a) Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne,
 - b) Rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej.
- 2) Rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwoju zagród edukacyjnych.
- 3) Poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych w punktach 1-2.
- 4) Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi.
- 5) Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej.
- 6) Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi.

Grupy docelowe istotne z punktu widzenia wdrażania LSR

Poniżej zaprezentowane zostały grupy docelowe, istotne z punktu widzenia wdrażania RLKS, zamieszkujące bądź mające siedzibę lub oddział na obszarze LSR:

- 1) Pierwszą, istotną z punktu widzenia wdrażania RLKS, zdefiniowaną grupą, do której kierowane będą działania planowane w ramach niniejszej Strategii stanowią wszyscy **mieszkańcy** obszaru działania Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska”. Odpowiedź na przedstawione potrzeby rozwojowe i potencjał obszaru wpłynie pośrednio bądź bezpośrednio na całą ludność zamieszkującą obszar działania Stowarzyszenia, stąd wszyscy mieszkańcy tworzą pierwszą grupę docelową. Warto również zwrócić uwagę, że w działaniach partycypacyjnych podjętych przez LGD, brali udział mieszkańcy z gmin członkowskich i to oni przedłożyli materiał empiryczny, który posłużył do opracowania matrycy logicznej analizy SWOT, a następnie celów, przedsięwzięć i wskaźników.
- 2) Kolejną grupę docelową stanowią lokalni **przedsiębiorcy** oraz **osoby fizyczne, które chcą założyć działalność gospodarczą**. Działania związane z rozwojem istniejących i zakładaniem nowych przedsiębiorstw są kluczowe w aspekcie rozwoju lokalnego rynku pracy. Analiza SWOT wykazała, że grupa ta wymaga wsparcia ze względu na potrzebę tworzenia i rozwijania innowacyjnych przedsiębiorstw, które nie tylko wpłyną pozytywnie na rynek pracy obszaru działania LGD, ale staną się firmami przyszłościowymi, wykorzystującymi innowacyjne rozwiązania. Wśród tworzonych miejsc pracy będą te ukierunkowane na podejmowanie usług lokalnych jak i usług społecznych i związanych z zieloną i błękitną gospodarką. Analogicznie sytuacja odnosi się do rozwijania istniejących przedsiębiorstw, dążąc do ich innowacyjnego charakteru.
- 3) **Lokalne organizacje pozarządowe** są bardzo ważnymi podmiotami, które stanowią grupę zarówno potencjalnych beneficjentów jak i odbiorców podejmowanych, w ramach RLKS, działań. Działania kierowane do NGO ukierunkowane są nie tylko na wzmacnianie ich samych, ale także na wykorzystywaniu

ich doświadczenia w zakresie wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego jak i aktywizacji i integracji społecznej. Analiza SWOT wykazała, że lokalne NGO są bardzo dobrze rozwinięte i posiadają duży potencjał, który odpowiednio wykorzystany może bezpośrednio oddziaływać na rosnący poziom życia lokalnej społeczności. By wzmocnić ich działalność, NGO potrzebują wsparcia w zakresie dalszego rozwijania swoich kompetencji, ograniczenia infrastrukturalnego oraz wsparcia przy organizacji przedsięwzięć.

- 4) Na obszarze działania Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” znajduje się wielu **seniorów (osoby, które ukończyły 60 rok życia)**, którzy stanowią ważny element tworzenia wspólnoty na obszarze gmin członkowskich. Analiza SWOT wykazała, że seniorzy to grupa, która wymaga wsparcia w postaci organizowania im czasu wolnego w formie organizacji wyjazdów studyjnych czy wyjść do miejsc kultury. Tego rodzaju aktywizacja seniorów zniweluje możliwość wystąpienia zjawiska wykluczenia społecznego tej grupy mieszkańców.
- 5) Kolejną grupę docelową stanowią **osoby młode do 25 roku życia**. Analiza SWOT wykazała, że należy przedsięwziąć działania, zmierzające do podnoszenia kompetencji młodzieży oraz do poprawy oferty edukacyjnej i rekreacyjnej. Podejmowanie takich działań jest niezbędne w celu niwelowania negatywnego trendu migracyjnego osób młodych do większych ośrodków aglomeracyjnych. Dodatkowo należy się skupić na socjalizacji dzieci i młodzieży, która po okresie pandemicznej izolacji, coraz częściej zamyka się w domach, co nie tylko zaburza rytm życia społecznego ale może także niekorzystanie wpłynąć na ich życie zawodowe.
- 6) **Jednostki samorządu terytorialnego i jednostki im podległe** posiadają zasoby i możliwości do realizacji wielu zadań tak z dziedziny kultury jak i dziedzictwa, rekreacji i spędzania czasu wolnego. Analiza SWOT wykazała wiele potencjałów i potrzeb rozwojowych, na realizację których JST nie posiadają niezbędnych środków.
- 7) **Osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie stanowią grupę osób w niekorzystnej sytuacji**, która może liczyć na specjalne wsparcie w ramach podejmowanych przez LGD działań. Zarówno analiza SWOT, jak i dane zastane wskazują, że mimo szerokiego wachlarza pomocy społecznej, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie wymagają dalszego wsparcia, by minimalizować możliwość wystąpienia zjawiska wykluczenia społecznego.
- 8) Ostatnią grupę docelową działań LGD stanowią **rolnicy i ich rodziny**. Według wskazań analizy SWOT istnieje silna potrzeba wzmocnienia rolnictwa i marki produktów lokalnych, stąd pojawią się dedykowane dla tej grupy odbiorców działania.

Wsparcie lokalnych i ponadlokalnych inicjatyw

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” podejmuje działania mające na celu wspieranie, zarówno lokalnych jak i ponadlokalnych inicjatyw, szczególnie uwzględniając wdrażanie instrumentów terytorialnych w zakresie EFSI. Wspieranie realizowane jest w szczególności poprzez:

- 1) Prowadzenie doradztwa,
- 2) Prowadzenie działań partycypacyjnych, których celem jest włączenie mieszkańców obszaru w działania Stowarzyszenia,
- 3) Realizację dostosowanego do mieszkańców obszaru planu komunikacyjnego,
- 4) Podjęcie starań na rzecz pozyskiwania źródeł finansowania działań zgodnych z LSR poza budżetem LGD,
- 5) Rozwijanie współpracy z podmiotami sektora społecznego, publicznego i gospodarczego w zakresie doradczym i informacyjnym,
- 6) Prowadzenie działań partycypacyjnych dla osób z grup w niekorzystnej sytuacji, seniorów oraz osób młodych.

Zgodność i komplementarność LSR z innymi dokumentami planistycznymi i strategiami

Lokalną Strategię Rozwoju Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” wyróżnia idea zintegrowanego podejścia. Zaplanowane przedsięwzięcia cechuje dążenie do wspólnego rozwiązywania problemów, wymiany zasobów i doświadczeń, koordynowania działań w sferze społecznej, gospodarczej i publicznej przy współpracy lokalnych samorządów, organizacji czy przedsiębiorców. Działania mają posłużyć zrównoważonemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu, w tym budowie kapitału społecznego, tworzeniu nowych miejsc pracy, wspieraniu marki lokalnej.

Cele i przedsięwzięcia w Lokalnej Strategii Rozwoju przenikają się z celami i zadaniami jakie zostały określone w innych dokumentach strategicznych i planistycznych. Warto zauważyć, że na etapie przygotowywania LSR brano pod uwagę dokumenty istotne z punktu widzenia celów LSR w celu wskazania stopnia zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi opracowanymi dla obszaru objętego LSR. Zdawano sobie sprawę z tego, że zgodność i komplementarność z innymi dokumentami stanowi doskonałe narzędzie interakcji, które pozwala na osiągnięcie lepszych wyników ogólnych.

Przedsięwzięcia zaplanowane w Lokalnej Strategii Rozwoju wspierane będą przede wszystkim przez Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFFROW), który jest programem obligatoryjnym dla realizacji instrumentu RLKS. W tym aspekcie podkreślić należy, że Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej 2023-2027 oparta jest na 10 podstawowych celach. Przedsięwzięcia w ramach LSR sprzyjają osiągnięciu większości spośród nich. Szczegóły na ten temat obrazuje poniższa tabela.

Tabela 19. Powiązanie celów WPR 2023-2027 z przedsięwzięciami LSR

Cele WPR 2023-2027	Przedsięwzięcia w ramach LSR sprzyjające osiągnięciu celów WPR
Zapewnienie rolnikom godziwych dochodów	P.3.5 Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych
Zwiększenie konkurencyjności	P.2.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki P.2.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki P.2.5 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych P.2.6 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych P.3.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych P.3.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych
Poprawa pozycji rolników w łańcuchu żywnościowym	P.3.1 Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej P.3.2 Wspieranie rozwoju marki lokalnej, w tym poprzez utworzenie centrum marki lokalnej
Przeciwdziałanie zmianie klimatu	P.2.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki P.2.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki
Dbanie o środowisko	P.2.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki P.2.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki

Zachowanie krajobrazów i różnorodności biologicznej	<i>Brak powiązania</i>
Wsparcie wymiany pokoleń	P.1.2 Wsparcie edukacji nieformalnej osób dorosłych P.2.1. Poprawa dostępu do miejsc spędzania czasu wolnego P.2.2 Promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym
Ochrona jakości żywności i zdrowia	P.1.3 Wspieranie edukacji pozaszkolnej i rozwój zdrowego ciała i ducha P.3.1 Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej
Promowanie transferu wiedzy i innowacyjności	P.1.1 Wzmacnianie potencjału lokalnych organizacji świadczących usługi dla lokalnych społeczności P.1.2 Wsparcie edukacji nieformalnej osób dorosłych P.1.3 Wspieranie edukacji pozaszkolnej i rozwój zdrowego ciała i ducha P.3.5 Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych

Zródło: *Opracowanie własne*

Realizacja celów Wspólnej Polityki Rolnej odbywa się na podstawie Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Lokalną Strategię Rozwoju Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” przygotowano w ramach interwencji I.13.1. – LEADER/Rozwój Kierowany przez Społeczność (RLKS). Stanowi ona odpowiedź na dziewięć potrzeb obszarów wiejskich: 1. dywersyfikacja dochodów gospodarstw rolnych; 2. włączenie osób z grup w niekorzystnej sytuacji; 3. stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzacje i wykorzystanie potencjału endogennego; 4. zaangażowanie młodych w życie lokalne; 5. rozwój wiedzy i umiejętności; 6. poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej; 7. poprawa dostępu do usług komercyjnych; 8. rozwój form współpracy na obszarach wiejskich; 9. rozwój przedsiębiorczości.

Potrzeby obszaru Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” są spójne z potrzebami, na które odpowiedzią ma być interwencja LEADER. W konsekwencji PS WPR i LSR posiadają wspólne cele. Poniższa tabela prezentuje zakresy operacji, które są możliwe do realizacji w ramach podejścia LEADER zestawione z przedsięwzięciami LSR.

Tabela 20. Powiązanie przedsięwzięć LSR z zakresami wsparcia PS WPR

Zakresy wsparcia I.13.1. – LEADER	Przedsięwzięcia LSR
1. Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki w szczególności poprzez: <ol style="list-style-type: none"> a. podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, b. rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej 	P.2.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki P.2.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki P.2.5 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych P.2.6 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych P.3.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych P.3.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych
2. Rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w szczególności w zakresie tworzenia lub rozwoju: <ol style="list-style-type: none"> a. gospodarstw agroturystycznych, b. zagród edukacyjnych, c. gospodarstw opiekuńczych 	P.3.1 Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej P.3.5 Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych

3. Rozwój współpracy poprzez tworzenie lub rozwój krótkich łańcuchów żywnościowych	<i>Brak powiązania</i>
4. Poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych punktach 1 - 3	P.1.1 Wzmacnianie potencjału lokalnych organizacji świadczących usługi dla lokalnych społeczności P.3.2 Wspieranie rozwoju marki lokalnej, w tym poprzez utworzenie centrum marki lokalnej
5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej	P.2.1 Poprawa dostępu do miejsc spędzania czasu wolnego
6. Kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych.	<i>Brak powiązania</i>
7. Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji.	<i>Brak powiązania</i>
8. Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi.	P.3.1 Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej P.3.2 Wspieranie rozwoju marki lokalnej, w tym poprzez utworzenie centrum marki lokalnej P.3.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych P.3.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych

Źródło: *Opracowanie własne*

Wysoki stopień spójności Lokalnej Strategii Rozwoju znajduje także potwierdzenie w fakcie, iż zaplanowane przedsięwzięcia pozwolą na osiągnięcie zawartych w Planie Strategicznym WPR wskaźników rezultatu:

- R.1. Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom.
- R.37. Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich.
- R.40. Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej
- R.41. Łączenie obszarów wiejskich w Europie.

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” wspierana jest także przez Europejski Fundusz Społeczny (EFS+). W tym aspekcie należy zwrócić uwagę na Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., w którym wskazane zostały wspierane cele polityki w ramach EFRR, EFS+, Funduszu Spójności i EFMRA. Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” przewiduje działania, które wpisują się w te zamierzenia. Poniższa tabela przedstawia powiązania między celami wskazanymi w rozporządzeniu 2021/1060 i przedsięwzięciami zaplanowanymi w Lokalnej Strategii Rozwoju.

Tabela 21. Powiązanie przedsięwzięć LSR z celami EFRR i EFS+

Cele polityki w ramach EFRR, EFS+, Fundusz Spójności i EFMRA	Wybrane przedsięwzięcia w LSR
a) Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	P.2.5 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych P.2.6 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych P.3.5 Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych
b) Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	P.2.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki P.2.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki P.3.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych P.3.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych
c) Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	P.1.2 Wsparcie edukacji nieformalnej osób dorosłych P.1.3 Wspieranie edukacji pozaszkolnej i rozwój zdrowego ciała i ducha P.2.1. Poprawa dostępu do miejsc spędzania czasu wolnego P.2.2 Promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym
d) Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych.	P.1.1 Wzmacnianie potencjału lokalnych organizacji świadczących usługi dla lokalnych społeczności P.1.3 Wspieranie edukacji pozaszkolnej i rozwój zdrowego ciała i ducha

Źródło: Opracowanie własne

Lokalna Strategia Rozwoju wykazuje też wysoki poziom zgodności ze strategią „Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027”. W ramach realizacji LSR zaplanowano trzy przedsięwzięcia, które wpisują się w cele szczegółowe FES:

- *P.1.2 Wsparcie edukacji nieformalnej osób dorosłych*, które odpowiada na **cel szczegółowy: (g)** Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia umiejętności i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej;
- *P.1.3 Wspieranie edukacji pozaszkolnej oraz rozwój zdrowego ciała i ducha*, które odpowiada na **cel szczegółowy: (f)** Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;

- P.2.2 Promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które odpowiada na **cel szczegółowy: (I)** Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.

Lokalna Strategia Rozwoju stanowi uzupełnienie realizacji działań na obszarze LGD. W rezultacie na poziomie regionalnym LSR jest zgodna ze **Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”**, czyli podstawowym narzędziem prowadzonej przez samorząd województwa polityki regionalnej, wyznaczającymi główne cele i kierunki dalszego rozwoju regionu. Cele LSR są zgodne z tym dokumentem w wielu obszarach, co można przeanalizować biorąc pod uwagę wszystkie cztery cele strategiczne strategii „Śląskie 2030”:

1. Cel strategiczny **A. Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej** i zawarte w nim cele operacyjne *A.1. Konkurencyjna gospodarka, A.2. Innowacyjna gospodarka, A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość* zakładają między innymi: wsparcie zdolności firm do generowania i wdrażania innowacji oraz nowoczesnych rozwiązań technologicznych; wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne; rozwój istniejących i tworzenie nowych produktów turystycznych oraz wzmacnianie marek terytorialnych, w tym poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. W konsekwencji można stwierdzić, że w cel strategiczny A wpisują się następujące przedsięwzięcia LSR:

- P.2.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki
- P.2.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki
- P.2.5 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych
- P.2.6 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych
- P.3.1 Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej
- P.3.2 Wspieranie rozwoju marki lokalnej, w tym poprzez utworzenie centrum marki lokalnej
- P.3.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych
- P.3.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych
- P.3.5 Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych

2. Cel strategiczny **B. Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca** i zawarte w nim cele operacyjne *B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych, B.2. Aktywny mieszkaniec, B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki* zakładają między innymi takie działania jak: wyposażanie przestrzeni publicznych w infrastrukturę umożliwiającą wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców oraz integrację społeczności lokalnych, w tym zapewniającą dostępność urbanistyczno-architektoniczną dla osób ze szczególnymi potrzebami; wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców, w tym osób starszych i osób z niepełnosprawnościami; aktywizację osób z niepełnosprawnościami oraz wykluczonych społecznie; wzmocnienie kształcenia kluczowych umiejętności i kompetencji uczniów z uwzględnieniem umiejętności emocjonalnych oraz psychospołecznych; podniesienie jakości i poprawę dostępu do oferty kształcenia ustawicznego oraz promocję uczenia się przez całe życie. W cel strategiczny B w konsekwencji wpisują się następujące przedsięwzięcia LSR:

- P.1.2 Wsparcie edukacji nieformalnej osób dorosłych
- P.1.3 Wspieranie edukacji pozaszkolnej i rozwój zdrowego ciała i ducha
- P.2.1. Poprawa dostępu do miejsc spędzania czasu wolnego
- P.2.2 Promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym

3. Cel strategiczny **C. Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni** zakłada przedsięwzięcia mające na celu zapewnić atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksową rewitalizację, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu. Do kierunków działania należą też działania służące budowaniu i modernizacji infrastruktury. W konsekwencji można mówić, że w cel C. strategii wojewódzkiej wpisuje się następujące przedsięwzięcie LSR:

- P.2.1. Poprawa dostępu do miejsc spędzania czasu wolnego

4. Cel strategiczny **D. Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym** zakłada realizację przedsięwzięć, w które wpisano promocję, wsparcie i rozwój organizacji pozarządowych oraz efekt w postaci zwiększonej społecznej świadomości i tożsamości lokalnej, a co za tym idzie oddolnych inicjatyw społecznych. Wpisuje się w to między innymi przedsięwzięcie LSR:

- P.1.1 Wzmacnianie potencjału lokalnych organizacji świadczących usługi dla lokalnych społeczności

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Ziemia Pszczyńska” wpisuje się też w zapisy dokumentu **Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030**, gwarantując tym samym realizację spójnej polityki z poziomu lokalnego zarządzania rozwojem. Przedsięwzięcia LSR wpisują się w następujące cele strategiczne:

- **CEL STRATEGICZNY A. Zdywersyfikowana struktura gospodarcza obszarów wiejskich województwa śląskiego wykorzystująca tradycyjne sektory produkcji, otwarta na innowacje oraz rozwijająca się w zgodzie z zasadami rozwoju zrównoważonego** zakłada między innymi rozwój działalności gospodarczych wykorzystujących rolnictwo oraz uwarunkowania środowiskowe i kulturowe obszarów wiejskich. W cel A wpisują się następujące przedsięwzięcia LSR: P.2.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki; P.2.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki; P.3.1 Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej; P.3.2 Wspieranie rozwoju marki lokalnej, w tym poprzez utworzenie centrum marki lokalnej.
- **CEL STRATEGICZNY B. Wysoka jakość życia na obszarach wiejskich województwa śląskiego odpowiadająca rosnącym standardom cywilizacyjnym i wykorzystująca specyfikę społeczną i środowiskową wsi** obejmuje między innymi następujące cele operacyjne: dostępność usług publicznych oraz infrastruktury technicznej umożliwiającej rozwój mieszkańców na obszarach wiejskich; oferta lokalnych firm zapewniająca dostęp do dóbr i usług rynkowych warunkujących codzienne funkcjonowanie mieszkańców; zintegrowane społeczności lokalne i wysoka aktywność mieszkańców w podejmowaniu działań na rzecz społeczności lokalnej. W cel ten wpisują się następujące przedsięwzięcia LSR: P.1.1 Wzmacnianie potencjału lokalnych organizacji świadczących usługi dla lokalnych społeczności; P.2.1.1. Poprawa dostępu do miejsc spędzania czasu wolnego; P.2.2 Promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; P.2.5 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych; P.2.6 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych; P.3.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych; P.3.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych.
- **CEL STRATEGICZNY C. Wieś województwa śląskiego obszarem pielęgnowania, rozwijania i promowania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu** obejmuje między innymi działania służące kształtowaniu przestrzeni wiejskich z zachowaniem walorów przyrodniczych i kulturowych czy budowie wizerunku województwa z wykorzystaniem wartości przyrodniczych i kulturowych. W konsekwencji można mówić o tym, że w cel ten wpisuje się przede wszystkim przedsięwzięcie LSR: P.3.1 Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej.
- **CEL STRATEGICZNY D. Zintegrowany rozwój obszarów wiejskich i miejskich prowadzący do przyspieszonego rozwoju regionu** obejmuje takie działania jak: kreowanie lokalnych rynków produktów rolnych, tworzenie pakietowych ofert „produktów lokalnych” opartych o produkty rolne, lokalną gastronomię, atrakcje miejsc; promowanie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży z miast w zakresie

edukacji ekologicznej „zagrody edukacyjne”. W cel ten wpisują się następujące przedsięwzięcia LSR: P.3.1 Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej; P.3.2 Wspieranie rozwoju marki lokalnej, w tym poprzez utworzenie centrum marki lokalnej; P.3.5 Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych.

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” wpisuje się także w założenia **Strategii Rozwoju Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030** (Subregion Centralny obejmuje gminy wchodzące w skład LGD). Spójność i komplementarność dotyczy działań dotyczących wielu obszarów i wymieni tu można podnoszenie jakości i dostępności usług społecznych i zdrowotnych, rozwój infrastruktury, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i izolacji społecznej, dostosowywanie przestrzeni publicznych dla osób ze specjalnymi potrzebami, wzmacnianie roli kształcenia ustawicznego oraz efektywną edukację na wszystkich poziomach czy identyfikowanie, tworzenie, wzmacnianie i promowanie lokalnych marek turystycznych oraz współpracę z organizacjami pozarządowymi. Szczegółowe powiązanie zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 22. Powiązanie przedsięwzięć ze Strategią Rozwoju Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego

Nazwa dokumentu planistycznego	Cele dokumentów planistycznych	Przedsięwzięcia LSR
Strategia Rozwoju Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030	CS 1. Subregion Centralny przyjazny środowisku	P.2.1
	CS 3. Subregion Centralny sprzyjający rozwojowi społecznemu i gospodarczemu	P.1.2, P.1.3, P.2.1, P.2.2, P.2.3, P.2.4, P.2.5, P.2.6, P.3.1, P.3.2, P.3.3., P.3.4
	CS 4. Subregion Centralny sprawnie zarządzany	P.1.1

Źródło: Opracowanie własne

Należy zauważyć, że Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Ziemia Pszczyńska” jest spójna z działaniami na poziomie regionalnym, ale również i lokalnym. LSR w ten sposób ściśle nawiązuje do celów założonych w dokumentach gminnych. Spójność i komplementarność dotyczy takich kierunków działań jak promowanie i wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, rozwój i poprawa warunków i jakości życia mieszkańców, wysoki poziom kształcenia, szkolenia oraz uczenia się przez całe życie, wspieranie organizacji pozarządowych czy wysoki poziom integracji i aktywności społecznej mieszkańców. Poniżej przedstawiono zestawienie celów wyznaczonych przez dokumenty gminne.

Tabela 23. Powiązanie przedsięwzięć z gminnymi strategiami rozwoju

Nazwa dokumentu planistycznego	Cele dokumentów planistycznych	Przedsięwzięcia LSR
Strategia Rozwoju Gminy Suszec do roku 2022	Cel strategiczny: 1. Wzmacnianie odpowiedzialności mieszkańców za swoje miejsce zamieszkania	P.2.1, P.2.2
	Cel strategiczny: 2. Rozwój wzajemnie wspomagających się funkcji gospodarczych kształtujących nową strukturę gospodarczą gminy	P.3.1, P.3.2, P.3.5
	Cel strategiczny: 3. Wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców gminy przekładający się na tworzenie miejsc pracy, poprawę jakości życia w gminie i innowacyjne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów gminy	P.1.1, P.2.3, P.2.4., P.2.5, P.2.6, P.3.3, P.3.4

	Cel strategiczny: 4. Wysoka atrakcyjność przestrzeni gminy dla mieszkańców, odwiedzających i inwestorów	P.2.1
Strategia Rozwoju Gminy Miedzna na lata 2016-2023	Cel strategiczny I: Rozwinięty i efektywny system wsparcia rozwoju kapitału ludzkiego na każdym etapie życia mieszkańców	P.1.1, P.2.1, P.2.2
	Cel strategiczny III: Wzrost konkurencyjności gospodarki gminy i tworzenie nowych miejsc pracy	P.2.3, P.2.4., P.2.5, P.2.6, P.3.3, P.3.4
Strategia Rozwoju Gminy Pawłowice do roku 2025 „Pawłowice 2025”	Cel 2. Harmonijna i zagospodarowana przestrzeń	P.2.1
	Cel 3. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców Gminy Pawłowice	P.1.1, P.1.2, P.2.1, P.2.2
	Cel 5. Rozwój kompetencji i umiejętności mieszkańców	P.1.2, P.1.3
	Cel. 6 Wspieranie przedsiębiorczości wykorzystującej lokalny rynek i potencjał	P.2.3, P.2.4., P.2.5, P.2.6, P.3.1, P.3.2, P.3.3, P.3.4, P.3.5
Strategia Rozwoju Gminy Goczałkowice-Zdrój do roku 2035	Cel operacyjny I – Wsparcie rozwoju społecznego gminy Goczałkowice - Zdrój	P.1.2, P.1.3, P.2.1, P.2.2
	Cel operacyjny II – Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego w gminie Goczałkowice-Zdrój	P.2.3, P.2.4., P.2.5, P.2.6, P.3.3, P.3.4
Strategia Rozwoju Gminy Pszczyna na lata 2015-2023	Cel operacyjny I.1.2. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości opartej na wewnętrznym potencjale Gminy	P.2.3, P.2.4., P.2.5, P.2.6, P.3.1, P.3.2, P.3.3, P.3.4, P.3.5
	Cel operacyjny I.3.1. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Pszczyny	P.2.1
	Cel operacyjny II.1.1. Wyrównanie szans edukacyjnych poprzez inwestycje w infrastrukturę oświatową oraz dostęp do wysokiej jakości oferty edukacyjnej	P.1.3
	Cel operacyjny II.1.3. Bezpieczeństwo i zagospodarowanie przestrzeni publicznych na rzecz wysokiej jakości życia mieszkańców	P.2.1
	Cel operacyjny II.2.1. Wsparcie kapitału społecznego poprzez budowę społeczeństwa obywatelskiego	P.1.1, P.2.2
Strategia rozwoju gminy Bojszowy na lata 2016-2026	Cel 1: Rozwój i poprawa stanu infrastruktury gminnej	P.2.1
	Cel 3: Rozwój oferty edukacyjnej, sportowej i społeczno – kulturalnej	P.1.1, P.1.2, P.1.3, P.2.1
	Cel 4: Rozwój i poprawa warunków i jakości życia mieszkańców	P.2.1, P.2.2, P.2.3, P.2.4., P.2.5, P.2.6, P.3.3, P.3.4, P.3.5

Strategia Rozwoju Gminy Wyry 2014-2022	Cel strategiczny: Przedsiębiorczość dopasowana do potrzeb gminy położonej w funkcjonalnym obszarze metropolitalnym	P.1.2, P.1.3, P.2.3, P.2.4., P.2.5, P.2.6, P.3.1, P.3.2, P.3.3, P.3.4
	Cel strategiczny: Społeczność gminy wysoce zintegrowana, aktywnie uczestnicząca w rozwoju gminy i korzystająca z wysokiej jakości usług publicznych	P.1.1, P.2.1, P.2.2
Strategia Rozwoju Gminy Ornontowice na lata 2018-2025	Cel strategiczny 1: Ornontowice gminą z infrastrukturą społeczną oraz przestrzenią dostosowaną do potrzeb obecnych i przyszłych mieszkańców	P.2.1, P.2.2
	Cel strategiczny 2: Ornontowice gminą atrakcyjną do zamieszkania	P.1.1, P.1.2, P.1.3, P.2.2
	Cel strategiczny 3: Ornontowice gminą nowoczesnej gospodarki opartej na innowacji i kreatywności	P.2.3, P.2.4., P.2.5, P.2.6, P.3.3, P.3.4, P.3.5
Plan Odnowy Miejscowości Kobiór¹⁵ na lata 2015-2023	Priorytet A: Odnowa przestrzeni	P.2.1
	Priorytet C: Odnowa rolnictwa	P.3.5
	Priorytet D: Odnowa kultury i duchowości	P.2.1, P.3.1
	Priorytet F: Odnowa edukacji	P.1.2, P.1.3
	Priorytet G: Odnowa środowiska naturalnego	P.2.3, P.2.4
	Priorytet H: Odnowa gospodarki	P.2.3, P.2.4, P.2.5, P.2.6, P.3.3, P.3.4
Strategia Rozwoju Miasta Bierunia 2035	Cel strategiczny 1: Nowoczesna gospodarka	P.2.3, P.2.4, P.2.5, P.2.6, P.3.3, P.3.4
	Cel strategiczny 2: Czyste i dobrze urządzone miasto	P.2.1
	Cel strategiczny 3: Bezpieczni i zadowoleni z życia w Bieruniu mieszkańcy	P.1.1, P.2.1, P.2.2, P.3.1

Źródło: Opracowanie własne

Komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR

Lokalna Strategia Rozwoju opracowana przez LGD posiada zintegrowany charakter. Zaplanowane cele i przedsięwzięcia charakteryzuje synergia lub komplementarność. Synergię rozumiemy jako współdziałanie przedsięwzięć na drodze do osiągnięcia wyznaczonego celu, a komplementarność to uzupełnianie się różnych przedsięwzięć.

W ramach celu pierwszego **C.1 Silny kapitał społeczny na obszarze LSR** realizowane będą cztery przedsięwzięcia. Zaplanowane działania będą polegać na wzmacnianiu potencjału lokalnych organizacji pozarządowych poprzez ich wyposażenie (P.1.1), wsparcie edukacji nieformalnej osób dorosłych (P.1.2) w postaci warsztatów wyjazdów, zajęć terapeutycznych, a także wsparcie edukacji pozaszkolnej dla osób młodych (P.1.3), w których nacisk zostanie położony na promowanie zdrowego trybu życia. Celem prowadzonych działań w ramach

¹⁵ W momencie opracowywania Lokalnej Strategii Rozwoju dla LGD „Ziemia Pszczyńska” dostępnym dokumentem strategicznym na poziomie gminy Kobiór był Plan Odnowy Miejscowości Kobiór na lata 2015-2023

pierwszego celu jest dążenie do niwelowania zjawiska wykluczenia społecznego, zwiększenia aktywności mieszkańców, a także ułatwienie im dostępu do usług świadczonych przez organizacje pozarządowe.

Drugi cel Lokalnej Strategii Rozwoju dotyczy **C.2 Zrównoważonego rozwoju obszaru LSR odpowiadającego na wyzwania XXI wieku**. W ramach działań zaplanowano poprawę dostępu do miejsc spędzania wolnego czasu poprzez dostosowanie lub modernizację istniejącej infrastruktury oraz tworzenie nowej (P.2.1) czy też promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (P.2.2) poprzez działania infrastrukturalne oraz ukierunkowane na aktywizację i integrację. Kolejne przedsięwzięcia dotyczyć będą podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej w ramach błękitnej i zielonej gospodarki (P.2.3 i P.2.4). Lokalna Strategia Rozwoju zakłada też przedsięwzięcia z podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej w ramach usług społecznych (P.2.5 i P.2.6), co odpowiada ściśle na wielokrotnie zgłaszaną w trakcie konsultacji przez mieszkańców potrzebę. Realizacja drugiego celu spowoduje spadek liczby osób bezrobotnych na obszarze LGD oraz powstanie nowej lub zmodernizowanej infrastruktury. Przysłuży się także pozostałym celom założonym w Lokalnej Strategii Rozwoju, w tym poprzez ukierunkowanie rozwoju lokalnego na poprawę jakości przestrzeni publicznej oraz aktywizowanie lokalnej społeczności i wzmacnianie potencjału do współpracy.

Trzeci cel Lokalnej Strategii Rozwoju to **C3. Kreowanie i wspieranie marki lokalnej w oparciu o zasoby obszaru LSR**. Zaplanowano tutaj pięć przedsięwzięć. Pierwsze z nich dotyczy wzmocnienia rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej (P.3.1), co odbywać się będzie w ramach współpracy między różnymi podmiotami i polegać będzie na organizowaniu szkoleń, warsztatów i wyjazdów, ale też zakupów wyposażenia niezbędnego do promowania produktów lokalnych. Kolejne przedsięwzięcie polegać będzie na wspieraniu rozwoju marki lokalnej, co odbędzie się między innymi poprzez utworzenie centrum marki lokalnej (P.3.2), w którym przygotowywane będą produkty lokalne, ale też odbywać się tam będą zajęcia integracyjne i aktywizujące mieszkańców obszaru i turystów. W ramach tego celu odbywać się będą także szeroko pojęte zadania z zakresu wymiany doświadczeń i promocji marki lokalnej. W ramach trzeciego celu zaplanowano też działania służące podejmowaniu i rozwoju działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych (P.3.3 i P.3.4). Analiza potrzeb rozwojowych wskazała potrzebę wsparcia pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych i tym samym ostatnim przedsięwzięciem jest tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych (P.3.5). Podstawą w trzecim celu jest wykorzystywanie bogatych zasobów obszaru LGD i to właśnie dzięki nim można mówić o działaniach, które w tym przypadku pozwalają na wzrost atrakcyjności obszaru i poziomu życia mieszkańców. Istotną rolę odgrywa także postawienie na innowacyjność.

Należy więc stwierdzić, że cele i zaplanowane w ich ramach przedsięwzięcia wzajemnie się uzupełniają, tworzą logiczne związki i są spójne. Samo zintegrowanie odbywa się na kilku obszarach. Po pierwsze można mówić o zintegrowaniu funkcji. Lokalna Strategia Rozwoju integruje funkcje kulturowe, społeczne, środowiskowe i gospodarcze. Skutkiem tego jest fakt, iż realizowanie przedsięwzięć w ramach jednego wymiaru, pomaga w osiągnięciu celów w innych wymiarach. Zaplanowane przedsięwzięcie *P.3.5 Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych* zwiększy atrakcyjność obszaru, ale też wzmocni poczucie przynależności do zamieszkiwanego obszaru i wpłynie na zachowanie wiejskiego charakteru obszarów wiejskich. Ważne jest również to, iż z powstałych zagród edukacyjnych skorzystać będą mogli turyści, zorganizowane grupy zewnętrzne, ale także lokalna społeczność. Przedsięwzięcia związane z infrastrukturą (P.2.1) wpłyną natomiast na wzrost atrakcyjności obszaru, co z kolei zwiększa szanse na popyt na usługi gospodarcze i tym samym rozwój tego sektora.

Po drugie, można mówić o zintegrowaniu sektorowym. W ramach Lokalnej Strategii Rozwoju uwzględniono bowiem udział w realizacji poszczególnych przedsięwzięć sektorów, począwszy od osób fizycznych, skończywszy na samorządach, organizacjach pozarządowych czy lokalnych przedsiębiorcach. Dzięki powiązaniom istnieje możliwość osiągnięcia większych korzyści ze wspólnie wykonywanych działań, co odbywa się dzięki pogłębionemu partnerstwu.

Po trzecie, należy podkreślić samo zintegrowanie obszaru, co ma związek z tym, iż przedsięwzięcia będą realizowane we wszystkich gminach obszaru objętego LSR. Dodatkowo z zaplanowanych wydarzeń i innych projektów będzie mogła korzystać społeczność lokalna wszystkich gmin, a innym ważnym aspektem jest również to, iż dzięki działaniom dojdzie do promowania obszaru Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Pszczyńska”.

Po czwarte, komplementarność ma związek z zaangażowaniem szerokiej grupy aktorów. Do grup docelowych zaliczają się: mieszkańcy, osoby fizyczne chcące założyć działalność gospodarczą, przedsiębiorcy, lokalne organizacje pozarządowe, seniorzy, osoby młode do 25 roku życia, jednostki samorządu terytorialnego, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, rolnicy i ich rodziny. Tak szerokie zróżnicowanie aktorów znajduje przełożenie na bogaty zakres działań i spójność w poszczególnych obszarach tematycznych.

Po piąte, wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju wiąże się z wykorzystywaniem i zintegrowaniem zasobów lokalnych, w tym przede wszystkim unikatowych i wyróżniających obszar objęty LSR walorów. Na bazie zasobów historycznych, kulturowych czy przyrodniczych przygotowano działania dotyczące między innymi rozwoju infrastruktury i zachowania dziedzictwa kulturowego. Zasoby społeczne i gospodarcze będą natomiast podstawą działań służących do rozwoju przedsiębiorczości i wzmocnienia kapitału społecznego. Należy więc zauważyć, że właściwie wykorzystane zasoby stanowią potencjał, który pozwala na osiągnięcie celów LSR.

Po szóste, trzeba podkreślić zintegrowanie finansowe. Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” realizowana będzie na zasadzie wielofunduszowości, co w praktyce oznacza, że zaplanowane cele i przedsięwzięcia będą realizowane z różnych Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych. W przypadku LGD „Ziemia Pszczyńska” działania będą finansowane z dwóch źródeł – trzy przedsięwzięcia z EFS+, a pozostałe z EFFROW. Fundusze te połączono ze sobą w ramach LSR, co niewątpliwie sprzyja osiągnięciu efektu synergii. LGD dodatkowo deklaruje dywersyfikację źródeł finansowania LSR. W ramach dodatkowych źródeł finansowania przedsięwzięć, LGD planuje pozyskać środki w ramach Interreg Polska-Słowacja 2021-2027 - program współpracy transgranicznej organizowany przez Stowarzyszenie „Region Beskidy” oraz Funduszu EOG i Funduszy Norweskich – Program Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny (szerzej o tym w rozdziale IX).

Po siódme, Lokalna Strategia Rozwoju to również zintegrowanie różnych form realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Zaplanowano konkursy, projekty grantowe, projekty partnerskie i projekty własne. Tego rodzaju zróżnicowanie daje możliwość zaangażowania szerokiej grupy podmiotów i partnerów, a dodatkowo zakres działań w ramach przedsięwzięć stanie się dzięki temu lepiej dostosowany do potrzeb obszaru LGD.

Wartość dodana podejścia LEADER

Lokalna Strategia Rozwoju oferuje możliwość realizacji projektów wykraczających poza obszar jednostek administracyjnych gmin, bez dominującej roli sektora publicznego, ale też kierowanie ich do beneficjentów, którzy nie mieliby szans pozyskać pomocy z innych instrumentów wsparcia. Duża uwaga jest też poświęcona budowaniu kapitału społecznego, co stanowi jedną z istotniejszych wartości dodanych. Wpływ na to ma szereg elementów interwencji LEADER, umożliwiających:

- **Dobór zakresu wsparcia w LSR** - Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Ziemia Pszczyńska” obejmuje przedsięwzięcia, które mają na celu wzmocnienie kapitału społecznego, zrównoważony rozwój odpowiadający na wyzwania XXI wieku oraz wspieranie marki lokalnej w oparciu o zasoby obszaru. Szeroki zakres działań znajduje uzasadnienie w zgłaszanych przez mieszkańców potrzebach czy przeprowadzonych analizach, ale również wpisuje się w zakres wsparcia jaki umożliwia interwencja LEADER. Konsekwencją jest wartość dodana w postaci angażowania szerokiego zestawu aktorów, tworzenia sieci współpracy oraz aktywizowania lokalnej społeczności.
- **Wybór dostępnych źródeł finansowania** - zaplanowane cele i przedsięwzięcia będą realizowane z różnych Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” będzie finansowała działania z dwóch źródeł - EFFROW i EFS+. W ramach EFS+ realizowane będą trzy przedsięwzięcia *P.1.2 Wsparcie edukacji nieformalnej osób dorosłych; P.1.3 Wspieranie edukacji pozaszkolnej oraz rozwój zdrowego ciała i ducha; 2.2 Promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym*. Wszystkie pozostałe przedsięwzięcia realizowane będą w ramach EFFROW. Pozwala to na powiązanie interwencji ze zdiagnozowanymi potrzebami i wskazanymi problemami obszaru objętego LSR. Wartością dodaną jest w tym przypadku wykorzystywanie szans rozwojowych i umiejętność aktywizowania partnerstwa.

- **Przyjęty sposób wdrażania** – Lokalna Strategia Rozwoju LGD zakłada odpowiednią sekwencję interwencji poprzez wykonanie odpowiednich kroków. Konsultacje społeczne pozwoliły na poznanie problemów i potrzeb społeczności lokalnej, co po przeprowadzeniu analiz doprowadziło do przygotowania celów i przedsięwzięć służących poprawie sytuacji na obszarze objętym LSR. Opracowano następnie system ogłaszania konkursów i przeprowadzania innych operacji. Dążeniem w początkowym etapie wdrażania LSR jest sieciowanie partnerów i takie przeprowadzenie operacji, by skutkowały ukierunkowaniem kolejnych działań.
- **Dobór dostępnych metod wdrażania w ramach LSR** – w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju zaplanowano wykorzystanie rozmaitych metod wdrażania przedsięwzięć. Istotną rolę odgrywać będą konkursy przeznaczone dla mieszkańców, przedsiębiorców, rolników i ich rodzin, których wartością dodaną będzie aktywizacja i integracja zaangażowanych podmiotów. Podobną rolę odegrają projekty grantowe, które jednak prócz tego pozwolą na włączenie dużej liczby lokalnych organizacji we wdrażanie LSR oraz dadzą możliwość lepszego dopasowania działań do potrzeb lokalnej społeczności, a bardzo istotną kwestią jest to, że przedstawiciele sami będą mogli decydować o szczegółach podejmowanych w ramach grantu inicjatyw. Stowarzyszenie LGD „Ziemia Pszczyńska” będzie także realizowała operacje własne, korzystając w ten sposób z wypracowanej renomy i zbudowanego kapitału społecznego, ale jednocześnie dzięki działaniom w ramach LSR jeszcze bardziej umocni swą pozycję jako koordynatora odpowiadającego za sieciowanie lokalnych partnerów. W ramach LSR zaplanowano też projekty partnerskie, które dadzą możliwość wymiany doświadczeń i wymiany dobrych praktyk oraz tym samym pogłębionej współpracy na rzecz rozwoju obszaru.
- **Wzmocnienie efektów realizacji LSR** – wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju łączy się bezpośrednio z odpowiednim zarządzaniem procesem. Istotną rolę w tym aspekcie odgrywają plan komunikacji i plan partycypacji, których wartością dodaną jest zapewnienie obustronnej komunikacji. Działania Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” polegać będą bowiem nie tylko na informowaniu o realizacji LSR, zachęcaniu do udziału i pobudzaniu do współpracy interesariuszy, ale także bardzo istotną sprawą będzie wzmocnienie wewnętrznego partnerstwa. W konsekwencji udostępniona zostanie możliwość zgłaszania przez społeczność lokalną własnych pomysłów i uwag, ale też zachęceni będą oni do stawiania się członkami Stowarzyszenia. W tym celu wykorzystywane będą rozmaite kanały komunikacji, które pozwolą dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców.

Podejście LEADER pozwala na budowanie potencjału członków lokalnej społeczności i wypracowywanie wysokiego poziomu kapitału społecznego. Wartością dodaną w tym kontekście staje się integracja społeczna i wzmocnienie poczucia jedności i tożsamości, które długofalowo mogą doprowadzić do pobudzenia przedsiębiorczości, zmotywowania do podmiotowego podejścia do spraw lokalnych czy wzrostu zainteresowania lokalną kulturą.

Rozdział VI. Cele i wskaźniki

Wyznaczenie celów i wskaźników niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju Kierowanej przez Społeczność, zostało poprzedzone zebraniem obszernego materiału empirycznego pozyskanego w czasie licznych i różnorodnych działań partycypacyjnych, które LGD podjęło w 2022 i 2023 roku (szerszy opis metod partycypacyjnych znajduje się w rozdziale III). Zebrany materiał został poddany konsultacjom oraz analizie przez Zespół Inicjatywny, co umożliwiło określenie zakresów tematycznych i działań, jakie są niezbędne do przeprowadzenia na obszarze działania Stowarzyszenia. Na podstawie pozyskanego materiału empirycznego oraz pozyskanych danych zastanych, Zespół Inicjatywny, opracował, a następnie skonsultował z lokalną społecznością matrycę logiczną, która opisuje cele, przedsięwzięcia, sposoby realizacji, a także grupy docelowe poszczególnych działań. W ramach realizacji LSR, LGD planuje realizację trzech celów w zakresie zgodnym z RLKS.

1. Powiązanie celów i przedsięwzięć z analizą SWOT

Odpowiadanie na potrzeby i wzmocnienie potencjału obszaru działania Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” będzie odbywało się poprzez realizację trzech celów i czternastu przedsięwzięć.

W ramach celu pierwszego C.1 Silny kapitał społeczny na obszarze LSR realizowane będą trzy przedsięwzięcia: P.1.1 Wzmacnianie potencjału organizacji świadczących usługi dla lokalnych społeczności; P.1.2 Wsparcie edukacji nieformalnej osób dorosłych; P.1.3 Wspieranie edukacji pozaszkolnej i rozwój zdrowego ciała i ducha.

W ramach celu drugiego C.2 Zrównoważony rozwój obszaru LSR odpowiadający na wyzwania XXI wieku przewidziano realizację sześciu przedsięwzięć: P.2.1 Poprawa dostępu do miejsc spędzania czasu wolnego; P.2.2 Promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; P.2.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki; P.2.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki; P.2.5 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych; P.2.6 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych.

W ramach ostatniego, trzeciego celu, C.3 Kreowanie i wspieranie marki lokalnej w oparciu o zasoby obszaru LSR przewidziano pięć przedsięwzięć: P.3.1 Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej; P.3.2 Wspieranie rozwoju marki lokalnej, w tym poprzez utworzenie centrum marki lokalnej; P.3.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych; P.3.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych; P.3.5 Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych.

Każde powiązane z celem przedsięwzięcie znajduje swoje uzasadnienie w przeprowadzonej analizie SWOT (szczegóły znajdują się w rozdziale IV). Związek pomiędzy zaplanowanymi celami i przedsięwzięciami, a analizą SWOT wskazuje poniższa tabela.

Tabela 24. Powiązanie przedsięwzięć z analizą SWOT

Przedsięwzięcie	Uzasadnienie SWOT
P.1.1 Wzmacnianie potencjału organizacji świadczących usługi dla lokalnych społeczności	2, 3, 7, 9, 11, 13, 14
P.1.2 Wsparcie edukacji nieformalnej osób dorosłych;	3, 5, 7, 11, 12, 14
P.1.3 Wspieranie edukacji pozaszkolnej i rozwój zdrowego ciała i ducha;	3, 5, 7, 11, 12, 14
P.2.1 Poprawa dostępu do miejsc spędzania czasu wolnego;	2, 3, 7, 9, 11, 13
P.2.2 Promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;	2, 3, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 14
P.2.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki;	1, 4, 12, 15
P.2.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki;	1, 4, 9, 12, 15
P.2.5 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych;	1, 3, 4, 5, 7, 11, 12, 13, 14
P.2.6 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych;	1, 3, 4, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 14
P.3.1 Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej;	2, 7, 9, 11, 13, 16
P.3.2 Wspieranie rozwoju marki lokalnej, w tym poprzez utworzenie centrum marki lokalnej;	2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 16
P.3.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych;	1, 2, 4, 12, 17
P.3.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych;	1, 2, 4, 9, 12, 17
P.3.5 Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych;	6, 7, 9, 11, 13, 14

Źródło: Opracowanie własne

2. Finansowanie realizacji celów

W Województwie Śląskim występuje wielofunduszowość, co w praktyce oznacza, że zaplanowane cele i przedsięwzięcia będą realizowane z różnych Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska”, jak i inne LGD działające na terenie Województwa Śląskiego swoje działania finansują z dwóch źródeł. Pierwszym z nich jest EFRROW, natomiast drugim EFS+. Warto w tym miejscu zauważyć, że w ramach opracowanych celów i przedsięwzięć obszar Miasta Orzesze jest wyłączony z realizacji działań finansowanych z EFS+ oraz PS WPR. Niemniej, Miasto Orzesze jest ujęte w opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, dzięki czemu obszar działania LGD zachowuje spójność, a Miasto może zostać objęte wsparciem dedykowanym ze środków EFRR i FST w ramach FE SL 2021-2027, dla projektów wynikających z LSR, ale nie będących częścią instrumentu RLKS jako takiego.

W ramach EFS+ realizowane będzie przedsięwzięcie P.1.2 Wsparcie edukacji nieformalnej osób dorosłych; P.1.3 Wspieranie edukacji pozaszkolnej i rozwój zdrowego ciała i ducha; oraz przedsięwzięcie P.2.2 Promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wszystkie pozostałe przedsięwzięcia realizowane będą w ramach EFRROW.

3. Szczegółowy opis celów i przedsięwzięć

C.1 Silny kapitał społeczny na obszarze LSR

Realizacja celu nastawiona jest na tworzenie silnego kapitału społecznego. Zaplanowane działania dążące do osiągnięcia przedstawionego celu będą się skupiać na doposażeniu podmiotów integrujących i aktywizujących lokalną społeczność, prowadzeniu działań edukacyjnych, zarówno dla dorosłych jak i osób młodych, poprzez wsparcie młodych w zakresie rozwoju zdrowego ciała i ducha. Dzięki tak różnorodnym działaniom podjętym przez Lokalną Grupę Działania osiągnięcie zamierzonego celu staje się jak najbardziej realne.

Wskaźniki rezultatu PS WPR:

W.1.1. Łączenie obszarów wiejskich w Europie: ~~liczba osób~~.

Wskaźniki rezultatu EFS+:

W.1.2 (dla P. 1.2) Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze edukacyjnym.

W.1.3 (dla P. 1.3) Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze edukacyjnym.

Przedsięwzięcie P.1.1 Wzmacnianie potencjału organizacji świadczących usługi dla lokalnych społeczności.

Realizacja pierwszego przedsięwzięcia nastawiona jest na doposażanie istniejących organizacji pozarządowych, które mają na celu integrowanie oraz aktywizowanie lokalnej społeczności, w tym głównie osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów (poprzez ich premiowanie w kryteriach oceny grantów). Ma to na celu dążenie do niwelowania zjawiska wykluczenia społecznego, większego włączenia mieszkańców w życie społeczności lokalnej oraz ułatwienie dostępu do usług lokalnych świadczonych przez organizacje pozarządowe. Beneficjentami niniejszego przedsięwzięcia będą organizacje pozarządowe oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Wskaźniki produktu:

P.1.1.1 Liczba doposażonych organizacji.

Przedsięwzięcie P.1.2 Wsparcie edukacji nieformalnej osób dorosłych.

Niniejsze przedsięwzięcie obejmuje inicjatywy edukacyjne o charakterze lokalnym wynikające z LSR, w szczególności działania upowszechniające uczenie się przez całe życie, skierowane w szczególności do osób posiadających niskie kwalifikacje i umiejętności np.: szkolenia z podstawowej obsługi komputera, korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych; szkolenia w skutecznej i efektywnej komunikacji językowej;

podstawy języków obcych; działania wspierające w odkryciu potencjału i predyspozycji zawodowych osób dorosłych, rozwój umiejętności społecznych, w tym zdolności interpersonalnych; edukacja ekologiczna, obywatelska; warsztaty/kursy pierwszej pomocy; promowanie właściwych postaw w sytuacjach zagrożenia; terapia zajęciowa. Ważnym elementem pośrednio uzyskanym przez realizację przedsięwzięcia jest aktywizowanie lokalnej dorosłej społeczności, niwelując tym samym zjawisko wykluczenia społecznego. Beneficjentami niniejszego przedsięwzięcia będą organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorcy.

Wskaźniki produktu:

P.1.2.1 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego;

P.1.2.2 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Przedsięwzięcie P.1.3 Wspieranie edukacji pozaszkolnej i rozwój zdrowego ciała i ducha.

Przedsięwzięcie nastawione jest na podejmowanie działań wspierających edukację pozaszkolną osób młodych z uwzględnieniem rozwoju zdrowego ciała i ducha. Wśród podejmowanych działań znajdują się na przykład takie elementy jak promowanie zdrowego trybu życia, zajęcia z fizjoterapeutą, zajęcia z psychologiem, praca z uzależnieniami behawioralnymi, terapia przez zabawę, rozwijanie pasji i talentów, przeciwdziałanie izolacji od świata, fora naukowe, rady młodzieży itp. Również w ramach tego przedsięwzięcia planuje się zakup niezbędnych sprzętów do realizacji poszczególnych form edukacyjnych. Beneficjentami niniejszego przedsięwzięcia będą organizacje pozarządowe oraz jednostki samorządu terytorialnego wraz z jednostkami podległymi.

Wskaźnik produktu:

P. 1.3.1 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego;

P. 1.3.2 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność

C.2 Zrównoważony rozwój obszaru LSR odpowiadający na wyzwania XXI wieku.

Drugi cel niniejszej Strategii ukierunkowany jest na rozwój obszaru w sposób zrównoważony, adekwatny do potrzeb i sytuacji XXI wieku. Zaplanowane działania dążące do realizacji tego celu, będą się skupiać na poprawie dostępu do miejsc spędzania czasu wolnego, podejmowaniu projektów integracji lokalnej społeczności, zwłaszcza włączając w działania osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Będą również podejmowane i rozwijane działalności gospodarcze w ramach błękitnej i zielonej gospodarki lub usług społecznych. W niniejszym celu ważne jest szerokie spektrum podejmowanych działań zmierzających do realizacji celu, dzięki czemu obszar działania Stowarzyszenia ma szansę na zrównoważony rozwój odpowiadający na wyzwania XXI wieku.

Do realizacji celu przyczynią się również projekty objęte wsparciem dedykowanym ze środków **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji** w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 w ramach działań:

- *Działanie FESL.02.01 Efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej*
- *Działanie FESL.02.10 Wzmocnienie potencjału służb ratowniczych*
- *Działanie FESL.02.14 Ochrona przyrody i bioróżnorodność*
- *Działanie FESL.10.06 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii*

Wskaźniki rezultatu PS WPR:

W.2.1 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: **Liczba utworzonych miejsc pracy;**

W.2.2 Łączenie obszarów wiejskich w Europie: **odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR;**

W.2.4 Liczba rozwiniętych przedsiębiorstw Rozwój gospodarki wiejskiej

Wskaźniki rezultatu EFS+:

W.2.3 Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze **integrującym integracyjnym**.

Przedsięwzięcie P.2.1 Poprawa dostępu do miejsc spędzania czasu wolnego.

Przedsięwzięcie ukierunkowane jest na tworzenie, w ramach zielonej i błękitnej infrastruktury miejsc spędzania czasu wolnego poprzez dostosowanie czy modernizację istniejącej infrastruktury, a także tworzenie nowej i dostosowanie jej do potrzeb osób starszych i zależnych. Beneficjentami niniejszego przedsięwzięcia będą jednostki samorządu terytorialnego wraz z jednostkami podległymi oraz organizacje pozarządowe.

Wskaźnik produktu:

P.2.1.1 Liczba utworzonych lub zmodernizowanych obiektów objętych wsparciem.

Przedsięwzięcie P.2.2 Promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

W ramach niniejszego przedsięwzięcia podejmowane będą działania z zakresu aktywizacji lokalnej społeczności, w tym: wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; działania zapobiegające alienacji osób zagrożonych wykluczeniem, tj. wsparcie psychologiczne, budowanie więzi sąsiedzkich, aktywizacja młodzieży czy seniorów; działania na rzecz wyrównywania deficytów społecznych, przede wszystkim kierowane do osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, dzieci, młodzieży i osób starszych; warsztaty wspierające rozwój kompetencji miękkich (kompetencji życiowych i umiejętności społecznych umożliwiających docelowo powrót do życia społecznego (w miejscu zamieszkania) i zawodowego (na rynku pracy lub w szkole); działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnych, budowanie postaw obywatelskich oraz prospołecznych w tym rozwijające wolontariat; działania zapobiegające wykluczeniu cyfrowemu i nabyciu kompetencji w zakresie obsługi komputera, w tym bankowości elektronicznej; animacja współpracy instytucji działających na danym obszarze objętym LSR (NGO, przedsiębiorców, JST), zajęcia z zakresu mediacji, rozwiązywania konfliktów w rodzinie, czy w środowisku sąsiedzkim, środowiskowe działania o charakterze informacyjnym, np. w zakresie inicjatyw ekologicznych, promujących równość szans, czy edukacyjnych (m.in. dotyczące zagrożeń wynikających ze stosowania używek, uzależnień czy przemocy w rodzinie). Beneficjentami niniejszego przedsięwzięcia będą organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy oraz jednostki samorządu terytorialnego wraz z jednostkami podległymi.

Wskaźniki produktu:

P.2.2.1 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego;

P.2.2.2 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Przedsięwzięcie P.2.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki.

Dążenie do zrównoważonego rozwoju, który będzie odpowiadał na wyzwania XXI w wieku, to także podejmowanie nowych działalności gospodarczych, które będą realnie odpowiadały na rosnące potrzeby mieszkańców. Ważnym czynnikiem w przedstawionym przedsięwzięciu jest nastawienie na zieloną i błękitną gospodarkę, czyli taką, która oparta jest na zrównoważonej eksploatacji biologicznych zasobów wód, ich wykorzystaniu jako surowca w przetwórstwie i innych gałęziach przemysłu, a także zasady zrównoważonego rozwoju wykorzystujące lokalne zasoby przy jednoczesnym sprzyjaniu środowisku naturalnemu. Kontekst ten stanowi odpowiedź na globalne

problemy degradacji środowiska naturalnego przez działalność człowieka. Istotą zielonej i błękitnej gospodarki jest także połączenie celów i zadań związanych z gospodarowaniem wodami oraz różnymi formami zieleni na rzecz ochrony środowiska. Stąd dedykowane przedsięwzięcie nowym firmom wychodzącym naprzeciw wyzwaniom związanym z problemami klimatu i środowiska. Beneficjentami niniejszego przedsięwzięcia będą osoby fizyczne, w tym osoby w niekorzystnej sytuacji – osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie.

Wskaźnik produktu:

P.2.3.1 Liczba utworzonych działalności gospodarczych.

Przedsięwzięcie P.2.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki.

Niniejsze przedsięwzięcie jest mocno powiązane z przedsięwzięciem P.2.3, w którym będą podejmowane działalności gospodarcze. Ma ono na celu zmotywowanie już istniejących przedsiębiorców do udziału w zielonej transformacji w zakresie zmian w prowadzonych przedsiębiorstwach i/lub rozwijania swojej oferty w sposób odpowiadający zasadom zrównoważonego rozwoju. Beneficjentami niniejszego przedsięwzięcia będą przedsiębiorcy, w tym osoby w niekorzystnej sytuacji – osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie.

Pomoc na operację przyznaje się w wysokości nie wyższej niż 300 000 zł.

Wskaźniki produktu:

P.2.4.1 Liczba wspartych działalności gospodarczych.

Przedsięwzięcie P.2.5 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych

Niniejsze przedsięwzięcie odpowiada na potrzebę lokalnej społeczności w postaci poszerzenia oferty usług społecznych występujących na obszarze działania LGD „Ziemia Pszczyńska”. Wśród brakujących usług społecznych uczestnicy spotkań konsultacyjnych wskazali między innymi na usługi z zakresu ochrony zdrowia (w tym rehabilitacyjne, opiekuńcze), edukacji i wychowania, kultury, sportu, rekreacji i wypoczynku, pobudzania do większej aktywności fizycznej i obywatelskiej, ale także ochrony środowiska. Ich katalog jest znacznie większy. Usługi społeczne to wspólne działania o charakterze niematerialnym dedykowane osobom, rodzinom i społeczności lokalnej. Bazują na potencjale, wiedzy, doświadczeniu i zasobach środowiska lokalnego, a ich celem jest podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez zaspakajanie ich aktualnych potrzeb. Beneficjentami niniejszego przedsięwzięcia będą osoby fizyczne, w tym osoby w niekorzystnej sytuacji – osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie.

Wskaźnik produktu:

P.2.5.1 Liczba utworzonych działalności gospodarczych.

Przedsięwzięcie P.2.6 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych.

Przedsięwzięcie 2.5 zakłada tworzenie nowych przedsiębiorstw w ramach usług społecznych, ale zdaniem uczestników spotkań konsultacyjnych, istniejące w gminach członkowskich usługi społeczne wymagają rozwijania, stąd niniejsze przedsięwzięcie, korelujące w zakresie potrzeb z P.2.5. By istniejące podmioty świadczące usługi społeczne były w stanie sprostać rosnącym oczekiwaniom lokalnej społeczności i by potrafiły odpowiedzieć na rosnące wyzwania XXI wieku, wymagają nieustannego rozwijania i inwestycji. Beneficjentami niniejszego przedsięwzięcia będą przedsiębiorcy, w tym osoby w niekorzystnej sytuacji – osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie.

Pomoc na operację przyznaje się w wysokości nie wyższej niż 300 000 zł.

Wskaźnik produktu:

P.2.6.1 Liczba wspartych działalności gospodarczych.

C.3 Kreowanie i wspieranie marki lokalnej w oparciu o zasoby obszaru LSR.

Ostatni opracowany cel skupia się na wspieraniu lokalnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, rozwijaniu pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych, wsparciu i promocji marki lokalnej, a także podejmowaniu bądź rozwijaniu działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” posiada bardzo bogate zasoby na obszarze swojego działania, a niniejszy cel skupia się na ich wykorzystaniu, w konsekwencji czego podniesie się atrakcyjność obszaru, a co za tym idzie poziom życia mieszkańców wzrośnie.

Wskaźniki rezultatu PS WPR:

W.3.1 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: **Liczba utworzonych miejsc pracy;**

W.3.2 Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: **Liczba osób;**

W.3.3 Promowanie włączenia społecznego: **Liczba osób.**

W.3.4 **Liczba rozwiniętych przedsiębiorstw** Rozwój gospodarki wiejskiej

Przedsięwzięcie P.3.1 Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej.

Powyższe przedsięwzięcie dotyczyć będzie współpracy między różnymi podmiotami w zakresie rozwijania, zarządzania i promocji marki lokalnej. Organizowane będą wyjazdy krajowe i zagraniczne, warsztaty w ramach zarządzania marką lokalną i szkolenia z ekspertami od marki i promocji. Również w ramach tego przedsięwzięcia będą dofinansowane niezbędne zakupy, tworząc tym samym zaplecze beneficjentów w postaci między innymi namiotów i innych niezbędnych przedmiotów do właściwego promowania i wspierania rozwoju produktów lokalnych i integracji ich w ramach marki lokalnej. Beneficjentami niniejszego przedsięwzięcia będą organizacje pozarządowe oraz jednostki samorządu terytorialnego wraz z jednostkami podległymi.

Wskaźniki produktu:

P.3.1.1 Liczba nawiązanych partnerstw krajowych;

P.3.1.2 Liczba nawiązanych partnerstw międzynarodowych.

Przedsięwzięcie P.3.2 Wspieranie rozwoju marki lokalnej, w tym poprzez utworzenie centrum marki lokalnej.

W ramach powyższego przedsięwzięcia planowane jest między innymi utworzenie pracowni ceramicznej, w ramach której znajdować się będzie piec i robione będą produkty lokalne, np. takie jak filiżanki ceramiczne. Również w ramach utworzonego centrum marki lokalnej prowadzone będą zajęcia aktywizujące i integracyjne z przeznaczeniem zarówno dla mieszkańców obszaru, jak i turystów. W ramach działalności centrum planowane są zatem szeroko zakrojone aktywności, które mają promować produkty lokalne i wspierać lokalnych wytwórców jednocześnie przyczyniając się do podtrzymywania lokalnego dziedzictwa kulturowego. W ramach przedsięwzięcia planowane są także wyjazdy studyjne, mające na celu poznanie dobrych praktyk lub promocję lokalnego potencjału. Beneficjentami niniejszego przedsięwzięcia będzie Lokalna Grupa Działania.

Wskaźniki produktu:

P.3.2.1 Liczba podjętych inicjatyw.

Przedsięwzięcie P.3.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych.

Zwiększenie liczby usług lokalnych nie tylko podniesie poziom życia mieszkańców obszaru działania LGD, ale także zagwarantuje nowe miejsca pracy. Realizacja powyższego przedsięwzięcia daje również szansę na podejmowanie przez lokalną społeczność działalności w interesującym ją obszarze, co dodatkowo podnosi atrakcyjność przedsięwzięcia. Usługi lokalne to wyrób lub usługa, z którą utożsamiają się mieszkańcy obszaru LSR, produkowana

w sposób niemasowy i przyjazny dla środowiska, z surowców lokalnie dostępnych. W ramach usług lokalnych zalicza się m.in.: rękodzieło, produkty spożywcze, usługi związane z prezentacją regionu i produktów nim związanych, wytwory będące przejawem artystycznych pasji twórców, zakorzenione w tradycji regionów. Szerokie rozumienie usług lokalnych dotyczy także wszystkich innych działalności, które nastawione są na podniesienie jakości życia mieszkańców społeczności lokalnej bez konieczności jej opuszczania. W tym przypadku, usługi lokalne będą dotyczyły wszystkich potrzeb, których zaspokojenie nie jest możliwe bez wyjazdu np. do większego miasta lub sprowadzania ich spoza miejsca zamieszkania. Beneficjentami niniejszego przedsięwzięcia będą osoby fizyczne w tym osoby w niekorzystnej sytuacji – osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie.

Wskaźnik produktu:

P.3.3.1 Liczba utworzonych przedsiębiorstw opartych o usługi lokalne.

Przedsięwzięcie P.3.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych.

Powyższe przedsięwzięcie jest mocno powiązane z przedsięwzięciem P.3.3. W ramach niniejszego przedsięwzięcia podejmowane będą działania z zakresu rozwijania już istniejących działalności, które oferują usługi lokalne. Dzięki takiemu działaniu istniejące firmy są w stanie sprostać rosnącej konkurencji na rynku, a także w atrakcyjniejszy sposób sprostać rosnącym oczekiwaniom klientów. Beneficjentami niniejszego przedsięwzięcia będą przedsiębiorcy, w tym osoby w niekorzystnej sytuacji – osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie.

Pomoc na operację przyznaje się w wysokości nie wyższej niż 300 000 zł.

Wskaźnik produktu:

P.3.4.1 Liczba wspartych przedsiębiorstw opartych o usługi lokalne.

Przedsięwzięcie P.3.5 Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych.

W ramach przeprowadzonej analizy potrzeb rozwojowych, planuje się na obszarze działania Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” wsparcie pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych, a przede wszystkim tworzenie nowych i rozwijanie istniejących zagród edukacyjnych. Zdaniem lokalnej społeczności, która wzięła udział w badaniach partycypacyjnych, zagrody edukacyjne łączą ze sobą funkcję gospodarstw rolnych, charakterystycznych dla polskiej wsi z innowacyjnym pomysłem prowadzenia działań edukacyjnych, zarówno dla lokalnej społeczności, jak i przyjezdnych turystów. To działanie ma wpłynąć na poszerzenie oferty rekreacyjno-edukacyjnej a także zdywersyfikować dochody gospodarstw rolnych. Ma także pokazać to co w obszarach wiejskich jest najcenniejsze. Beneficjentami niniejszego przedsięwzięcia będą rolnicy oraz ich rodziny.

Pomoc na operację w zakresie rozwoju zagród edukacyjnych przyznaje się w wysokości nie wyższej niż 200 000 zł.

Wskaźnik produktu:

P.3.5.1 Liczba utworzonych lub wspartych zagród edukacyjnych.

4. Wskaźniki przypisane do celów i przedsięwzięć

Zespół Inicjatywny Stowarzyszenia opracował cele i przedsięwzięcia, które będą realizowane w ramach niniejszej strategii. Dzięki umiejętnemu doborowi wskaźników, odpowiadają one założonym celom, a Stowarzyszenie będzie miało możliwość nadzorowania procesu wdrażania niniejszego dokumentu w założonym przez siebie czasie i na założonym poziomie. Określenie wskaźników miało miejsce na każdym poziomie interwencji poprzez dostosowanie ich do wskazanego zakresu. Przedstawione cele i przedsięwzięcia, Zespół Inicjatywny starał się sformułować w taki sposób, by były one zrozumiałe dla lokalnej społeczności, co jest elementem transparentnej działalności LGD.

W ramach zaprezentowanych w powyższej części rozdziału celów, zostały dobrane wskaźniki rezultatu z zamkniętego katalogu wskaźników określonych zarówno dla funduszu PS WPR jak i EFS+. Natomiast wskaźniki produktu dla PS WPR zostały opracowane przez Zespół Inicjatywny, a wskaźniki produktu dla EFS+ zostały dobrane z zamkniętego katalogu zaprezentowanego dla Województwa Śląskiego. Z punktu widzenia ostatecznej realizacji LSR niezwykle istotne będą wskaźniki produktu, których realizację LGD będzie stymulowało poprzez ogłaszanie naborów tematycznych, ze szczególnym uwzględnieniem informacji kierowanej do grup docelowych takich jak osoby młode do 25 r.ż., seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji. Dzięki szerokiemu doświadczeniu LGD, która brała udział we wdrażaniu dwóch poprzednich LSR możliwe było dobranie takich wskaźników rezultatu i produktu, które zagwarantują rzetelną i odpowiadającą na potrzeby lokalnej społeczności strategię.

5. Sposób i częstotliwość pomiaru oraz uaktualnianie danych.

Ze względu na to, że metodologia obliczania wskaźników w ramach LEADER oraz częstotliwość ich monitorowania muszą być spójne z innymi zakresami wsparcia realizowanymi w ramach Planu Strategicznego WPR, zaplanowano wartości docelowe wskaźników rezultatu dla każdego roku wdrażania LSR, gdyż wszystkie wskaźniki rezultatu w ramach Planu Strategicznego WPR są planowane w podziale na lata. Taka też została ustalona częstotliwość pomiaru wskaźników rezultatu i produktu, co jest spójne z założeniami procedury monitoringu i ewaluacji.

Sposób liczenia wskaźników produktu i rezultatu obrazuje poniższy schemat:

Stan początkowy wskaźnika + stan poziomu realizacji w danym roku oraz lata poprzednie w okresie 2024-2027 + stan poziomu realizacji w danym roku oraz lata poprzednie w okresie 2028 – 2029.

W przypadku wskaźników rezultatu, daną operację uwzględnia się w planowanej/osiągniętej wartości wskaźnika po zrealizowaniu pierwszej płatności (z wyłączeniem płatności zaliczkowych / wyprzedzających). Wyjątkiem jest wskaźnik: Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR, który wlicza się w momencie zakończenia danej operacji. Taki sam system przyjmuje się dla liczenia wskaźników produktu, zachowując zasadę odpowiednio dla nowozatrudnionych osób.

Zrealizowane wskaźniki będą sumowane i porównywane z planowanym do osiągnięcia poziomem, co pozwoli na weryfikację stopnia realizacji określanych przez nie przedsięwzięć i celów. Kontrola poziomu realizacji wskaźników będzie odbywała się na bieżąco tuż po zrealizowaniu operacji, poprzez liczne narzędzia w tym: sprawozdania beneficjentów, listy obecności, dane własne, protokoły odbioru, badania ankietowe, etc.

6. Stan początkowy i docelowy wskaźników oraz sposoby ich ustalania.

Wartość początkowa wskaźników w przypadkach pomijających stan „0” (charakter statyczny) została określona w oparciu o dostępne dane statystyczne, w tym pozyskane z przeprowadzanych badań oraz z danych ujętych w GUS. Liczba wskaźników jest wystarczająca do realizacji LSR.

Wartość docelowa została określona na podstawie algorytmu liczby zakładanych działań w stosunku do oszacowanych uśrednionych kwot wyliczonych na bazie danych historycznych, doświadczenia z wdrażania poprzedniej LSR oraz charakteru przedsięwzięcia, przy jednoczesnym wzięciu pod uwagę wagi danego działania na rzecz rozwoju obszaru (wynikającej z analizy SWOT i pozostałych konsultacji społecznych).

7. Innowacyjność w celach realizowanych w ramach wdrażania LSR

Zaprezentowane we wcześniejszej części niniejszego rozdziału przedsięwzięcia zawierają elementy innowacyjne, które w sposób nowoczesny mają podnieść jakość podejmowanych działań oraz jakość życia lokalnej społeczności.

Innowacyjność znaleźć możemy w przedsięwzięciach związanych z podejmowaniem oraz rozwojem działalności gospodarczej w celu C.2 i C.3, przedsięwzięcia P.2.3, P.2.4, P.2.5, P.2.6, P.3.3, P.3.4. Innowacyjności upatruje się w przedsięwzięciach komercyjnych nastawionych na zaspakajanie potrzeb mieszkańców. W ramach LSR przewidziano działania z zakresu tworzenia i rozwijania przedsiębiorstw w zakresie błękitnej i zielonej

gospodarki, usług społecznych i usług lokalnych. W każdym z tych wymiarów oczekuje się, że na obszarze działania LGD powstaną i rozwiną się firmy, które będą potrafiły sprostać wyzwaniom XXI wieku. Przewiduje się, że pojawi się nowa, dotąd niedostępna dla mieszkańców oferta w wymienionych zakresach, co w sposób bezpośredni przyczyni się do podniesienia jakości życia na obszarze. Oczekiwanym efektem wprowadzenia innowacyjności do działań z zakresu przedsiębiorczości jest też zwiększenie konkurencyjności firm, w tych szczególnych dla obszaru zakresach działalności gospodarczej.

8. Działania na rzecz aktywizacji ludzi młodych, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji

Do przedstawionych przedsięwzięć realizujących cele dobrane zostały grupy docelowe (szerzej opisane w rozdziale IV).

Wśród przedsięwzięć skierowanych bezpośrednio do osób młodych do 25 r.ż. wymienić należy przedsięwzięcie P.1.3, w procesie realizacji, którego osoby młode będą wspierane za pomocą dedykowanych specjalnie dla nich formach edukacji pozaszkolnej. Kolejne przedsięwzięcia P.2.3, P.2.5 i P.3.3 odnoszą się do podejmowania działalności gospodarczej, w których LGD chce szczególnie wspierać osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów. Należy zwrócić uwagę, że działania skierowane do osób młodych to nie tylko wskazane powyżej cztery przedsięwzięcia, ale także wszystkie działania skierowane do wszystkich mieszkańców obszaru działania LGD.

Kolejną grupą docelową są seniorzy, do których kierowane jest przedsięwzięcie P.1.2, w ramach którego skierowane do seniorów będą działania edukacyjne. Również przedsięwzięcie P.2.2 ukierunkowane jest na seniorów, a w ramach którego seniorzy będą odbiorcami działań integrujących i aktywizujących. Należy zwrócić uwagę, że działania skierowane do seniorów to nie tylko wskazane powyżej dwa przedsięwzięcia, ale także wszystkie działania skierowane do wszystkich mieszkańców obszaru działania LGD.

Jako grupę w niekorzystnej sytuacji zdefiniowano osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów. Dla grupy tej przewidziano działanie dotyczące infrastruktury (P.2.1), oraz działania P.2.2. Dodatkowo premiowane będą operacje, których wnioskodawcami będzie ta grupa (P.2.3, P.2.4, P.2.5, P.2.6 P.3.3 i P.3.4).

9. Działania na rzecz rolników i ich rodzin

Rolnicy i ich rodziny to ważna grupa beneficjentów w ramach logiki wdrażania LSR. Dla tej grupy przewidziano działanie P.3.5, w ramach którego tworzone i rozwijane będą zagrody edukacyjne. Zagrody edukacyjne stanowią dodatkową funkcję dla małych gospodarstw rolnych, która dywersyfikuje źródła dochodu. Oczekiwanym efektem tego przedsięwzięcia jest wsparcie dla małych, często nierentownych gospodarstw rolnych, które zachowują swoją funkcję produkcyjną. Dzięki możliwości wprowadzenia i rozwoju funkcji edukacyjnych, gospodarstwa będą zachęczone do utrzymania dotychczas prowadzonej działalności i nieodchodzenia od rolnictwa, co ma istotne znaczenie zarówno dla gospodarki w skali makro, jak i dla mieszkańców obszaru, którzy dzięki zachowanym funkcjom produkcyjnym, będą mieli dostęp do lokalnej, zdrowej żywności. Dodatkowo, warto wspomnieć o tworzeniu i rozwoju funkcji edukacyjnych, skierowanych do różnych grup wiekowych. Dzięki tego typu usłudze, grupy odwiedzające gospodarstwo będą mogły nauczyć się wiele o pracy w rolnictwie, jego znaczeniu, a także wziąć udział w różnorodnych warsztatach. Te działania w sposób bezpośredni przyczynią się do wzrostu świadomości ekologicznej, na temat zrównoważonego rozwoju i zielonej transformacji i biogospodarki, co w dłuższej perspektywie przełoży się na pozytywne zmiany nawyków w kierunku bardziej ekologicznym.

10. Harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników w planie działania

Szczegółowy harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników w planie działania został opisany w rozdziale VIII. Warto jednak zwrócić uwagę, że osiągnięcie poszczególnych wskaźników zostało zaplanowane w ten sposób, aby realizować zakładane kamienie milowe w obowiązujących terminach. Powiązanie planu działania z planem finansowym gwarantuje całościowe i bezpieczne zrealizowanie planowanego budżetu.

Harmonogram został zaplanowany w sposób komplementarny i jest nastawiony na osiągnięcie wartości dodanej i synergii, o czym szczegółowo można przeczytać w rozdziale V. Poszczególne nabory zostały zaplanowane

tak, aby działania realizowane w ramach jednego przedsięwzięcia mogły zostać wykorzystane na kolejnych etapach, przekładając się tym samym na realizację kluczowych celów LSR.

Rozdział VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

1. Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD

LGD działa jako stowarzyszenie posiadające osobowość prawną. LGD, oprócz organów wymaganych na podstawie art. 11 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach, jest obowiązana posiadać organ, do którego właściwości należy wybór operacji, które będą wspierane w ramach realizacji LSR oraz ustalenie kwoty wsparcia. W przypadku LGD „Ziemia Pszczyńska” organem tym jest Rada LGD. Jest ona wybierana przez Walne Zebranie Członków.

Wewnętrzna organizacja pracy LGD oraz sposób wyboru i oceny operacji zgodny jest zapisami Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Opisane poniżej, ogólne założenia dotyczące sposobu wyboru i oceny operacji znajdują odzwierciedlenie w następujących dokumentach:

- Regulamin Rady
- Procedura ustalania lub zmiany niebudzących wątpliwości interpretacyjnych kryteriów wyboru operacji finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).
- Procedura ustalania lub zmiany niebudzących wątpliwości interpretacyjnych kryteriów wyboru grantobiorców.
- Procedura wyboru i oceny grantobiorców w ramach projektów grantowych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+).
- Procedura wyboru i oceny operacji w ramach projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).
- Procedura wyboru i oceny grantobiorców w ramach projektów grantowych finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Dokumenty te dostępne są stronie internetowej LGD. Członkowie Stowarzyszenia oraz mieszkańcy obszaru LSR mogą zgłaszać swoje uwagi i propozycje zmian w tych dokumentach za pomocą formularzy kontaktowych i fiszek z pomysłami (więcej informacji na ten temat w Rozdziale III oraz w planie komunikacji). Wnioskodawcy przygotowujący propozycje operacji powinni zawsze zapoznawać się z zapisami LSR oraz aktualnymi procedurami i kryteriami wyboru operacji lub grantobiorców obowiązującymi dla naboru, w ramach którego składany będzie wniosek.

Ustalenie przejrzystych, obiektywnych i niedyskryminujących reguł i zasad funkcjonowania LGD, w tym procedur dotyczących zasad oceny i wyboru operacji w ramach wdrażania LSR było jednym z ważniejszych elementów prac nad LSR. Właściwie sformułowane procedury są bowiem – jak pokazała dotychczasowa praktyka LGD – jednym z podstawowych warunków sprawnego i efektywnego wdrażania strategii. Jako, że w funkcjonowanie wewnętrznych mechanizmów LGD są zaangażowane z jednej strony poszczególne organy statutowe LGD, tj. w szczególności Zarząd i Rada (do której wyłącznej kompetencji należy dokonywanie wyboru), a także Biuro LGD, a z drugiej – wnioskodawcy, istotną kwestią przy ich projektowaniu było uwzględnienie różnych punktów widzenia na cały ww. proces. Poszczególne procedury wyboru operacji zostały wstępnie wypracowane z uwzględnieniem doświadczeń z realizacji poprzedniej LSR, skonsultowane z członkami LGD, a następnie zatwierdzone przez Radę zgodnie z wymogami statutu. Zasady współpracy w ramach EFS + zostaną wypracowane we współpracy z Zarządem Województwa i będą realizowane zgodnie z art. 41 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (tzw. Ustawy Wdrożeniowej), oraz zgodnie z art. 17 Ustawy o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności.

LSR realizowana jest na podstawie umowy ramowej zawartej pomiędzy LGD a Zarządem Województwa. Umowa ramowa określa warunki i zasady realizacji LSR. Wymienione powyżej procedury i kryteria wyboru zostają przez LGD przekazane do zatwierdzenia do Zarządu Województwa.

Wsparcie na wdrażanie LSR udzielane jest podmiotom na realizację operacji wybranych przez LGD. Warunkiem otrzymania wsparcia jest złożenie wniosku zgodnego z regulaminem naboru wniosków o przyznanie pomocy. Wdrażanie LSR może także być realizowane poprzez projekty grantowe. W tego typu projektach LGD jest beneficjentem wsparcia, który następnie udziela wsparcia (przyznaje granty) innym podmiotom na realizację zadań w ramach projektu grantowego. Poniżej w pierwszej kolejności omówione zostały wybrane elementy procesu wyboru operacji przez LGD. Następnie przedstawiono podstawowe informacje na temat realizacji projektów grantowych, w tym sposób ustalania procedur i kryteriów wyboru grantobiorców.

2. Nabory wniosków o przyznanie pomocy w ramach wdrażania LSR

LGD podaje do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej uzgodniony z Zarządem Województwa harmonogram naborów wniosków na kolejny rok. Harmonogram może zostać zaktualizowany w uzgodnieniu z Zarządem Województwa.

LGD w uzgodnieniu z Zarządem Województwa przyjmuje regulamin naboru wniosków, który określa m.in. limit środków publicznych do przyznania pomocy. Na jego podstawie przeprowadzany jest nabór wniosków o przyznanie pomocy.

Wniosek o wsparcie na operacje realizowane przez podmioty inne niż LGD składa się w terminie wskazanym w ogłoszeniu o naborze wniosków. Ogłoszenie o naborze podawane jest do publicznej wiadomości. Ogłoszenie jest zamieszczane co najmniej na stronie internetowej LGD. Zawiera ono informacje m.in. o podmiotach uprawnionych do ubiegania się o wsparcie, terminie i miejscu składania wniosków oraz miejscu publikacji regulaminu naboru.

Zweryfikowanie i zatwierdzenie oceny zgodności operacji z LSR, ocena operacji wg lokalnych kryteriów wyboru oraz wybór operacji do dofinansowania będzie dokonywany przez Radę. Szczegółowe opisy przyjętych rozwiązań, w tym dotyczących zachowania bezstronności, niedyskryminacji, przejrzystości, zapewniania parytetów w głosowaniach, organizacji całego procesu oceny, dostępnej intensywności pomocy i maksymalnych kwot wsparcia, a także możliwościach złożenia protestu znajdują się w odrębnych dokumentach dot. poszczególnych procedur oraz Regulaminie Rady i Regulaminie Pracy Biura.

Po dokonaniu przez LGD wyboru operacji Zarząd Województwa dokonuje ostatecznej weryfikacji kwalifikowalności i udziela wsparcia lub odmawia jego udzielenia.

Kluczowe zadania organów LGD oraz biura LGD związane z wyborem i oceną operacji zostały wyszczególnione w stosownych regulaminach i procedurach.

Tabela 25. Organy i dokumenty określające ich działalność

Biuro LGD	• Regulamin pracy biura
Zarząd LGD	• Regulamin Pracy zarządu
Rada LGD	• Regulamin Rady

Źródło: *Opracowanie własne*

3. Realizacja projektów grantowych

LGD może uzyskać wsparcie na realizację projektów grantowych. Projektem grantowym jest operacja, w której LGD udziela grantów na realizację zadań służących osiągnięciu celu tej operacji przez grantobiorców. Grantobiorcą jest podmiot publiczny albo prywatny wybrany w drodze otwartego konkursu ogłoszonego przez LGD w ramach realizacji projektu grantowego. Grantem są środki finansowe programu, które LGD powierzyła grantobiorcy na podstawie umowy na realizację zadań służących osiągnięciu celu projektu grantowego.

LGD odpowiedzialne jest za przygotowanie i przekazanie Zarządowi Województwa procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów. Procedury wyboru są zatwierdzane przez Zarząd Województwa.

Zadania organów i biura LGD w czasie realizacji projektów grantowych wykraczają poza zadania opisane w tabeli dotyczącej procedur udzielania wsparcia na realizację LSR. Z punktu widzenia grantobiorców istotną różnicą jest to, że środki na realizację grantu powierza im LGD, które jest odpowiedzialne za podpisanie umów oraz rozliczenie realizacji umów z grantobiorcami. Działania podejmowane w ramach grantu muszą pozwalać na osiągnięcie celów projektu grantowego. Środki na realizację grantów mogą być zatem przyznane tylko na działania, które w pełni wpisują się w założenia projektu grantowego. Powinny one być zgodne z zapisami z LSR oraz wymogami określonymi w ogłoszeniu o naborze grantów.

Decyzja o wyborze projektów grantowych jako sposobu realizacji LSR poparta została wynikami diagnozy potrzeb obszaru. Głównym argumentem za ich uwzględnieniem w strategii jest dążenie do włączenia jak największej liczby lokalnych organizacji we wdrażanie LSR. Sprzyjać to będzie rozwijaniu partnerstwa na obszarze LSR. Projekty grantowe pozwolą również zwiększyć komplementarność przedsięwzięć w ramach poszczególnych celów. Ten sposób realizacji LSR pozwoli również na lepsze dopasowanie działań do potrzeb lokalnej społeczności, której przedstawiciele sami będą decydować o szczegółach inicjatyw podejmowanych w ramach grantu. Jest to szczególnie istotne w przypadku działań dotyczących osób w niekorzystnej sytuacji, ochrony lokalnych zasobów oraz innowacyjności.

4. Realizacja operacji własnych

LGD planuje realizację operacji własnych. W ramach realizacji operacji własnej LGD musi zapewnić spełnienie podstawowych warunków przyznania pomocy oraz zasad konkurencyjności względem operacji planowanych przez innych wnioskodawców. W związku z tym, ten typ operacji stanowi nieodłączną część planowanych do realizacji w ramach LSR przedsięwzięć, a tym samym wnioski o przyznanie pomocy na operacje własne będą składane w ramach naborów ogłaszanych przez LGD. Tym samym wniosek o przyznanie pomocy złożony w ramach naboru przez LGD będzie podlegać ocenie przez organ właściwy do wyboru operacji. Ponadto, oprócz spełnienia podstawowych warunków przyznania pomocy operacja własna LGD jest uzasadniona w szczególności sposobem nie tylko w kontekście realizacji LSR, ale także jej realizacji przez LGD, a nie inny podmiot. Jej realizacja ma przynosić korzyść nie tylko LGD jako beneficjentowi pomocy, ale całej społeczności lokalnej, dlatego powinna realizować cele publiczne oraz niekomercyjne. Przedsięwzięcie P.3.2 – Wspieranie rozwoju marki lokalnej, w tym poprzez utworzenie centrum marki lokalnej. Działanie ma na celu utworzenie centrum marki lokalnej oraz organizację wyjazdów studyjnych, mających na celu wymianę doświadczeń oraz promocję marki poza jej obszarem. W związku z tym, że Stowarzyszenie LGD „Ziemia Pszczyńska” w minionym okresie programowania realizowała już działania w formule operacji własnych, nabyła wiedzę i doświadczenie zarówno pod względem merytorycznym, jak i organizacyjnym do realizacji takiego zadania. Ponadto, należy zaznaczyć, że naczelnym celem tej operacji jest skierowanie działań do szerokiego grona mieszkańców LGD. W związku z tym wybór organizacji, która działa od ponad dekady na całym obszarze objętym wsparciem i jest rozpoznawalnym i zaufanym podmiotem tak dla przedsiębiorców, jak i dla mieszkańców i podmiotów NGO oraz JST jest racjonalny. LGD na przestrzeni lat wypracowało swoją markę oraz kapitał społeczny, który niewątpliwie stanowi wartość dodaną w realizacji podejścia LEADER w poprzednich perspektywach, co może zachęcić do udziału i pobudzić do współpracy interesariuszy w tym okresie programowania.

5. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru

Kryteria wyboru operacji dla PS WPR, zarówno w ramach wdrażania LSR oraz kryteria wyboru grantobiorców a także ich zmianę dokonuje Rada LGD, a następnie zatwierdza je Zarząd Województwa. Kryteria wyboru w ramach EFS+ wypracowane zostaną z Zarządem Województwa. Kryteria muszą być sformułowane w taki sposób, by ukierunkowywały przyznawane wsparcie na zdiagnozowane potrzeby społeczności. Informacje na temat potrzeb oraz celów i przedsięwzięć LSR zostały w rozbudowanej formie opisane w Rozdziałach IV i VI. W poniższej tabeli zawarto skrót najistotniejszych informacji.

Tabela 26. Kryteria uwzględniające zdiagnozowane potrzeby

Cel LSR	Przedsięwzięcia	Zdiagnozowane potrzeby, które należy uwzględnić
---------	-----------------	---

		w kryteriach wyboru
Cel 1. Silny Kapitał społeczny na obszarze LSR	P.1.1 Wzmacnianie potencjału organizacji świadczących usługi dla lokalnych społeczności	<ul style="list-style-type: none"> uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, społecznych i kulturowych uwzględnienie aspektów technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepszego wykorzystania wiedzy
	P.1.2 Wsparcie edukacji nieformalnej osób dorosłych	<ul style="list-style-type: none"> uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, społecznych i kulturowych uwzględnienie aspektów technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepszego wykorzystania wiedzy uwzględnienie potrzeb seniorów
	P.1.3 Wspieranie edukacji pozaszkolnej i rozwój zdrowego ciała i ducha	<ul style="list-style-type: none"> uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, społecznych i kulturowych uwzględnienie aspektów technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepszego wykorzystania wiedzy uwzględnienie potrzeb osób młodych
Cel. 2 Zrównoważony rozwój obszaru LSR odpowiadający na wyzwania XXI w.	P.2.1 Poprawa dostępu do miejsc spędzania czasu wolnego	<ul style="list-style-type: none"> uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, społecznych i kulturowych zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu realizacja operacji realizowanych w partnerstwie
	P.2.2 Promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	<ul style="list-style-type: none"> uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, społecznych i kulturowych uwzględnienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu
	P.2.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> realizacja operacji dotyczących obszarów gospodarczych w Rozdziale VI promowanie tworzenia miejsc pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji: osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów realizacja operacji innowacyjnych uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, społecznych i kulturowych uwzględnienie aspektów technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepszego wykorzystania wiedzy realizacja operacji realizowanych w partnerstwie zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu
	P.2.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> realizacja operacji dotyczących obszarów gospodarczych opisanych w Rozdziale VI promowanie tworzenia miejsc pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji: osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów realizacja operacji innowacyjnych uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, społecznych i kulturowych uwzględnienie aspektów technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepszego wykorzystania wiedzy realizacja operacji realizowanych w partnerstwie zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu
	P.2.5 Podejmowanie działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> realizacja operacji dotyczących obszarów gospodarczych opisanych w Rozdziale VI

	w ramach usług społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • promowanie tworzenia miejsc pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji: osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów • realizacja operacji innowacyjnych • uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, społecznych i kulturowych • uwzględnienie aspektów technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepszego wykorzystania wiedzy • realizacja operacji realizowanych w partnerstwie • zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu
	P.2.6 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja operacji dotyczących obszarów gospodarczych opisanych w Rozdziale VI • promowanie tworzenia miejsc pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji: osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów • realizacja operacji innowacyjnych • uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, społecznych i kulturowych • uwzględnienie aspektów technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepszego wykorzystania wiedzy • realizacja operacji realizowanych w partnerstwie • zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu
Cel 3. Kreowanie i wspieranie marki lokalnej w oparciu o zasoby obszaru LSR	P.3.1 Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej	<ul style="list-style-type: none"> • uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, społecznych i kulturowych • realizacja projektów partnerskich • uwzględnienie racjonalnego gospodarowania zasobami lub ograniczeń presji na środowisko • realizacja projektów zwiększających rozpoznawalność obszaru
	P.3.2 Wspieranie rozwoju marki lokalnej, w tym poprzez utworzenie centrum marki lokalnej	<ul style="list-style-type: none"> • uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, społecznych i kulturowych • realizacja operacji realizowanych w partnerstwie • uwzględnienie racjonalnego gospodarowania zasobami lub ograniczeń presji na środowisko • realizacja projektów zwiększających rozpoznawalność obszaru
	P.3.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja operacji dotyczących obszarów gospodarczych opisanych w Rozdziale VI • realizacja operacji realizowanych w partnerstwie • promowanie tworzenia miejsc pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji: osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów • realizacja operacji innowacyjnych • uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, społecznych i kulturowych uwzględnienie aspektów technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepszego wykorzystania wiedzy • uwzględnienie racjonalnego gospodarowania zasobami lub ograniczeń presji na środowisko
	P.3.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja operacji dotyczących obszarów gospodarczych opisanych w Rozdziale VI • promowanie tworzenia miejsc pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji: osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów • realizacja operacji innowacyjnych • uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, społecznych i kulturowych

		uwzględnienie aspektów technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepszego wykorzystania wiedzy
		<ul style="list-style-type: none"> • uwzględnienie racjonalnego gospodarowania zasobami lub ograniczeń presji na środowisko • realizacja operacji realizowanych w partnerstwie
	P.3.5 Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, społecznych i kulturowych • uwzględnienie racjonalnego gospodarowania zasobami lub ograniczeń presji na środowisko • realizacja operacji przez rolników i ich rodziny • realizacja operacji realizowanych w partnerstwie

Zródło: *Opracowanie własne*

Dodatkowe aspekty, które muszą zostać uwzględnione przy ustanawianiu lub zmianie kryteriów wyboru:

1. Kryteria wyboru w projektach finansowanych z programu EFS+ i EFRR muszą być zgodne z kryteriami ustanowionymi dla właściwego programu w odniesieniu do danego typu projektu.
2. Cele i przedsięwzięcia w LSR zostały oparte na diagnozie potrzeb mieszkańców i opracowane w taki sposób by wspierały realizację inicjatywy „Nowy Europejski Bauhaus” zapoczątkowanej przez Komisję Europejską. LGD oświadcza, że kryteria wyboru będą formułowane w taki sposób, by promowane były projekty wpisujące się w NEB.
3. Cele i przedsięwzięcia w LSR zostały oparte na diagnozie potrzeb mieszkańców i opracowane w taki sposób by wspierały realizację zasad horyzontalnych opisanych w rozdziale III. LGD oświadcza, że kryteria wyboru będą formułowane w taki sposób, by promowane były projekty wpisujące się w te zasady.
4. Zmiany kryteriów wyboru nie mogą prowadzić do utraty komplementarności przedsięwzięć opisanej w Rozdziale V.
5. Procesy ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru muszą być prowadzone w sposób transparentny.

Zmiany mogą być dokonywane z inicjatywy członków Stowarzyszenia bądź mieszkańców obszaru, a także na podstawie wyników ewaluacji. Biuro LGD odpowiedzialne jest za bieżące monitorowanie obowiązujących kryteriów wyboru operacji pod kątem ich zgodności z obowiązującymi regulacjami oraz wytycznymi w zakresie wdrażania LSR. Zebrane wnioski przedkłada Zarządowi lub Radzie.

6. Sposób uwzględnienia w kryteriach wyboru innowacyjności i partnerstwa na obszarze LSR

Treści zawarte w tym podrozdziale są uzupełnieniem wytycznych, które Rada LGD musi uwzględnić ustanawiając lub zmieniając kryteria wyboru. Wyjaśnienia te pomocne będą w czasie oceny operacji. Z tego względu wnioskodawcy przygotowujący propozycje operacji w ramach wdrażania LSR powinni zwrócić szczególną uwagę na kwestie innowacyjności oraz partnerstwa z innymi podmiotami. W przypadku wielu przedsięwzięć uwzględnienie tych aspektów w przygotowywanych propozycjach operacji znacząco zwiększy szanse na uzyskanie wsparcia. Realizacja operacji innowacyjnych oraz uwzględniających partnerstwo przyczyni się do zwiększenia wartości dodanej podejścia LEADER (więcej informacji na ten temat w Rozdziale V).

7. Definicja innowacyjności

Z przeprowadzonej diagnozy potrzeb wynika, że rozwiązanie problemów obszaru LGD oraz wykorzystanie jego szans rozwojowych wymaga stosowania innowacyjnych rozwiązań. Przez innowacyjność rozumie się zmianę mającą na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych (kontekst lokalny). Preferuje się operacje innowacyjne pod względem zakresu i stopnia oryginalności zmian. W odniesieniu do zakresu innowacyjności wyróżniamy następujące jej rodzaje:

- innowacyjność produktowa lub/i procesowa wprowadzona przez Wnioskodawcę w wyniku wdrożenia projektu o zasięgu co najmniej na obszarze LSR, udokumentowana poprzez ukazanie zbioru cech, których wyróżniki świadczą o ww. aspekcie na tle oferty konkurencji,
- innowacyjność dotycząca lokalnych tradycji, unikalnych zasobów obszaru ich promocji, wprowadzona przez Wnioskodawcę w wyniku wdrożenia projektu, dotycząca nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania już istniejących zasobów, w tym przyrodniczych, historycznych, kulturowych, czy społecznych w skali co najmniej obszaru LSR,
- innowacyjność organizacyjna lub marketingowa wprowadzona przez Wnioskodawcę w wyniku wdrożenia projektu w skali co najmniej obszaru LSR.

Zmiany generowane w ramach realizacji innowacyjnych operacji mogą cechować się zróżnicowanym poziomem oryginalności. W czasie naborów wniosków będą szczególnie promowane operacje, które prowadzić będą do wdrożenia autorskich, kreatywnych rozwiązań. Z tego względu kryteria wyboru muszą różnicować oceny operacji w zależności od stopnia oryginalności stosowanych rozwiązań zgodnie ze wskazówkami zawartymi w poniższej tabeli.

Tabela 27. Kryterium innowacyjności

Stopień oryginalności rozwiązań	Uszczegółowienie kryterium
Kreatywne	Rozwiązania, które dotyczą nowych produktów, usług, procesów lub sposobów. Rozwiązania te muszą powstać w wyniku autorskiego pomysłu wnioskodawcy. Definicja innowacji odnosi się do nowych rozwiązań na obszarze LSR, ale w ograniczony sposób stosuje się do rozwiązań oryginalnych. Wymóg zastosowania autorskiego rozwiązania implikuje, że powinno być ono unikatowe nie tylko na obszarze LSR, ponieważ w innym przypadku oznaczałoby to zastosowanie innowacji imitującej.
Imitujące	Rozwiązania imitujące są wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach lub procesach. W szczególności odnosi się to do rozwiązań, które są nowe na obszarze LSR, ale wcześniej były stosowane poza nim. Innowacyjność takich kopiowanych od podmiotów spoza obszaru LSR rozwiązań powinna polegać na tym, że zostaną one osadzone w lokalnym kontekście. Oznacza to ich implementację na obszarze LSR, w której wykorzystane zostaną lokalne zasoby przyrodnicze, historyczne, kulturowe czy społeczne.
Pozorne	Innowacje pozorne to drobne zmiany oferujące rzekome nowości, zmiany, które nie mają znaczącego wpływu na tworzenie nowych produktów, usług czy procesów. W rzeczywistości nie są to innowacje w skali LSR.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zał.5 do Regulaminu Konkursu Wybór Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność

Innowacyjność przedsięwzięć w ramach wdrażania LSR jest ich znaczącym aspektem zwiększającym wartość dodaną podejścia LEADER. Z tego punktu widzenia, niekorzystną byłaby sytuacja, w której praktyka stosowania kryterium innowacyjności doprowadziłaby do premiowania innowacji pozornych. Obowiązek udowodnienia innowacyjności rozwiązania spoczywa na wnioskodawcy. Wniosek o przyznanie pomocy powinien zawierać stosowne informacje charakteryzujące innowacyjność operacji, tak by możliwe było przyznanie punktów przypisanych do określonego poziomu innowacyjności.

Kryterium innowacyjności powinno w dużym stopniu różnicować ocenę operacji i propozycji grantów. Należy przewidywać, że maksymalną liczbę punktów za zastosowanie rozwiązania kreatywnego będzie otrzymywała stosunkowo niewielka grupa wnioskodawców, którzy będą w stanie udowodnić nowatorskość swojego rozwiązania poprzez ukazanie zbioru cech, których wyróżniki świadczą o ww. aspekcie na tle oferty konkurencji. Powszechniejszą praktyką będzie z pewnością stosowanie innowacji imitujących. W ich przypadku wnioskodawca musi jednak udowodnić wykorzystanie lokalnych zasobów w czasie wdrażania innowacji na obszarze LSR. Innymi

słowy, oryginalność tych rozwiązań musi polegać na tym, że w odróżnieniu od swoich pierwowzorów wykorzystują zasoby charakterystyczne dla obszaru LSR i to decyduje o ich oryginalności.

Tworzenie propozycji innowacyjnych rozwiązań będzie dużym wyzwaniem dla wnioskodawców. LGD zaplanowała działania informacyjne, edukacyjne oraz animacyjne, które ułatwią przeprowadzenie tego procesu. Działania te zostały uwzględnione w planie komunikacji. W LSR zaplanowano także metody wdrażania innowacji, które zostały wpisane w strukturę celów i przedsięwzięć.

W ramach celu C.2 oraz C.3 przewidziano konkursy na podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej, w których premiowane będą operacje innowacyjne, które nie tylko będą w stanie konkurować na rynku lokalnym, ale także będą w sposób nowoczesny realizować zdiagnozowane szanse i potrzeby mieszkańców. Wdrażanie innowacji zostało wpisane w strukturę matrycy logicznej LSR oraz powiązane z harmonogramem realizacji strategii. Jest to rozwiązanie kompleksowe, które zwiększa komplementarność przedsięwzięć oraz powoduje, że powstające innowacje będą precyzyjnie odpowiadać na zdiagnozowane potrzeby społeczności.

Innowacyjne rozwiązania mogą być stosowane zwłaszcza w operacjach realizowanych przez osoby podejmujące działalność gospodarczą i przedsiębiorców. Innowacyjność będzie szczególnie istotnym kryterium w czasie oceny następujących przedsięwzięć:

- P.2.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki
- P.2.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki
- P.2.5 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych
- P.2.6 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych
- P.3.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych
- P.3.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych

Można uznać, że dalszy rozwój przedsiębiorczości będzie wymuszał innowacyjność i specjalizację regionalną, co w dłuższej perspektywie może dać wartość dodaną w postaci doświadczonych i wykwalifikowanych specjalistów w skali ponadregionalnej.

8. Premiowanie współpracy z innymi podmiotami

Ważnym celem LGD jest rozwój partnerstwa na obszarze swojego działania. Wartość dodana takich operacji polega na ich potencjalne do generowania kapitału społecznego, czyli relacji społecznych, zdolności do współdziałania oraz zwiększania poziomu zaufania społecznego.

Podobnie, jak w przypadku innowacyjności budowanie partnerstwa będzie inicjowane przez działania szkoleniowe, animacyjne i doradcze, które są uwzględnione w planie komunikacji (więcej informacji na ten temat w Rozdziale III). Analogicznie, przewidziano także przedsięwzięcia, w ramach których partnerstwo będzie mogło się urzeczywistnić. Możliwe będzie realizowanie operacji w partnerstwie oraz projektów partnerskich. Operacje w partnerstwie to projekty realizowane wspólnie przez partnerów z obszaru LSR, natomiast projekty partnerskie realizowane są w formule współpracy pomiędzy podmiotami spoza obszaru działania LGD krajowymi i zagranicznymi.

Operacje w partnerstwie realizowane będą w ramach przedmiotowej strategii. Ich przeprowadzanie wymaga wcześniejszego podpisania umowy partnerskiej, która określa zadania każdego z partnerów. Należy zwrócić uwagę, że poziom dofinansowania dla poszczególnych beneficjentów może się różnić w zależności od ich typów (np. może być niższy dla podmiotów publicznych). Partnerzy z obszaru jednego LGD składają jeden, wspólny wniosek o przyznanie wsparcia na realizację operacji w partnerstwie. Dla projektów partnerskich krajowych i zagranicznych, przewidziano dedykowane nabory w formule konkursowej.

Współpraca z partnerami z obszaru LSR powinna przynieść następujące korzyści:

- Profesjonalizacja podmiotów z obszaru LSR dzięki wzbogaceniu operacji partnerskich o działania związane z koordynacją prac różnych podmiotów, które nie występują w standardowych operacjach,

- Wymiana wiedzy z partnerami, która będzie zwiększać potencjał do tworzenia innowacji,
- Zwiększanie potencjału do wspólnego pozyskiwania środków na realizację kolejnych operacji,
- Zwiększanie rozpoznawalności LGD,
- Propagowanie efektów operacji realizowanych w ramach wdrażania LSR.

Rozdział VIII. Plan działania

LGD opracowało plan działania umożliwiającą w pełni i bezpiecznie (z zachowaniem odpowiednich terminów osiągnięcia kamieni milowych) wykorzystać cały zaplanowany budżet.

W LSR uwzględniono adekwatne do lokalnych potrzeb różnorodne metody realizacji operacji, w tym, projekty grantowe zarówno w ramach PS WPR i EFS+, a także projekty partnerskie (krajowe i zagraniczne). Dodatkowo w kryteriach premiowane są operacje, które zakładają realizację w partnerstwie na obszarze LSR.

W LSR założono realizację operacji dedykowanych osobom młodym, seniorom a także grupom osób w niekorzystnej sytuacji. Dodatkowo w kryteriach premiowane są operacje, które skierowane są do grupy osób w niekorzystnej sytuacji. W LSR przewidziano także wsparcie dla rolników i ich rodzin, poprzez wprowadzenie przedsięwzięcia P.3.5 Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych.

Warto zwrócić uwagę, że cele i przedsięwzięcia są realizowane w sposób komplementarny. W pierwszym roku wdrażania strategii rozpocznie się realizacja projektów kierowanych do osób młodych, seniorów i grup osób w niekorzystnej sytuacji, tj. projekty EFS +(P.1.2, P.1.3, P.2.2). W tym roku także zostanie uruchomiona pierwsza część środków dedykowanych przedsiębiorcom i osobom podejmującym działalność gospodarczą (P.2.3, P.2.4, P.2.5, P.2.6, P.3.3, P.3.4.). Planuje się również konkurs na projekty partnerskie krajowe.

W 2026 roku planuje się konkurs na projekty infrastrukturalne w ramach P.2.1. Poprawa dostępu do miejsc spędzania czasu wolnego oraz podjęte zostaną działania budujące markę LGD w ramach P.3.2. Wspieranie rozwoju marki lokalnej, w tym poprzez utworzenie centrum marki lokalnej.

Druga tura konkursów w zakresie przedsiębiorczości planowana jest na 2026 rok. Konkurs w ramach P.3.5. Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych stanowiący nowość w działaniach LGD będzie poprzedzony działaniami informacyjnymi, zatem jego ogłoszenie planowane jest w połowie okresu wdrażania. Podobnie w przypadku konkursów partnerskich krajowych i zagranicznych w ramach P.3.1. Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej. Projekty doposażające w ramach P.1.1. Wzmacnianie potencjału organizacji świadczących usługi dla lokalnych społeczności zaplanowane są także na rok 2026, będą stanowiły uzupełnienie i utrwalenie rezultatów działań podjętych w ramach EFSI, co obrazuje komplementarny i synergiczny efekt wdrażania LSR. Kolejny projekt własny w ramach przedsięwzięcia P. 3.2, zakładający wymianę doświadczeń oraz szeroko pojętą promocję marki lokalnej założono na rok 2026 i będzie kontynuacją poprzednie

Rozdział IX. Plan finansowy LSR

Źródła finansowania działalności LGD

Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Pszczyńska” będzie finansowana bezpośrednio w ramach następujących EFSI:

1. Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW),
2. Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+).

Wysokość środków w ramach EFS+ dostępnych dla LGD będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, tj. 10% którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

Warto wskazać na powiązania poszczególnych źródeł finansowania z celami LSR. Poniższa tabela przedstawia sytuację zarówno na poziomie celów jak i konkretnych przedsięwzięć.

Tabela 28. Tabela powiązań źródeł finansowania z celami LSR

Cel	Źródła finansowania
C.1 Silny kapitał społeczny na obszarze LSR	EFROW (P.1.1) EFS+ (P.1.2; P.1.3)
C.2 Zrównoważony rozwój obszaru LSR odpowiadający na wyzwania XXI wieku	EFROW (P.2.1; P.2.3; P.2.4; P.2.5; P.2.6) EFS+ (P.2.2)
C.3 Kreowanie i wspieranie marki lokalnej w oparciu o zasoby obszaru LSR	EFROW (P.3.1; P.3.2; P.3.3; P.3.4; P.3.5)

Źródło: *Opracowanie własne*

Powiązanie planu działania i źródeł finansowania jest w sposób bezpośredni powiązane z celami i przedsięwzięciami, co obrazuje poniższa tabela. Jak zostało to wskazane w rozdziale VIII, wszystkie zakładane wskaźniki są skorelowane z kwotami gwarantującymi osiągnięcie poszczególnych kamieni milowych zarówno dla programów regionalnych jak i dla PS WPR.

LGD deklaruje dywersyfikację źródeł finansowania LSR. W ramach dodatkowych źródeł finansowania przedsięwzięć, LGD planuje pozyskać środki w ramach:

1. Interreg Polska-Słowacja 2021-2027 – program współpracy transgranicznej organizowany przez Stowarzyszenie „Region Beskidy”. W ramach funduszu, LGD ma możliwość ubiegania się o wsparcie w zakresie m.in. priorytetu 4 - Współpraca instytucji i mieszkańców pogranicza, realizując zadania budujące wzajemne zaufanie, w szczególności poprzez działania ułatwiające kontakty międzyludzkie.
2. Fundusze EOG i Fundusze Norweskie – Program Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny. W ramach programu LGD może pozyskiwać środki na wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego oraz aktywności obywatelskiej.

W ramach pierwszego z wymienionych konkursów zgłoszone zadania będą komplementarne wobec C 2 – Zrównoważony rozwój obszaru LSR odpowiadający na wyzwania XXI wieku, przedsięwzięcia P.2.2. – promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym – uzupełnią działania realizowane wewnątrz obszaru, poszerzając tym samym skalę oddziaływania projektów poza obszar LGD.

W ramach drugiego z wymienionych konkursów zgłoszone zadania będą komplementarne wobec C 1 – Silny kapitał społeczny na obszarze LSR, przedsięwzięcia P.1.3. Wspieranie edukacji pozaszkolnej i rozwój zdrowego ciała i ducha – uzupełnią projekty realizowane przez grantobiorców w ramach EFS+ a tym samym różnicują formy realizacji projektów na obszarze LGD.

Ponadto potencjalnym źródłem finansowania celu **C.2 Zrównoważony rozwój obszaru LSR odpowiadający na wyzwania XXI wieku** jest **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)** oraz

Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) w ramach programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (FE SL 2021-2027).

Na obszarze LSR w ramach EFRR na działanie:

- **02.01 Efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej** zaplanowano realizację przedsięwzięć do kwoty **1 050 056,57 euro**,
- **02.10 Wzmocnienie potencjału służb ratowniczych** zaplanowano realizację przedsięwzięć do kwoty **315 000,00 euro**,
- **02.14 Ochrona przyrody i bioróżnorodność** zaplanowano realizację przedsięwzięć do kwoty **170 000,00 euro**

W ramach FST na działanie **10.06 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii** zaplanowano realizację przedsięwzięć do kwoty **926 273,54 euro**.

Rozdział X. Monitoring i ewaluacja

Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju jest przedsięwzięciem, na które składa się wiele czynników endo- jak i egzogennych. Wśród tych pierwszych należy wskazać na czynniki na poziomie organizacji: jej członków, pracowników oraz przedstawicieli poszczególnych organów, jak i na poziomie obszaru na którym jest wdrażana, gdzie mieszkańcy podejmują różne aktywności, a instytucje realizują swoje cele. Dodatkowo, pojawiają się także czynniki zewnętrzne (egzogenne), które mają wpływ na funkcjonowanie LGD, wdrażanie LSR jak i na mieszkańców. To wszystko sprawia, że proces wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju jest skomplikowany i wymaga stałej uwagi pod kątem samej realizacji dokumentu strategicznego, organizacji wdrażającej, jak i zmian, jakie zachodzą na obszarze interwencji. Właśnie dlatego systematyczne zbieranie danych dotyczących m.in. stosowania metod rozwiązywania opisanych w strategii problemów, czy oczekiwanych rezultatów ich stosowania, a także ich analiza i wyciąganie wniosków jest ważna w dążeniu do skutecznej realizacji założonych celów strategicznych.

Opracowanie systemu ewaluacji i monitorowania postępów realizacji LSR było jednym z elementów działań partycypacyjnych w trakcie przygotowywania dokumentu strategicznego. Głównymi narzędziami partycypacji w tym wymiarze były: praca Zespołu Inicjatywnego ds. opracowania strategii oraz doświadczenie LGD we wdrażaniu poprzednich strategii. System monitoringu i ewaluacji powinien gwarantować możliwość partycypacji w zaplanowanych działaniach mieszkańców obszaru wdrażania strategii, ze szczególnym uwzględnieniem osób wyróżnionych w strategii jako znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, a także osób młodych i seniorów. W związku z tym działania w zakresie monitoringu i ewaluacji zostały ściśle powiązane z planem komunikacyjnym oraz jednym z celów partycypacji określonym w rozdziale III – „Budowanie silnej marki LGD”. Szereg środków komunikacji, które zostaną wykorzystane w kontaktach z mieszkańcami będzie zarazem odgrywać istotną rolę w monitorowaniu i ewaluacji efektów działalności LGD (np. badania ankietowe, warsztaty refleksyjne, stosowane fiszki/formularze).

W ramach procesu monitoringu i ewaluacji zbierane będą dane dotyczące realizacji wszystkich programów, z których LGD finansuje wdrażane operacje, wskazane w rozdziale VI.

Monitoring to ciągły i systematyczny proces zbierania i analizowania danych ilościowych oraz jakościowych, który pozwala na ocenę aktualnego stanu realizacji LSR pod kątem realizacji zgodnie z założeniami, jakie zostały przyjęte przez LGD na etapie planowania. Takie podejście pozwoli na wczesne wykrywanie ewentualnych błędów – a co za tym idzie – pozwoli reagować na wszelkie zmiany mogące mieć wpływ na realizację LSR. Umożliwi to uniknięcie sytuacji, która w poważny sposób mogłaby zagrozić realizacji LSR. Proces monitorowania postępu realizacji LSR może służyć różnym celom m.in. wyniki z analizy danych monitoringowych stanowią materiał do wewnętrznej i zewnętrznej kontroli stopnia realizacji LSR oraz jej ewaluacji (oceny).

Ewaluacja jest obiektywną oceną LSR na wszystkich jej etapach, tj. planowania, realizacji i mierzenia rezultatów. Ewaluacja powinna dostarczyć rzetelnych i przydatnych informacji pozwalając wykorzystać zdobytą w ten sposób wiedzę w procesie decyzyjnym. Badanie ewaluacyjne powinno m.in. przedstawić w jakim stopniu zostały zrealizowane poszczególne elementy LSR, jak realizacja LSR wpływa na zaplanowany rozwój

obszaru LGD. Wyniki z ewaluacji (w zależności od rodzaju badania) służyć będą: wstępnej ocenie efektywności wdrażania LSR (określenie czy założone cele i podjęte w celu jego realizacji zadania zmierzają w dobrym kierunku), ostatecznej realizacji LSR (poziomu zrealizowania zakładanych wskaźników, wpływu realizacji LSR na obszar LGD, w tym wpływu długofalowego).

LGD planuje przeprowadzić następujące ewaluacje:

- a) ewaluację ex-ante – przeprowadzoną w 2023 roku, przed rozpoczęciem okresu wdrażania LSR, uwzględniającą dane przygotowane i powstałe w ramach pisania LSR;
- b) ewaluację okresową (mid-term), która przeprowadzana jest w trakcie wdrażania LSR. Jej efektem będzie wstępna ocena realizacji LSR oraz dostarczenie informacji w jakim kierunku zmierza, co pozwoli w momencie ujawnienia zagrożeń realizacji LSR podjęcia odpowiednich kroków pozwalających na jej prawidłową realizację;
- c) ewaluację końcową (ex-post), która zostanie przeprowadzona po zakończeniu realizacji LSR. Podczas ewaluacji poddaje się ocenie skuteczność i efektywność wdrażania LSR, jej trafność i użyteczność, a także stopień realizacji założonych celów oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływania) wdrażania LSR. Tego typu ewaluacja może stanowić cenne źródło informacji użytecznych przy planowaniu kolejnych działań;
- d) ewaluację bieżącą (on-going), która przeprowadzana jest w trakcie wdrażania LSR, jednak w przeciwieństwie do ewaluacji mid-term nie jest określony dokładny moment jej realizacji. Ewaluacja on-going przeprowadzana jest np. w przypadku, gdy monitorowanie ujawniło odchylenia od założonych wartości wskaźników. Jej efektem jest identyfikacja barier realizacji celów, dzięki czemu mogą zostać podjęte odpowiednie kroki służące prawidłowej realizacji LSR.

W celu prawidłowej realizacji LSR niezbędne jest badanie i analizowanie przez LGD podejmowanych działań. Monitoring oraz ewaluacja posłuży sprawdzeniu czy w wyniku podejmowanych w ramach wdrażania strategii działań osiągnięto zakładane rezultaty, zostają/zostały osiągnięte zamierzone cele. Pozwoli to na ocenę zgodności realizacji LSR z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami, a w przypadku zagrożenia nieosiągnięcia celów/zamierzeń podjęcia działań korygujących mających na celu ich prawidłową realizację.

Tabela 29. Planowanie monitoringu

Planowanie monitoringu				
Elementy podlegające monitorowaniu	Kto wykonuje	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Harmonogram ogłaszanych konkursów	Pracownicy biura LGD, Rada, Zarząd (ocena własna)	Dane własne LGD (dane zebrane z przeprowadzonych konkursów, rejestr ogłoszonych konkursów)	Na bieżąco (przy czym informacja roczna sporządzana będzie w I kwartale roku następującego)	Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem – ocena stopnia realizacji zadań wdrażanych w ramach LSR
Realizacja założeń planu partycypacji	Pracownicy biura LGD, Zarząd (ocena własna)	Dane własne z realizacji zadań (w tym fiszki dot. zgłaszania pomysłów)		Wdrażane działania w ramach planu partycypacji - ocena realizacji celów partycypacyjnych, oddolnego charakteru funkcjonowania LGD.
Realizacja założeń planu komunikacyjnego	Pracownicy biura LGD (ocena własna)			Wdrażane zadania w ramach planu komunikacyjnego - ocena realizacji działań komunikacyjnych, w tym badanie adekwatności i efektywności komunikacji z osobami w niekorzystnej sytuacji oraz osobami młodymi, seniorami, ocena skuteczności promocji w ramach planu komunikacyjnego
Realizacja założeń planu działania	Pracownicy biura LGD, Rada, Zarząd (ocena własna)			Ankieta monitorująca dla beneficjentów, rejestr danych z przeprowadzonych konkursów, dane własne LGD
Realizacja założeń planu finansowego	Pracownicy biura LGD, Rada, Zarząd (ocena własna)	Ankieta oceny doradztwa, Rejestr udzielonego doradztwa		Stopień wykorzystania środków finansowych- ocena wykorzystania budżetu
Realizacja doradztwa przez LGD	Pracownicy biura LGD (ocena własna)			Na bieżąco (szczegółowy opis w Regulaminie Pracy Biura)
Zainteresowanie stroną internetową	Pracownicy biura LGD (ocena własna)	Wydruk ze strony internetowej wskazującej statystykę odwiedzin	Czas pomiaru: rok Okres pomiaru: rok poprzedzający	Liczba odwiedzin – ocena skuteczności przekazywania informacji, ocena zainteresowania działalnością LGD.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 30. Planowanie ewaluacji

Planowanie ewaluacji				
Elementy podlegające ewaluacji	Kto wykonuje	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Harmonogram ogłaszanych konkursów	Niezależni eksperci (ocena zewnętrzna), ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej	- Dane zastane – z przeprowadzonych konkursów, rejestr danych, rejestr ogłoszonych konkursów, ankiety monitorujące dla beneficjentów - Wywiady ewaluacyjne z wnioskodawcami, którzy rozliczyli wnioski lub są w trakcie realizacji zadań (próba)	<i>Czas pomiaru:</i> do 3 m-cy następujących po latach ocenianych <i>Okres pomiaru:</i>	-Stopień realizacji wskaźników – ocena realizacji stanu wdrażania LSR, celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR; - Stopień wykorzystania środków finansowych – ocena zgodności i wysokości wydatkowania przyznanego budżetu i realizowanych operacji - Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem – ocena stopnia realizacji zadań wdrażanych w LSR oraz zgodności konkursów
Realizacja założeń planu działania				
Realizacja założeń planu finansowego				
Realizacja założeń planu partycypacji	Niezależni eksperci (ocena zewnętrzna), ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej z uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji, osób młodych, seniorów	- Ankiety z beneficjentami, mieszkańcami (z uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji, osób młodych, seniorów), przedsiębiorcami, NGO, jst (próba) – opracowane na potrzeby ewaluacji - dane zastane: dane własne z realizacji zadań, dane roczne z monitoringu.	<i>Mid-term-</i> po 3 latach wdrażania LSR <i>Czas pomiaru:</i> do 4 m-cy przed zakończeniem okresu wdrażania LSR <i>Okres pomiaru:</i>	- Opinia społeczności na temat wdrażania LSR, realizacji operacji, planu komunikacji, planu partycypacji – ocena skuteczności promocji, ocena poziomu zadowolenia i zainteresowania działalnością LGD - Poziom realizacji zadań realizowanych w ramach planu partycypacji, planu komunikacyjnego – ocena stopnia realizacji zadań w ramach planu partycypacji, planu komunikacyjnego, w tym badanie adekwatności i efektywności komunikacji z osobami w niekorzystnej sytuacji oraz osób młodych, seniorów - Powszechność dokumentu na obszarze LGD, opinia społeczności zamieszkującej obszar LGD na temat wdrażania LSR – ocena znajomości i działalności LGD.
Realizacja założeń planu komunikacyjnego				
Realizacja doradztwa przez LGD				
Pracownicy biura LGD, Doradcy, Rada, Zarząd	Niezależni eksperci (ocena zewnętrzna), ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej	- Wywiady z beneficjentami (próba), wywiady z kierownikiem biura, Zarządem (próba), Radą (próba), Członkami LGD (próba) - Dane zastane – ankiety oceny doradztwa, sprawozdania, rejestr udzielonego doradztwa	<i>Ex-post-</i> okres wdrażania LSR	Działalność organów LGD, jakość i efektywność świadczonych usług – ocena efektywności organów LGD, ocena poprawności działalności LGD określająca skuteczność zrealizowanych zadań w stosunku do założeń LSR
Procedury wyboru, Kryteria				

Źródło: Opracowanie własne

Wykaz wykorzystanej literatury

- Raport z ewaluacji zewnętrznej Lokalnej Strategii Rozwoju Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2022 Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska”
- Lokalna Strategia Rozwoju Kierowanego przez Społeczność na lata 2016-2023 Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska”
- Bank Danych Lokalnych
- Monitor Rozwoju Lokalnego
- Departament Finansów Samorządu Terytorialnego Ministerstwa Finansów
- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”
- Strategie Rozwoju gmin objętych działaniem LGD
- Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
- Baza Przedsiębiorstw Społecznych
- Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody Generalnej Dyrekcji Ochrony Przyrody

Załączniki do LSR

Formularz 1 Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Silny kapitał społeczny na obszarze LSR	Grupy Docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
100 000,00	P.1.1 Wzmacnianie potencjału organizacji świadczących usługi dla lokalnych społeczności	NGO, JST, mieszkańcy obszaru	Projekt grantowy PS WPR
445 631,00 (85% UE)	P.1.2 Wsparcie edukacji nieformalnej osób dorosłych.	Mieszkańcy obszaru w tym Seniorzy, NGO, JST, przedsiębiorcy	Projekt grantowy EFS +
692 229,00 (85% UE)	P.1.3 Wspieranie edukacji pozaszkolnej i rozwój zdrowego ciała i ducha.	Osoby młode zgodnie z wymaganiami programu, NGO, JST	Projekt grantowy EFS +
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 Zrównoważony rozwój obszaru LSR odpowiadający na wyzwania XXI wieku	Grupy Docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
600 000,00	P.2.1 Poprawa dostępu do miejsc spędzania czasu wolnego.	Mieszkańcy obszaru, JST, NGO, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie (osoby w niekorzystnej sytuacji)	Konkurs PS WPR
562 671,00 (85% UE)	P.2.2 Promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.	Mieszkańcy obszaru, NGO, osoby młode do 25 r.ż., seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie (osoby w niekorzystnej sytuacji), JST, przedsiębiorcy	Projekt grantowy EFS +
100 000,00	P.2.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki.	Mieszkańcy obszaru, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie (osoby w niekorzystnej sytuacji)	Konkurs PS WPR
200 000,00	P.2.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki.	Przedsiębiorcy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie (osoby w niekorzystnej sytuacji)	Konkurs PS WPR

250 000,00	P.2.5 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych.	Mieszkańcy obszaru, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie (osoby w niekorzystnej sytuacji)	Konkurs PS WPR
625 000,00	P.2.6 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych.	Przedsiębiorcy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie (osoby w niekorzystnej sytuacji)	Konkurs PS WPR
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.3 Kreowanie i wspieranie marki lokalnej w oparciu o zasoby obszaru LSR.	Grupy Docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
78 000,00	P.3.1 Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej.	Mieszkańcy obszaru, JST, NGO	Projekt partnerski PS WPR
250 000,00	P.3.2 Wspieranie rozwoju marki lokalnej, w tym poprzez utworzenie centrum marki lokalnej.	Mieszkańcy obszaru, LGD, NGO	Operacja własna PS WPR
300 000,00	P.3.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych.	Mieszkańcy obszaru, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie (osoby w niekorzystnej sytuacji)	Konkurs PS WPR
750 000,00	P.3.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych.	Przedsiębiorcy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie (osoby w niekorzystnej sytuacji)	Konkurs PS WPR
247 000,00	P.3.5 Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych.	Rolnicy, rodziny rolników	Konkurs PS WPR

Źródło: Opracowanie własne

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program	
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką	% realizacji wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika		
C.1	Silny kapitał społeczny na obszarze LSR														
P.1.1.1 Wzmocnienie potencjału organizacji świadczących usługi dla lokalnych społeczności	P.1.1.1 Liczba doposażonych organizacji.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20 sztuk	100	20 sztuk	100	PS WPR
P.1.2 Wsparcie edukacji nieformalnej osób dorosłych	P.1.2.1 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego.	0	0	0	0	0	0	100 osób	50	100 osób	50	200 osób	100	FEW	
	P.1.2.2 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0	0	0	0	0	0	1 sztuka	100	1 sztuka	100	1 sztuka	100		
P.1.3 Wsparcie edukacji pozaszkolnej i rozwój zdrowego ciała i ducha.	P.1.3.1 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	0	0	0	0	0	300 osób	50	300 osób	50	600 osób	100	FEW	
	P.1.3.2 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0	0	0	0	0	0	1 sztuka	100	1 sztuka	100	1 sztuka	100		
Wskaźnik rezultatu W.1.1	W.1.1 Łączenie obszarów wiejskich w Europie - liczba osób.	0	0	0	0	0	0	0	0	500 osób	100	500 osób	100	PS WPR	

Wskaźnik rezultatu W.1.2 (dla P.1.2)	W.1.2 Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze edukacyjnym	0	0	0	0	0	0	0	10 sztuk	50	10 sztuk	50	20 sztuk	100	FEW
Wskaźnik rezultatu W.1.3 (dla P.1.3)	W.1.3 Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze edukacyjnym	0	0	0	0	0	0	0	15 sztuk	50	15 sztuk	50	30 sztuk	100	FEW
C.2	Zrównoważony rozwój obszaru LSR odpowiadający na wyzwania XXI w.														
P.2.1 Poprawa dostępu do miejsc spędzania czasu wolnego	P.2.1.1 liczba utworzonych lub zmodernizowanych obiektów objętych wsparciem.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10 sztuk	100	10 sztuka	100	PS WPR
P.2.2 Promowanie integracji społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	P.2.2.1 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	0	0	0	0	0	0	500 osób	50	500 osób	50	1000 osób	100	FEW
	P.2.2.2 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.	0	0	0	0	0	0	0	1 sztuka	100	1 sztuka	100	1 sztuka	100	FEW
P.2.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki	P.2.3.1 Liczba utworzonych działalności gospodarczych.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5 sztuk	100	5 sztuk	100	PS WPR
P.2.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach wsparcia zielonej i błękitnej gospodarki	P.2.4.1 Liczba wspartych działalności gospodarczych.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5 sztuk	100	5 sztuk	100	PS WPR

P.2.5 Podejmowanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych	P.2.5.1 Liczba utworzonych działalności gospodarczych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8 sztuk	80	10 sztuk	100	PS WPR
P.2.6 Rozwijanie działalności gospodarczej w ramach usług społecznych	P.2.6.1 Liczba wspartych działalności gospodarczych.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8 sztuk	80	10 sztuk	100	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.1	W.2.1 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich - Liczba utworzonych miejsc pracy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13 sztuk	86,66	15 sztuk	100	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.2	W.2.2 Łączenie obszarów wiejskich w Europie - odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	0	0	0	0	0	0	0	0	0	200 osób	100	200 osób	100	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.3	W.2.3 Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze integrującym integracyjnym	0	0	0	0	0	0	0	12 sztuk	50	12 sztuk	50	24 sztuki	100	FEW

Wskaźnik rezultatu W.2.4	W.2.4 Liczba rozwiniętych przedsiębiorstw Rozwój gospodarki wiejskiej	0	0	0	0	0	0	0	0	13 sztuk	86,66	15 sztuk	100	PS WPR	
C.3	Kreowanie i wspieranie marki lokalnej w oparciu o zasoby obszaru LSR														
P.3.1 Wzmocnienie rozpoznawalności obszaru poprzez promocję marki lokalnej	P.3.1.1 Liczba nawiązanych partnerstw krajowych	0	0	0	0	0	0	0	1 sztuka	100	1 sztuka	100	1 sztuka	100	PS WPR
	P.3.1.2 Liczba nawiązanych partnerstw międzynarodowych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 sztuka	100	1 sztuka	100	
P.3.2 Wspieranie rozwoju marki lokalnej, w tym poprzez utworzenie centrum marki lokalnej	P.3.2.1 Liczba podjętych inicjatyw	0	0	0	0	0	0	1	25	2 sztuki	50	4 sztuki	100	PS WPR	
P.3.3 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych	P.3.3.1 Liczba utworzonych przedsiębiorstw opartych o usługi lokalne	0	0	0	0	0	0	0	0	8 sztuk	66,67	12 sztuki	100	PS WPR	
P.3.4 Rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie usług lokalnych	P.3.4.1 Liczba wspartych przedsiębiorstw opartych o usługi lokalne	0	0	0	0	0	0	0	0	8 sztuk	66,67	12 sztuki	100	PS WPR	
P.3.5 Tworzenie lub rozwój zagród edukacyjnych	P.3.5.1 Liczba utworzonych lub wspartych zagród edukacyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0	6 sztuk	100	6 sztuk	100	PS WPR	

Wskaźnik rezultatu W.3.1	W.3.1 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich - Liczba utworzonych miejsc pracy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8 sztuk	66,67	12 sztuk	100	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.3.2	W. 3.2 Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom - Liczba osób	0	0	0	0	0	0	50 osób	50	66 osób	66	100 osób	100	PS WPR	
Wskaźnik rezultatu W.3.3	W.3.3 Promowanie włączenia społecznego	0	0	0	0	0	0	0	0	6 sztuk	100	6 sztuk	100	PS WPR	
Wskaźnik rezultatu W.3.4	W.3.4 Liczba rozwiniętych przedsiębiorstw Rozwój gospodarki wiejskiej	0	0	0	0	0	0	0	0	8 sztuk	66,67	12 sztuk	100	PS WPR	

Źródło: Opracowanie własne

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	3 500 000,00	-	1 700 531,00	5 200 531,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	662 500,00	-	% zostanie określony na późniejszym etapie wdrażania LSR	662 500,00
Razem	4 162 500,00	-	1 700 531,00	5 863 031,00

* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić „0”.

Źródło: Opracowanie własne

fundus z	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+kraj owe)	% wykorzys tania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+kraj owe)	% wykorzys tania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+kraj owe)	% wykorzys tania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+kraj owe)	% wykorzys tania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+kraj owe)	% wykorzys tania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+kraj owe)	% wykorzys tania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+kraj owe)	% wykorzys tania budżetu LSR
EFRR OW	0	0	1 725 00 0,00	49,28	0	0	2 450 00 0,00	70,00	3500 000,00	100	3500000, 00	100	3500000, 00	100
EFS+	0	0	0	0			850 265,50	50	850 265, 50	50	1 700 53 1,00	100	1 700 53 1,00	100
EFRR	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-	-	-
RAZE M	0,00	-	1 725 00 0,00	-			3 300 26 5,50	-	4350 265,50	-	5200531 ,00	-	5200531, 00	-

Źródło: Opracowanie własne